

KENEDI GÉZA SZÁZ ESET AZ

AZ ÉLETBŐL

ATHENAEUM
BUDAPEST

IRODALMI ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSULAT KIADÁSA

TARTALOMJEGYZÉK.

A szerző az olvasóhoz

1. Egy rossz pap
2. Város meg falu
3. Az úri beszéd
4. Nincs többé köszönet
5. Jó viszony
6. A szent közérdek
7. Boldog házaspár
8. Egy kis szeretet
9. A kulcs
10. Don a Mercedes
11. Üzleti parabolák
12. A képzelődés ereje
13. Örök asszonyi
14. Újjászületés
15. Après vous
16. A köznép
17. Két oroszlán
18. A békeapostolok
19. A lidérc
20. Felvilágosítás
21. Hannibál az iskolában
22. Egy kis parasztbölcsesség
23. Szűnyogok a kultúrában ,
24. A babér
25. Aki Parisba eszi magát
26. Kultúrtörténet
27. Mundus vult decipi
28. Szűrve
29. Szolid kereskedés
30. Talmud-finomság
31. A jócselekedet
32. Kard-affaire
33. Egy szivarnak a fele
34. A vén marha
35. Lokálpatriotizmus
36. Küzdelem a létért
37. Az üzlet üzlet
38. Előkelő történet
39. A pozitív ember
40. Tégy jót!
41. Noblesse oblige
42. Gentlemanlike
43. Az asszonynak mindig igazsága van
44. To make money
45. A haladás

46. Új Archimedes
47. Kibic-tanulmány
48. Katonaszabadítás
49. Misztikum
50. Cigánytapintat
51. A béka
52. Üzleti modernizmus
53. A fogas fiskális
54. Egy kis ígélet
55. Az érzékeny pont
56. Szövetkezzünk!
57. A góbé
58. A budweisi legenda
59. Ne gyanúsítsunk!
60. Álomlátás
61. Enfin seuls!
62. Lovagias történet
63. Egy másik
64. Hasonlít az apjához
65. Védelem
66. Salamon
67. Az igazság útja
68. Máramarosi ész
69. Bolond a hajón
70. Sipa
71. Szokás
72. A páriák
73. Becsület
74. Műgyász
75. Kiengesztelődés
76. Elemért temetik
77. Megkótyagosodás
78. Modern
79. Nemzetiségi kérdés
80. A megnyúzott százszok
81. Az asszony megjött
82. Egy kis fífi
83. A könnyelmű magyar
84. Magyarosodás
85. Merkantilizmus
86. A gyónás
87. A hit
88. Isten háta mögött
89. Népiesen
90. Veszettség a pusztán
91. Da capo
92. Alkohol
93. Cselédmizéria
94. Honvágy
95. Hasonszenv

96. A munkaadó
97. Becsületfogalmak
98. Népipar
99. Mese a büszkeségről
100. Az ősök ereje

A SZERZŐ AZ OLVASÓHOZ

Majdnem minden házban található olyan szekrényfiók, ahová a mindenféle becsesebb tárgyak letöredezett darabjait szokták összedobálni. Ilyen például a szobornak letört feje, keze, lába. Továbbá nemesebb faragású fadarabok, arabeszkek, bronzdíszítések, antik pipakupakok, borostyánszopókák, finom csavarok, láncszemek és effélék. Olykor ezüstdarabocskák, régi pénzek; elvértve még aranytöredékek is.

Ha ebben a fiókban az ember néha kaparász, öröme van benne, mivel sok érdekes, kedves dolgára emlékszik vissza. Azután az egyes darabok még jók is lehetnek valamire. Gyereknek és idegen embernek meg egész iparművészeti gyűjtemény az ilyen.

Van ilyen fiók a sokat látott-hallott embernek a fejében is. Mindenféle apró komikus és tragikus esetek, adomák, történetek, ötletek, megjegyzések és ilyenfélék vannak benne összedobálva. Nagy dolgoknak apró töredékei, amikről sok mindenfélére vissza lehet emlékezni és amiket elfelejteni kár. Egyikből-másikból csinálni is lehet még valamit.

Most én íme a magam fiókját kinyitom és ha érdekesebb töredéket találok benne, hamarjában közreadom.

Lesz, amennyi lesz. És olyan lesz, amilyen lesz. De úgy lehet, a legkisebb sem lesz olyan, hogy valami nagy ne jusson tőle eszébe az olvasónak.

Most kezdődik.

Egy rossz pap.

Ne méltóztassék mindjárt megijedni.

A polgári házasság előtt való esztendőben volt. Az emberek nagyon össze voltak különbözve és mindegyik okosabb akart lenni a másiknál.

Abban a falusi utcában, ahol nyaraltam, volt egy jóra való kovács is. Lehet, hogy gyerekkori emlék, de a kovácsokat szeretem és jó embereknek tartom. Olyan szépen tudnak kalapálni: csupa muzsika.

Nem is emlékszem rá, hogy életemben valaha részeg kovácsot láttam volna. Míg például a kefekötők, azok isznak, mint a gödény. Vagy a gödény iszik úgy, mint a kefekötő. Az is igaz, hogy egész életemben sem kefekötővel, sem gödénnyel nem találkoztam. Mind a kettő kipusztult a magyar éghajlat alól, csak a jó emlékezetük maradt meg.

A kovácsunkkal azonban jóban voltam. Békés életű, igen derék és munkás ember volt. A felesége helyes állású, erősforma asszony. Olyan, akit bizonyosan elvesznek, legalább a falun. Csinos is volt. Jól is éltek együtt.

Egyszer kalapálás közben ráakadtam a gyöngéjükre. Mert minden embernek van valami gyöngéje.

- No, mester uram! Vigán megyén a munka, mi? Gyün a pénz, úgy-e?
- Gyünni, gyün; de ma mérges vagyok. A vas csak úgy szikrázott a keze alatt.
- Hát aztán mi a baja?
- Az asszonnyal nem tudok rendbejönni, pedig sürget a szegény. Dehát az öreg plébános úr nem ér a végire. Az a fene sok írás, csak az ne volna!
- Talán csak nem házsártos az asszony?
- Jaj, dehogy! Áldott jó lélek. Szelíd, mint a fehér galamb . . . Nini, hát nem is tetszik tudni még a sorunkat. Tessék csak bellebb kerülni.

Bevezetett a tiszta szobába és ott elpanaszolták együtt a bajukat. Az asszonyt úgy vette magához az ötödik faluból, amikor még az iszákos, verekedő férje élt, akit három esztendőre be is csuktak valami emberhalál miatt. Aztán éltek együtt Isten nevében. Jó emberek voltak, a kutya se ugatott miatta.

Tavaly meghalt a fogházban az asszony régi ura. Most már meg lehetne esküdniök egymással, de a plébános nem tud rendet csinálni. Nagyon öreg, komótos ember a szegény. De az asszony már szégyelli. Sírt is.

- No majd beszélek én a fejével! Beszéltem is. Szép öreg pap volt. Sűrű ősz szemöldökei alól jóság és okosság sugárzott, de voltak, akik úgynevezett »rossz papnak« tartották. Nagyon a maga feje után járt. De a többség azért mégis igen szerette és tisztelte.

Szobahoztam neki sétaközben a kovácsék dolgát, hogy vessen már véget a vergődésüknek; adja össze őket. Inkább majd én is segítek hozzá, ha lehet.

Az öreg rám nézett:

- Ismerem őket jól; az asszonyt is. Helyes perszóna. De látja, amice, mire a ember megöregszik, sokat tapasztal. Nem olyan sietős ez a dolog sem. Hadd öregedjenek meg egy kicsit. Ráérnek. Gyermeük úgy sincs.

Nagyot néztem. Hogyan beszélhet így egy pap ? Csak mosolygott és hirtelen megállott:

- Hát a szentség, az szentség! De a házasság mégis csak olyan szentség, amit a házastársak maguk szolgáltatnak ki maguknak. Ezek pedig már kiszolgáltatták. Én csak az áldást adhatom nekik. Mikor adjam, látja, ez már az én mesterségembe vág. Akkor adom, amikor bizonyos, hogy használ. Hadd öregedjenek még egy kicsit, mondom. Nem halnak meg anélkül.

Homályosan föltünedezett az elmémbe, hogy az öreg plébános talán többet lát, mint én.

Azonközben múlt az idő, jött a polgári házasság és az öreg is beadta a kulcsot. Egyszer messziről rámszólt:

– Amice, a kovácsék már jöhetnek. Ha én nem adom össze őket, a jövő hónapban összeadják úgyis maguk! Jobb lett volna még várni! ... Dehát most már majd el is válhatnak, ha nem jól élnek.

Nagy volt az öröm a kovácséknál. Szép csöndesen megvolt az esküvő és az asszony nem tudott hová lenni. Madarat lehetett volna vele fogatni.

Az ám, de két hétre rá már csúnyául összeveszett az urával. Most már tehetne. És azontúl nem is volt békessége. A jó élet odalett a kovácséknál. Most már mind a ketten külön szaladoztak be a városba, de nem a paphoz, hanem a fiskálishoz.

Azóta az öreg pap a temetőben van, a mi utcánkban pedig már régen nem muzsikál a kalapács.

Város meg falu.

Az egyik igen kedves barátom (földbirtokos és jó magyar demokrata) a vidékről fölhozta a falusi kocsisát is Budapestre. A falusi kocsis nehezen akklimatizálódik a városban.

Az ősszel kocsin, lépésben hajtattunk föl a Svábhegyre. Útközben szép kert mellett haladunk el. Egy arra sétáló előkelő úrhölgy kis leánykája meg nem állja, hogy be ne nyúljon a kerítésen egy szép tearózsa után.

Az illemtudó anya rászól a kis lányra:

– Jaj, Margitkám, ne tedd, mert *meglátnak*.

A kocsis hátraszól a gazdájához csöndesen:

– Tetszett hallani, mit szolt ez a nagysága a kis lányának?

– Hallottam, Pista. Hát miért?

– Azért kérem, mert mifelénk ezt is másképp mondják.

– Hát hogy mondják?

– Csak úgy, kérem, hogy ne tedd, mert *nem szabad*.

Azután megcsóválta a fejét és legyintett egyet az ostorával.

Az úri beszéd.

A parasztnép, de még inkább a félpasztnép újságból, könyvből meg beszédből eltanulja a mi rosszul csinált úri kifejezéseinket. És mást ért alatta, mint mink.

Ha az ember a vasút közelébe eső falun ma tüzet kér valamelyik atyafitól, ez így szokott neki válaszolni:

– Mindjárt szíveskődök.

Ami azt jelenti, hogy szívesen teszi.

Ha pedig a paraszt azt akarja mondani, hogy hiába járt bent a városban, így fejezi ki urasán:

– Nem volt a járásom érvényös.

A somogyi nép talán legjobban csavargatja az úri beszédet.

Egyet följegyeztem.

Kovács Mátyás oda volt árverezni az uraságnál a haszonbérföldre. Kohn Samu azonban többet ígért, tehát az kapta meg. Kovács Mátyás odahaza így panasolta el a dolgát az uraknak:

– Nem volt érvényös az iparom. Az uraság földje nem a gyökéredetnek, hanem a pogányszármazéknak adódott. Ez már nagy lenézet!

A gyökéredet persze a paraszt.

Hát így csavargatják ők is tovább ezt a szegény édes magyar nyelvet, amit már mink úgyis nagyon elcsavargattunk.

Beállít az apa a menyecskeleányával az ügyvédi irodába, hogy a leánya válni akar az urától.

– Hát mért akar válni?

- *Csalódás* miatt, kéröm alássan.
  - Csalódás, csalódás! De hát miben csalódott meg?
- Az apa izeg-mozog. A menyecske pirul és félrefordul. Az öreg rákezdi:
- Hát bajos azt, megkövetem alássan, szépen elmondani.
  - Csak ki vele, öreg! Az öreg nekifohászkodik:
  - Hát csak úgy mondom el, ahogy az urak beszélnek, talán úgy jobban meg tetszik érteni...
  - Csak ki vele no!
  - Hát, megkövetem alássan, *érzéki csalódás* miatt I
- A menyecske egészen lehúzta a kendőjét az arcára, az ügyvéd hangosan föl kacagott, az öreg pedig köhécselt:
- Az a, kéröm! Ki hitte volna arról a szép szál legényről.
- A pör a házassági törvény 54. szakasz c) pontja alapján indult meg.

Nincs többé köszönet.

Nyáron falun lakunk, amint illik. Szeretjük a falut és a többivel együtt mindig arról ábrándozunk, hogyan lehetne a villánkon túladni? Ez már így szokás.

Fogyolyvászat után eltikkadva ebédeltem a vendégeimmel a lugasban. Tudós székesfővárosi urak voltak, akik a vasárnapot szívesen elpuskázták a kukoricásokban.

Egyszerre csak, éppen a pecsenye előtt, láрма támad a faluban:

– Tűz van, tűz van!

Kiszaladunk az utcára. Hát a falu túlsó oldalán az egyik villa melléképülete ég. A lángok már nagyban nyaldosták a szép zsindeyes főépületet is.

Úgy amint voltunk, pőrén, otthagya a jól megérdemelt ebédet, felebaráti ösztönünktől hajtva szaladtunk a veszedelemhez.

Kritikus helyzet volt. A gazda és családja – akiket egyébiránt csak úgy messziről ismertem – nem volt kint. Zárva minden. Se vödör, se létra. A falu népe bámészkodva állott a ház körül, és vezető nélkül lévén, semmit sem tett a házért. Úgy lehet, hogy örült is a tűznek egy kicsit. A főváros környékén a köznép szívesen megnyúzza a városi urakat, de már szeretni, nem igen szereti.

Nekirugaszkodtunk. Az embereket beletaszigáltuk a felebaráti szeretetbe. Volt olyan is, aki nyaklevest kapott hamarjában.

Hamar csöbröket, locsolókat, vizet, létrát! Emberekből láncot csináltunk a kútig; én föl a villa tetejére; a többiek alább. Az edények kézzől-kézre vándoroltak, föl egészen hozzám. Ahol a tűz belekapott a földébe, elfojtottuk.

Odalent vízzel, földdel nyomták el a terjedő tüzet s úgy egy órai pokolbeli munka után már megmentve adtuk át a villát a szomszéd városból »előrobogó« tűzoltóknak.

Holtra fáradva ettük meg az ebéd jobbik, de kihúlt felét. A vendégeim kormosak voltak. Az egyiknek mind a két cipője összeugrott a nagy forróságtól. A másiknak a kabátján égett ki két nagy lyuk. A harmadiknak a keze volt fölhasítva és a szakálla lepörkölve, pedig ez volt a legnagyobb büszkesége. Nekem pedig a kalapom, esett bele a tűzbe. Azonfelül a kezem fején volt egy jókora pörkölés.

De aznap este valamennyien ezzel a gondolattal aludtunk el:

– Bravo! Ez volt azután a derék cselekedet!

Vártam, hogy másnap a megmentett villa tulajdonosa hálálkodva eljön megköszönni, amiért a házát-bútorát megmentettük.

Elmúlt két nap, öt nap, tíz nap. Se szó, se üzenet.

Egyszer előttünk megy el a vincellérje. Kiszólok neki:

– No Máté! Talán a maga gazdája nem is tudja, hogy mi mentettük meg a házát?

– Tudja biz az, kérem alássan. Hiszen magam mondtam el másnap neki.

- De legalább örült-e?
- Nem örült az kérem. Inkább talán haragudott is.
- No, no! Csak talán nem tette mégse.
- De biz tette. Még azt is mondta, hogy az ördög mindig hoz valakit, aki elrontja a dolgát.

Hogy most milyen szépen megszabadulhatott volna villájától. . .

A Máté vigyorgott és elköszönt. Máig sem tudom, hogy melyik biztosító társaságot égettük össze magunkat.

Jó viszony.

Asszonyok beszélnek együtt két más asszonyról. Az egyik:

- Úgy tudom, nincsenek egymással benső barátságban. Csak éppen hogy ismerik egymást.

A másik:

- Sőt, nagyon is jó barátnők és bizalmas benső viszony van köztük.

Az egyik:

- Honnan tudod? A másik:

- Én ne tudnám? Hiszen rettenetes rosszakat tudnak egymásról. Hát hogyan volnának legjobb viszonyban egymással.

A szent közérdek.

Egy nagyhírű, érdemekben gazdag, de érdemjelekben még gazdagabb budapesti kereskedő cég feje és tulajdonosa egy nap ezzel lepte meg régi üzletvezetőjét:

- Hallja maga Arnold úr, itt az ideje, hogy cégünk valamely közérdekű alapítványt is tegyen, hálából a közönség és a nemzet iránt. Most a cég jubilálni fog és úgyis olyan hazafias szellők lengedeznek. Mondjuk úgy ötvenezer korona . . .

Az üzletvezető:

- Nagyon helyes. Bravo! Adjuk teszem a Gyermekvédő Ligának.

- Micsoda? Talán keféet evett maga? Vagy szerelmes? Ha a Gyermekvédő Ligának adjuk, egyszer benne lesz az újságokban, hogy az X. Y. cég ötvenezer koronát adott a gyermekeknek és azontúl. . . hogy is végzi csak Hamlet: »a többi néma száj-befogás«. Csodálom, hogy maga húsz év óta van az én üzletemben!

- Hát akkor parancsoljon főnök úr.

- Nézze. Letesszük az ötvenezer koronát a m. t. Akadémiába alapítványnak, hogy a kamataiból minden évben egy hazafias természetű ipari vagy kereskedési munkát jutalmazzanak meg. Akkor mi történik? A következő történik:

Az újságok nagy lármával hozzák, hogy az X. Y. cég egy ötvenezer koronás hazafias alapítványt tett és a többi. Az újságok könnyezni fognak az örömtől.

Néhány hét múlva hozzák az újságok, hogy a m. t. Akadémia megköszönte az X. Y. cégnek a hazafias alapítványt és a többi.

Félév múlva hozzák az újságok, hogy december 31-ére van kitűzve az a pályakérdés, amely az X. Y. cég hazafias alapítványából ... és a többi.

Nemsokára megint hozzák az újságok: Tíz pályamunka érkezett be arra a pályázatra, amelyet az X. Y. cég hazafias alapítványából stb.

Megint nemsokára hozzák az újságok: Összeült az a bizottság, mely döntené fog ama pályamunkák fölött, amelyek az X. Y. cég hazafias alapítványából és a többi.

Akkor megint hozzák az újságok: Ilyen és ilyen nevezetű úr nyerte meg azt a díjat, amelyet a m. t. Akadémia az X. Y. cég hazafias alapítványából és a többi.

Akkor megjelenik az a bizonyos könyv és valamennyi példányán rajta lesz, hogy jutalmat nyert az X. Y. cég hazafias alapítványából és a többi.

Azután megint jönnek az újságokban a kritikák (bizza csak rá ezt a pályadíjkorozott

szerzőkre) és mindegyikben föl lesz említve, hogy jutalmat nyert az X. Y. cég hazafias alapítványából és a többi. No nem elég?

Az üzletvezető elhült.

- Nagyszerű, igazán nagyszerű, ennyi reklám!
- Micsoda? Ez is reklám? Én magát nem értek sehogyan. Hol van magának az ész. Hiszen ez még semmi! A valami az, hogy ez *minden esztendőben* újra kezdődik a világ végezetéig.

Boldog házaspár.

Az élet nagyobb humorista, mint akármelyikünk. Nincs az a sakkművész, aki annyiféleképpen tudja kombinálni a figurákat és a helyzeteket.

Egy nyugdíjas házaspárt ismerünk. Mar nem igen fiatalok, de tisztességben és elég jó módban élnek.

Azt mondják egyszer róluk tereire közben:

- Azoknak könnyű. Minden hónap elsején a férj is, a nő is fölveszi a nyugdíját. Ennek is van egy kicsi, amannak is; azt összeteszik és jól megélnék.

Mondom:

- Hogyan lehet az? A férfi nyugdíját csak értem. De ha a nő férjhez megy, az a törvény szerint elveszti a nyugdíját. Probléma!

Erre nem tudott senki válaszolni. Amint legelőször találkoztam az öreggel, megkérdeztem:

- Urambátyám, hogy csinálják azt a kunsztot, hogy ön is kap nyugdíjat, meg önagysága is?

Szelíden mosolygott:

- Mert van eszünk. Amikor házasságra került köztünk a dolog, már nyugdíjasok voltunk mind a ketten. Tudod, ilyenkor már a nyugalom a fő. Nem sok kilátás volt utódokra . . . Összenéztünk. Miért veszítse el, a feleségem a nyugdíját szegény? . . . Hát így történt.

- Vigyen el engem a kánya, ha értem.

- Ejnye, de nehéz fejed van. Hát mind a ketten föl vesszük a nyugdíjunkt becsületesen, de az esküvönket elhalasztottuk a legvégére. Hiszen olyan mindegy az!

És így élnek köztünk vidáman és boldogan tovább. Bizonyosan hosszabb ideig is, mintha amúgy, szükségben élnének.

Ha haragszik érte valaki, jelentkezzék.

Egy kis szeretet.

Adjatok egy mázsa mézet, és egy csipet méreg elmérgezi.

Adjatok egy mázsa rosszaságot és egy csipet szeretet megnemesíti.

Az egyik nyáron egy nagy külföldi gyógyhelyen üdültünk. Mindenki külön étkezett, mert nem volt közös vendégasztal, amit tablettó-nak mondanak és table d'hôtesnek írnak.

A többi közt két gazdag magyarországi úr is volt ott. Testvérek. Híresek zsugoriságukról.

No gondoltuk, ezek most itt úgy fognak élni ebben a drága világban, hogy mire hazamennek, mind a kettő olyan lesz, mint valami árvamegyei gebe.

Mivel egyéb dolgunk nem volt, figyeltük őket. És íme, mind a kettő pompás ebédeket kebelezett be. Nem becsültük az ebédjüket fejenként 20 frankon alul.

Szenzáció. Szóba ejtettem óvatosan az egyik előtt a dolgot, hogy ugyan mennyit fizetnek az ebédért.

- Ó, keveset. Közönséges 5 frankos ebéd.

A másik is ezt vallotta, holottan a dolog világosan lehetetlenség volt.

Különösen az asszonyokat bántotta a dolog. Nem tudtak kibékülni velem, hogy amazok éppen annyi pénzért, mint mink, háromszor jobban élnek. Végre is gyanakodni kezdtek, hogy mink, t. i. a férjek, ügyetlen, nyámándi emberek vagyunk, akik még azt sem képesek

kiküzdeni a vendéglősnél, ami ama bizonyos »másoknak« úgylis kijár.

Nem maradt más hátra, mint az, hogy a vendéglősnél kinyomozza a dolgot a gyanúba vett férjek kara.

A becsületes svájci maître d'hôtel szélesre húzta a száját.

– Hát persze, hogy igazságuk van az uraknak. Az a két úr valóban 20-20 frankos terítéket eszik.

– De hogyan lehet az, ha ők azt mondják, hogy az ő ebédjük is csak 5-5 frank?

Megint nevetett:

– Kérem, ez üzleti titok.

– Akár titok, akár nem, méltóztassék azt nekünk megmondani, mivel az asszonyok különben minket esznek meg.

A vendéglős egy kicsit megvakarta a fületövét:

– No jó! De ne tessék tovább adni önagyságaiknak. Annak a két úrnak is igazsága van. Ők valóban 5-5 frankot fizetnek az ebédjükért.

– No, most már még annyit sem tudunk, mint az elején.

– Tessék csak türelemmel lenni. Amikor idejöttek, mind a kettő a rendes ebédet kívánta. De később visszajött az egyik és így szólott: »Szíveskedjék a bátyámnak 20 frankos ebédet adni; a 15 frank pluszt szó nélkül írja az én számlámra«. Jól van . . . Kis vártatva idejött a másik is: »Szíveskedjék az öcsémnek 20 frankos ebédet adni. . .« Éppen úgy rendelkezett, mint az első. Az egyik sem tudja a másiktól, hogy 20 frankos ebédet eszik.

Az asszonyok három napig azon mulattak, hogyan ebédel a két zsugori úr az egymás számlájára.

Bizonyos, hogy egyiknek se lett volna olyan pompás étvágya, ha tudta volna azt, amit mink tudtunk.

A kulcs.

Frailty, thy name is woman!

Ez ugyan egy kicsit angolul van, de olyan mondás, amit már szabad akár arabul is idézni. Hamlet mondja. Magyarul így fordították:

Gyarlóság, asszony a neved.

Igen sokszor idézik, de mégsem tudják. Vagy elfelejtik. Még pedig ötven éven alul sűrűn, azontúl mindig ritkábban.

Az eset főszereplője pedig egy bölcs nagybácsi a környezetemből. Valamelyik csinos unokahúga veszett össze a férjével. Nem valami nagy okból. Amennyi asszony a környékén volt, az természetesen mind a fiatal asszony pártján vala. Hamar megállapították, hogy a férj haszontalan naplopó, durva kocsis, szoknyahős, aszfaltbetyár és a többi. (Ezzel a conduite-listával sem nehéz új feleséget találni.)

Nekem egyébiránt egyik legnagyobb ambícióm, hogy halálom előtt egy olyan válási esetet is megérjek, ahol a környezetbéli asszonyok a való asszonyt találják hibásnak.

Szóval az ügyvédek már forgatták a házassági törvényt, az asszonyok pedig arra tippeltek, hogy kinek a leányát fogja elvenni az elvált fiatal férj a válás után.

Csak a bölcs nagybácsi csóválta a fejét és a férfirokonság élén azon mesterkedett, hogyan lehetne őket – így mondta – még egyszer összeszeszterolni?

– Érzem és tudom – így szólt – hogy ezek még összebékülnének. Csak a kulcsát kell megtalálni a helyzetnek, a kulcsát.

Egyszerre azután magához hívatta a fiatal asszonyt, hogy a fejével beszéljen. Nehéz volt.

Előbb hagyta az asszonykát, hogy felgyülemllett szókészletén túladjon. Amikor pedig már a Muki egész bűnlajstroma ki volt pakkolva (a javarésze abból állott, hogy későn szokott lefeküdni), akkor az öreg úr kezdte. De igen nagyon vigyázva. Hogy íme, ezen is, azon is lehet segíteni. Még fiatalok mind a ketten. Majd ő is beleavatkozik és megrendszabályozza azt

a kutyafejű Mukit. De azt a világerért sem mondta, hogy a menyecskének nincs igazsága.

Amikor pedig már látta, hogy minden tapasztalata hiábavaló, előállott azzal a bizonyos »kulcsal«.

Jól megnézegette a fiatal asszonyt, a kin egyébiránt volt is mit nézni. Az asszony szinte belepirult, mert már régen nem nézegették meg ilyen alaposan.

Akkor pedig az öreg elővette a leglovagiasabb mosolyát:

– Pedig sajnálom, kedves húgom. A váló-pörök hosszú ideig tartanak. És az igazat megvallva, kár az ilyen gyönyörű szép teremtésért, amilyen te vagy! Nagy kár, no!

A menyecske lesütötte a szemét és meghatva arról kezdett beszélni, hogy a Muki *máskülönb*ben nem is volna olyan rossz ember. Félóra múlva elküldtek a Mukiért, hogy jöjjön, de hamar, békülni.

Doña Mercedes.

Habent sua fata cigari. . .

Valami mesészerű szivart kaptam ajándékba az egyik gourmet barátomtól. Doña Mercedes y Alvaros . . . vagy ilyenforma volt a neve. Azt mondta, hogy 8 korona egynek az ára. A portugál királynak ez a kedves szivara. (El is kergették azóta a trónusáról.)

Gondoltam magamban, én úgy sem vagyok király, hát majd inkább próbát teszek veled, hogy mitől ér hát 8 koronát ez a szivar? Szépen kifejtettem az ezüst papirosból és odatettem a többi rendes szivarok közé.

A legelső alkalommal valahogyan rábeszéltem az egyik barátomat, aki elsőrangú szivarász volt, hogy ezt válassza ki és szívja el.

Megszagolta, meggyújtotta, ide-oda forgatta, hol a száján, hol az orrán fújta ki a füstjét, azután oldalt is megnézegette és újra megszagolta:

– No! Valami gyöngye német szivar lehet. A németek sok komisz szivart gyártanak. A mi trabukkónk sokkal különb ennél.

Bizonyos megvetéssel szívta és sejtetni engedte, hogy ezt is csak az én kedvemért teszi. Hadd legyenek lekötözve. A felét ott is hagyta a hamutartóban.

No, ezt már látom, – gondoltam – próbáljuk meg a visszaját is.

Melyik a legrosszabb szivar a trafikban? Bizonyosan az ötfilléres. Egyszer szükségből szívtam ilyen is, de olyan rossz volt, hogy karlsbadi kúrát kellett utána tartani.

Nosza egy ilyen szivart forgatok bele a Doña Mercedes y Alvaros ezüst köpönyegébe és nyakra valójába. Majd ezt egy másik szivarász fogja elszívni. Bizonyosan dicsérni fogja.

Mivel az ötfilléres szivar testalkata Doña Mercedes természetének megfelelt, az imposztúra pompásan sikerült. A hamis Mercedest kivettem azután az íróasztalomra.

Egyik vidéki barátom fordult meg nemsokára nálam. Nagyban nézegette ez ezüstbe foglalt szivart:

– Te, ezt én elviszem.

– Hogyan? Hisz te nem is szoktál dohányozni.

– Én nem, hanem az édesapám otthon nagy szivar-tudós. Neki viszem. Azt is megmondom, hogy te küldöd neki.

– Hát jó, vidd el! De ilyen pompás szivart még nem szívtam. A portugál király családi szivarja. Majd mondd meg, hogyan ízlett neki?

Elvitte.

Azonközben elmúlt vagy két esztendő. Már el is felejtkeztem Doña Mercedesről. Egyszer azonban a vidéken járva, ebédre éppen ama kedves barátom apjának, nekem kedves urambátyámnak a Vendége voltam.

Ebéd után, amikor szivarra került a sor, eszembe jutott Doña Mercedes:

– No, kedves bátyám, ízlett-e a portugál király szivarja?

Az öreg ravaszul mosolygott:

– El se szíttam öcsém, el se szíttam. Eltettem és azt gondoltam, hogy egyszer, amikor nagyon illusztris vendégem lesz, azt kínálom meg vele. Már pedig öcsém, náladnál illusztrisabb vendégem bizonyosan nem lesz ebben a rövid életben. Hát te fogod elszívni.

Szédülni kezdtem, az öreg úr pedig eltiptegett a szivaros szekrényéhez és diadalmas mosollyal hozta oda nekem Doña Mercedest.

No, most itt mi az úri szabály? Leleplezzem magam és megszegyenítsem az öreget. Nem! Ez csúnya dolog volna. Ezt egyszerűen ki kell állani. Itt a francia politesse a szabály: *Faire bonne mine au mauvais jeu*. Vagyis jó pofát kell vágni a rossz szivarhoz.

Adtam a meghatott magyart (még a választásokon tanultam meg), ünnepélyesen rágyújtottam és a helyi mindenség egyetemes bámulata közt fűttam a dicső Mercedes illatát, hol jobbra, hol balra. Mindenki el volt bájolva, de kivált a hölgyek dicsérték Doña Mercedest:

– Ha ilyen szivart szívnának a mi uraink is, akkor még a szalonban is szabad volna szivarozni. Ah, milyen fölséges illat. Hasonlít a jázminhoz egy kicsit.

Egy másik:

– Inkább a lilium illata!

Azonközben pokoli kínokat szenvedtem, de már benne voltam a magam kelepcéjében. Ezt ki kellett állani. Különben pedig olyan jól játszottam a keserves szerepet, hogy a vége felé még az öreg úr orra alá is fűttam egy jó nagy füstfelhőt:

– Úgy-e kedves bátyám, úgy-e?!

Az öreg pedig odahajolt hozzám a nagy füstfelhőben és sunyi kárörömmel ezt súgta a fülembe:

– Te pernahajder! Máskor korábban kelj föl, ha egy ilyen vén rókát be akarsz csapni. Észrevettem a paklizást és megnéztem a szivarodat. Testvérek közt is megér öt fillért. De most már csak élvezd végig te gézengúz!

Pedig fogadok rá, hogy az öreg is nyolckoronás szivarnak szívta volna el, ha a külsejéről észre nem veszi.

Ebéd után különben hideg borogatást kértem a fejemre.

Üzleti parabolák.

Az első:

Két parasztleány baktat a nagy hidegben a tanyára a városból. Mindegyik visz hazafelé egy-egy bütykös jóféle szilvóriumot az apjának. Pénzüik nincsen, mert kiköltekeztek. Csak az egyiknek a lajbi-zsebében találkozik még 6 fillér, ami 3 krajcár. Megszólal:

– Te Pista; engedj egy kortyot húzni a bütykösödből. Jól megfizetem és nem nyelek nagyot. Adok érte 3 krajcárt.

A Pista gondol egyet. Hiszen ez kész nyereség.

– No jó. Nyelj egyet. Megtörténik. A másik becsületesen fizet. Kis vártatva a Pista meggondolkozik a nagy hidegben:

– Te Jóska! Te is adhatnál egy kortyot három vasért, ha már én is adtam neked.

Megtörténik. A három vas visszamegy a Jóska zsebébe.

Kisvártatva megint visszamegy a Pista zsebébe egy kortyért. Aztán meg-meg amahhoz.

Mind a kettő szép nyereséggel adta el a másiknak útközben a szilvóriumját. Mire hazaértek, a 3 krajcár ott volt, ahonnan elindult, de egyik butykosban sem volt egy csöpp szilvórium sem.

A másik:

Az apa ad a nagykorú fiának 50 darab sertést. Hajtsa föl Kőbányára. Jó ára van; keressen rajta magának is valamit

A fiú fölhajtja. A sertések ára közben valamelyest leszállott. Ej, fölmege az megint Addig beszállásolja a sertéseket, kölcsönt vesz rájuk, ezen a pénzen kukoricát vesz nekik. Majd azzal

kivárja a jobb árakat.

Az árak megint esnek egy kicsit. Megint vesz egy kis kölcsönt és azon kukoricát. A sertések ezt is fölfalják.

Vagy hat hétig »spekulált« a sertésekkel. Akkor eladta őket jó áron. A kölcsönt visszafogták kamatostól. Egy árva fityingje se maradt.

A sertései szerencsésen megették magukat.

A képzelődés ereje.

Vadászat irányában jártam az egyik szomszéd faluban, nem messze Budapesttől. Ott egy megbízott emberünk volt, amolyan fél-úr, aki vigyázott is a vadra, nem is, de könnyebbségére volt a társaságnak a vadászatok rendezésénél.

Még jókor délelőtt volt, késő ősszel.

A rendes kis házban azonban szomorúsággal fogadtak. Az asszony sírt és a fejét fogdosta a két kezével.

– Mi az, nénémasszony, mi a baja?

– Nem nekem, kérem, hanem a férjemnek. Éppen most van a doktor odabent nála egy nagy késsel. Valami csúnya daganat támadt szegénynek az ábrázatán. Éppen most vágják-metélik a szegényt, mint az állatot. Akárha az én ábrázatomat vágnák. Tessék addig a kertbe lefáradni, jaj Istenem, jaj Istenem!

Levezetett a kertbe. Egyszerre csak egy velőtrázó ordítást hallunk. Végigszaladt a hideg a hátamon. Mintha ölnének valakit. Sem azelőtt, sem azóta nem hallottam ilyen iszonyú ordítást. Szegény!

Az asszony szeme tágra nyílt, arca lassan fakóvá vált és a lába ingadozni kezdett. Csak annyit tudott mondani: »Szegény Jánosom! « és azzal aléltnan roskadt előttem össze.

Előkiáltottam a szolgálót, vizet, ecetet, tormát hozattam. Vagy tíz percbe tartott, amíg életet tudtunk a szegénybe rázni megint. Közben a pokolbeli ordítás csendes nyöszörgéssé változott és lassan elhalt.

Az asszonynak az első kérdése ez volt:

– Mi van az urammal?

De már akkor az orvos is kijött és mosolygott.

– Megvan! Föl van nyitva a tályog. Tessék bejönni. Igazán derék, bátor férje van az asszonyságnak. Úgy tartotta a fejét, mint a szikla és a nagy fájdalomtól még csak meg se nyekkent.

Egyszerre kérdeztük:

– Hát akkor ki ordított úgy? Az orvos vállat vont.

– Fogalmam sincs róla. Mondom, meg sem mukkant. Még csak azt sem mondta, hogy Jakab.

Egymásra néztünk. A cselédleány azonban egyszerre csak elmosolyodott.

– Azt a nagy ordítást tetszik gondolni, aki most volt? Ó, édes Jézuskám! Hiszen a szomszédban a Horváth Miskáéknál éppen most ölték le a kövér disznót, az visított akkorákat.

Még a frissen megoperált beteg is úgy nevetett, hogy csak úgy dőlt a vér az arcából.

Örök asszonyi.

A falun volt, nyáron.

Egy becsületes, őszbecsavarodó asztalos mesterember, látván élete szomorú alkonyodását, végre eltökélte magát, hogy megházasodik. Lehetett úgy 58-59 éves, tehát legfőbb ideje volt. Vagy már azon is túl.

De mivel becsületes ember volt, úgy gondolkozott, hogy mit csinál ő fiatal menyecskével?

És mivel okos ember is volt, úgy gondolkozott, hogy idősebb hajadont fog kiválasztani, aki

hálás is lesz iránta, és élete végső éveiben hűségesen fogja gyámolítani.

Hiszen voltaképpen nem rosszabb ez, hanem még jobb és emberhez illőbb, mint amikor a szürkülésnek induló városi urak jó gazdag menyasszonyt keresnek az életük végére.

Ki is választotta a magához illő agg-szüzet, aki nagyon meg volt hatva. Megtörtént a gyűrűváltás is. Az emberek egy kicsit mosolyogtak, de végre is megértették, hogy ez házasságnak egy kicsit későn van ugyan, de jócselekedetnek még mindig beillik.

A baj az első bizalmas beszélgetésnél tört ki.

Azt mondja a vőlegény a menyasszonynak búcsúzóban:

– No, most már nyugodt vagyok. Nem kell félnem attól, hogy valami fiatal, félrekacsintgató feleség megcsal és elpusztítja a vagyontármányomat. Mind a ketten öregecskék vagyunk és egymáshoz illünk. Tudom bizonyosan, hogy hű lesz a feleségem hozzám.

Ezt az egyet azonban a bölcs asztalos nem mondta okosan. Másnap visszakarta a jegygyűrűt ezzel az üzenettel:

– Azt üzeni az ifiasszony, hogy ha *öreg feleséget* akar magának, akkor keressen mást.

A házasságból nem is lett semmi. Igaz, a menyasszony úgy 48-49 éves lehetett.

Újjászületés.

Az ember lelkében az erkölcsi erő valamennyi közt a legértékesebb. Ez ugyan az újmódi gondolkodás előtt csak puffogó frázis, de aki a körülötte levő dolgok mélyébe szeret nézni, száz példában is láthatja, hogy ez mégis csak állandó igazság.

Az elméletek jönnek-mennek, de azért az embernek évezredek óta két lába, két keze, két füle, egy orra és a többije van. Éppen úgy az ember belső világosságában is.

Az életért vívott nagyszerű küzdelemben például csak az megy tönkre, aki belső erkölcsi erejét egészen elveszíti. A *belsői* mondom, azt a valamit, ami az öntudathoz és a lelkiismerethez tartozik.

A külső becsültetés (vulgo: becsület) vagy ennek hatványozottabb foka: a tekintély, csorbulhat és megint visszatérhet. El is veszhet egészen és – vallom – megint kiérdemelhető, bár keservesen.

Ismerünk polgári halált szenvedett, sőt börtönviselt embereket, akik második, átnézett kiadásban jelentek meg. És ez a második kiadás olykor jobb, ha nincs is bekötve aranyozott dísznőbőrbe, mint az első.

Miért? Azért, mert azok az emberek belső erkölcsi értéküket nem veszítették el. Újjá tudtak teremni erkölcsileg és újjászülettek lassan társadalmilag is.

Olyan ez, mint némely növény. Elég a leveléből is egy csipetet elültetni és az egész pompás növény újjáterem. Hacsak megmarad egészségesen egy csipet életerő. Idő és türelem persze kell hozzá.

Ez az előljáró beszéd főképpen arra való, hogy a vagyoni tönkremenő embereket vigasztalja. Igazabban arra figyelmeztesse, hogy ez az erkölcsi erő a vagyoni életben is dolgozik. És újjáteremt, – ha van. Ha nincs: nincs. Semmiből eddig sohase lehetett más, mint semmi.

Egy kemény fejű gentryről szól az eset, Kártya, lovak, vendégeskedés, uraskodás, kép viselő jelöltség és a többi. A lefelé haladó országúton ment ő is annyi mással. Az út könnyű volt, sima és árnyékos. Bizonyosan jószándékkal volt makadámozva is.

Közel háromezer hold földet vett át örökségül már huszonnégy éves korában és ott fogyasztotta talán három órai gyorsvonat-távolságra a fővárostól. A javát persze behordta ide. Ő is segített az orfeumnak ragyogni. Egy darabig az ő tavaszi női kalapjai okoztak legnagyobb föltűnést az Andrassy-úton. Persze nem ő viselte, csak ő vette.

Éppen negyvennégy esztendő volt, amikor a gyönyörű birtokot a hitelezők szét kezdték marcangolni. Egyik darab a másik után. Vagyon, tekintély és becsület elpárologóban.

De ennek a keményfejű embernek azért egészséges volt a lelke. Fogatkozó erkölcsi

tőkéjéből még jókor megmentett egy talpalatnyit. A földjéből pedig nagy erőfeszítéssel a falu mellett vagy ötven holdat. És végzett magával, de nem a tönkrement emberek szokása szerint.

Ami kevés pénz maradt a zsebében, azzal ment egyenesen Parisba, egykori korhelykedésének Mekkájába. Onnan írások és ajánlólevelek nyomán a vidékre. Megnézte alaposan, hogyan él meg a francia gazda 8-10 hold földből fényesen. Néhány hónap múlva hazakerült és okos módon utána csinálta a kertészkedést, a veteményt, a szőlőt, a földalatti gombaágyakat és – ami legfőbb – a magáéval való törődést.

Most pompás, egészséges, vidám, igen műveltlelkű és szeretetreméltó negyvennyolc esztendő magyar. A politikában nem vesz részt. De mikor azt kérdeztük tőle, hogyan megy a dolga, nagyot nevetett:

– A fene tudja hogy van, de most jobban megélek ebből az ötven holdból, mint annak előtte a háromezerből. Éppen most készülök megházasodni.

(A nyugtalankodó olvasókra való tekintetből megjegyzem, hogy nem tette meg.)

Après vous ...

Nagy muri volt. Persze Bácskában. Az asztal tele mindenféle üvegekkel. Szanaszét jókedvű urak. Dühöngött az ősi virtus és húzta a cigány.

De nem nagyon jól húzta. A primás ugyan jól tartotta magát és illegette-billegette a derekát, de a bögös olykor hamis hangot rántott bele a leggyönyörűsegebb nótába, olykor meg kimaradozott, vagy úgy kullogott a nóta után, mint a sánta kutya.

A primás nagy fekete szemével mérgesen szúrta oda néha a sarokba a bögös felé. Máskor pedig, amikor a pauza engedte, a vonója hegyével villámsebessen rácsípett egyet-egyét a bögös hátára. Dühös volt, de csak húzta, sújtásozta. Észre ne vegyünk valahogyan, hogy hiba van a bandában!

Végre a házigazdának is föltűnt a nyugtalanság. Rászól a primásra, de úgy, hogy a vakolat is hullani kezdett a falról:

– Ácsi more! Mi baja van ennek a nagybögösnek?

A primás kiesett a taktusból és a vonójával egész erejével végigvágott a nagybögös széles hátán:

– Akastófáralaló! Nem mondtam, hogy várni kell addig a berúgással, ameddig azs urak mindnyájan le nem résegedtek!

A köznép.

A legutolsó kolerás esztendőből való.

Miniszteri kiküldött járt Máramaroson a kolera elnyomása vagy legalább letagadása irányában.

Mindenhová elment tanulmányozni. Beállít egy kis falubeli ronda csapszékbe. Ütött-kopott kaftános csaposlegény van csak otthon. Szóba ereszkedik vele:

- No, van-e maguk felé kolera?
- Már hogyan lenne? Van bizony.
- Hát maga nem fél tőle?
- Miért félnék?
- De ha megkapja?
- Tréfálni méltóztatik a nagyságos úrnak. Hiszen a kolerát csak a *köznép* kapja meg!

Két oroszlán.

Egy kis farsangi történet a sok közül.

Pista és Aladár urak a bál után jó vastag gyertyát gyújtottak meg az ördögnek egy hajnali kávéházban. A szertartásnál különben többen is részt vettek a kollégák közül (jogász urak),

akik szintén a bálból menekültek, így mondom, mivel ők is így mondták.

A szertartás természetesen pezsgővel ment és némely fölösleges tükrök össze-törésével. A két jóbarát végül olyan erős fantáziára kapott, hogy oroszlánnak képzelte magát és szörnyű bögs közt négykézláb akart hazamenni, úgy reggel négy óra felé.

Ebben a bajos állapotban szerencsére akadt még egy olyan jámbor szamaritánus is a társaságban, aki mind a kettőnek a lakását tudta.

Ilyenkor nagy füttyülés szokott lenni az utcán és néhány lesben álló konflisnak az előrobogása.

Berakták egyiket is, másikat is a szárazföldi bárkába és szentül megígérték nekik, hogy a »hajó«egyenesen a zambezi-i őserdőknél fog kikötni, ahol mint nagylelkű oroszlánok ezentúl szabadon fognak élni, és ordíthatnak, amennyit csak tetszik. Csak a »hajóban« ne ordítsanak, mivel a kapitány megharagszik és beledobja őket a tengerbe.

A dolog nagyon stílszerű volt és az alkalomhoz illendő. Nagy kendőlobogtatással indultak Zambezi felé.

A két konflis persze megkapta az oroszlánok lakáscímét is pontosan.

Itt történt a hiba. A jámbor szamaritánus ugyanis a nagy ködben összetévesztette a lakáscímeket. Az Aladár kocsisának a Pista lakását súgta a fülébe, a Pista kocsisának meg az Aladárét.

A két oroszlánt azután útnak eresztették.

Történtek pedig a hajnali órákban a következő különös dolgok.

Az Aladár hajója kikötött egy külvárosi utca egyik emeletes háza előtt. A kitanított kocsis szépen kicsöngette a házmestert. Közben kikaparásztta a maga oroszlánját a kocsiból és azt mondta a házmesternek vidáman:

– No itt van a maguk oroszlánja. Vigyék föl a lakására.

A házmester pedig azt felelte:

– Hiszen ez nem oroszlán, hanem disznó.

Ebből vita keletkezett. A konflis megunta és elvágtatott. Az oroszlán pedig azt mondotta:

– No ha disznó vagyok, akkor le is heverek!

És úgy cselekedett. Rőfögött is mellé.

A házmester egy darabig ide-oda forgatta a lábával a testet. Belevilágított az arcába a lámpásával. Vadidegen ember!

Kijött a viceházmester is feleségestől, továbbá még néhány koránkelő cseléd. Senki sem ismerte. Az meg hol ordított, hol rőfögött. Nem lehetett kitudni tőle semmit.

De mivel pénz is lehet nála, ennélfogva a rendőrkapitánysághoz kell vinni. Ez volt a hajnali közvélemény.

Előhívták tehát a rendőrt és Aladár úr különféle viszontagságok után a kerületi kapitányság gondviselése alá jutott.

Azalatt Pistát is vitték az Aladár úr lakására. Ezt a dolgot azonban már apróra nem tudom.

Úgy délfelé mind a két oroszlán kitisztult a rettenetes valóságra. A zambezi-i őserdők helyett a rendőrségnek egyik alkalmas szobájában találkoztak egymással és csak arra emlékeztek, hogy valami nagy tengeri utat tettek meg az éjszaka. Ez az egy különféle okokból egészen bizonyosnak látszott, noha csodálatosnak is. Meg még valami hang is, ami bennük maradt.

– Bööö, bööö, bööö!

Ez volt minden.

A jámbor szamaritánusnak különben két hétig kellett mindenféle párbajsegédekkel vergődnie, amíg ki bírták hámozni, hogy itt tulajdonképpen nem esett csorba senkinek a becsületén.

A békeapostolok.

Az örökbékét szakadatlanul csinálják a háttérben. Az előtérben meg építik a várakat, kopácsolják az óriási csatahajókat, próbálják a víz alatt járó szörnyeteget, öntik a sok ágyút és izzadják a tömérdek milliomot.

De hát azért a békeapostolok munkája mégis nagy tiszteletet érdemel. Kivált mert szép és előkelő asszonyok rajonganak érte legjobban. Az ő rajongásuk pedig, amint tudjuk, ragadós.

A budapesti békeapostolok például kinyújtották egyszer finom csápjukat a főiskolák fiatalsága felé. Egymás után bevonják a *jövőt* a nagy akcióba.

A bevont fiatalság sokfelé a maga körében is békeligácskákat csinált és küldte a gyönyörű csatlakozó leveleket.

Egyszer azonban nagy meglepetés érte a béke központi apostolait.

Egy nagy magyar város főiskolai fiatalságától valóban gyönyörű békelevelet kaptak. Az ifjúság így meg úgy rajong a békéért.

Az elnöknő a fölolvadás után azonban egy kis mosollyal adta tovább a levelet. És ez a kis mosoly is ragadós lett a zöld asztal körül.

A lelkes békebarát-ifjúság levelén jelvény gyanánt a balsarkon ott volt egy pompásan kidomborított kuruc – fokos.

A lidérc.

Ha az ember a köznép babonáit megkapargatja, mindig talál a babona máza alatt valami helyes igazságot. Legtöbbnyire egészségi szabályt, olykor erkölcsi útbaigazítást, életokosságot és efféléket.

Nemzedékek megfigyelése és tapasztalata szokott elrejtve lenni az ilyen babonák alá, amelyeket könnyebb ebben a furcsa formában megjegyezni és követni, mint ami testetlen axiómáinkat.

Teszem azt, a hajadon leányoknak azt mondják, hogy ha eltörik a tükört, abban az esztendőben nem mennek férjhez. Itt-ott hét esztendőre is kihosszabbítják. Bizonyos, hogy a tükör ártatlan ebben a dologban. Igen ám, de a hajadonok mind sietnek a férjhezmenéssel, tehát vigyáznak a tükörré. Ez a tiszta haszon.

Száz ilyent lehetne mondani. Kivált az orvosok tudják, hogy milyen becsülethez jutott a tudomány által sok kuruzsló babona, amit azelőtt sült szamárságnak tartottak.

Egyszer velem is történt olyan eset, ami napnál világosabban mutatta, hogy a lidércről szóló babona sem olyan ostobaság.

A quarnerói tengerparton kóboroltam régi magyar történeti emlékek irányában. Az este egy kis halászfaluban ért utóí, ahol olaszok és horvátok laktak vegyest.

Egy elég tiszta olasz házban kaptam szállást éjtszakára.

Lefekvés előtt beszól hozzám jólelkű gazdám:

– Deh signor, ön nyitva hagyta éjtszakára az ablakait!

– Nos igen. Nagy a forróság, hadd jöjjön be egy kis friss levegő. Különben is az emeleten vagyunk, senki se mászhat föl az ablakig.

– De a lidérc uram, a lidérc! Az nálunk éjfélkor jár, bejön az ablakon és ráfekszik az ember mellére. Van olyan ember is, aki belehal a fojtogatásába. Csukja be kérem az ablakot!

Olyan meggyőző erővel és hittel mondta, hogy gondolkozóba ejtett. Azt mondtam, hogy jól van. De amikor kinéztem a tengerre és a hegyekről leszálló erdei illatot éreztem, megint mást gondoltam. Az ablakokat nyitva hagytam és nemsokára mélyen elaludtam.

Éjfél után valami kínos nyomás nehezedett a mellemre. Szörnyű álmaim voltak. Mindig valami legyőzhetetlen szörnyeteggel viaskodtam, ami fojtogatott. Valami nagy bozontos fenevad feküdt a mellemre, mint amint az már a félig zavart álomban szokott lenni, ha az embert valami külső ok háborgatja. Kiáltani akartam, de nem bírtam.

Végre fölrettentem. A szoba jéghideg volt. Dideregtem és éreztem, hogy egész testem hirtelen lehűlt. A mellemben, torkomban fájdalmak. Az ablakon át pedig bőven dől befelé a jéghideg éjjeli levegő.

Most már kezdtem érteni a padrone aggodalmait. Az ablakokat betettem, jól betakaróztam és vidáman aludtam tovább. Egy kis köhögéskor több baj nem is lett belőle.

Másnap reggel a kikötőben szóba eredtem a halászokkal a *tramontana* (hideg északi, helyi szél) irányában.

– Mikor szokott itt a tramontana fújni?

– Mindennap, signor, azaz, hogy minden éjjel. Pont tizenkét órakor jön le a hegyről és pont három óráig tart. Nyáron át olyan rendes, hogy nekünk nem is kell óra. Amikor a hidegtől fölébredünk, már tudjuk, hogy éjfél van.

A lidércet tehát megfogtam, de hallgattam róla. Még műveletlen embernek tartottak volna, ha nem hiszek benne.

Felvilágosítás.

A gyermekek úgynevezett föl világosításán igen előkelő főúri körökben ezzel a kis esettel szoktak túlesni.

Özv. gróf Szabolcsné, akit szórakozottságáról és kedvességéről egyaránt ismernek, férjhez adta a leányát Alappy gróf fiához, akit Paristól kezdve Bombay-ig híres bon-vivantnak ismert mindenki.

A menyasszony anyja éppen ezért ellenezte is egy darabig a házasságot.

Az esküvő a szokásos módon, mentéssel, csotárokkal, püspöki intelmekkel, négyes fogatokkal és fényes hírlapírói segédlettel ment végbe. A fiatal pár is elutazott már Kairóba. Szóval minden rendben volt.

Másnap az örömanya találkozik az örömapával. Az utóbbi egyszerre a fejéhez kap.

– Igaz! Reményelem, a grófnő fölvilágosította a kedves leányát?

A feledékeny grófnő hirtelen hosszú ábrázatot vágott, de nem minden malícia nélkül:

– Sapperlott, egészen megfélemeztem róla. De nem baj. A gróf úr nem olyan szórakozott mint én. Bizonyosan fölvilágosította mindenről a kedves – fiát?

Hannibál az iskolában.

Az alapos tudásnak az iskolában az a legbiztosabb jele, ha a tanuló azt, amit a könyvből tud, a maga szavaival is értelmesen el tudja mondani.

A felsőbb iskolákban ez amolyan szabad-úszási gyakorlat, bár igaz, hogy ezzel is óvatosan kell bánni, mint minden néven nevezendő szabadsággal.

A tanuló ugyanis ezen a jogon nagyon hajlik a felületes *átlagozásra*. A felét se tanulja meg annak, ami a könyvben van és inkább csak hasból beszél.

Legjobb tehát az aranyos középút.

Egy előkelő budapesti leányiskolából veszem erre a példát.

A főigazgató a látogatásnál Hannibál betörését tudakolta a rómaiak történetéből a lányoktól. Ugyanazt mondatta el több leánnyal is, akiket a tanár, vagy mondjuk a tanárnő szólított föl egymásután.

Az első: Hannibal belátván, hogy a rómaiakkal a tengeren nem boldogul, merész elhatározásra vetemedett. . .

A második: Az okos Hannibál mindezeket észrevette és gondolt merészet és nagyot . . .

A harmadik: De nem azért volt Hannibál Hannibál, hogy a carthagóiak szerencsétlenségeibe belenyugodjon. Tehát az Alpésekre vetette sастekintetét. . .

A főigazgató nagyon meg volt elégedve az ötödikig. Valamennyi a maga szavaival mondta el a nagy témát.

Erre ő maga hívta föl a hatodikat.

A *hatodik*: Hannibál belátván, hogy a rómaiakkal (stb., mint az első).

A tanár, vagy mondjuk a tanárnő elkezdett izzadni.

A főigazgató még három-négyet szólított föl és valamennyi az előbbi sablont ismételte szóról-szóra. A növendékek közt ugyanis csak *ötféle szerep* volt kiosztva és bemagoltatva.

De a gőzfürdő semmi ahhoz képest, a micsoda izzadás volt akkor abban az osztályban.

Végül a főigazgató nagy elismeréssel búcsúzott el az osztálytól ilyenformán:

– A feleletekkel meg vagyok elégedve. De arról bizonyos vagyok, hogy az a szegény Hannibál sem kelt volna át az Alpeseiken, ha tudta volna, hogy ebben az iskolában így megcsúfolják.

Ez a kis eset egyébiránt minden néven nevezendő tanférfiak és tannők számára íródott meg.

Egy kis parasztbölcsesség.

Ez az eset régi írásokból van kihalászva, de egészen olyan, mintha vadonatúj volna.

Egyik történeti nevű (bár nem nagyon jó nevű) emberünknek nagyon kikapós felesége volt. Végre is rászánta magát és keserves pörlekedés után elvált tőle.

Azután pedig elvette a szeretőjét.

Nagy jókedvében megkérdezte az öreg huszárját is:

– No, mit szólsz az új asszonyhoz, János?

Az öreg huszár egyet rántott a vállán.

– Hát hiszen ha ilyenféle perszóna kellett a méltóságos úrnak, akkor minek volt az a nagy veszekedés. Jobb lett volna mindjárt az elsónél megmaradni!

Szúnyogok a kultúrában.

Nagyszerű az, amit az orvosok a görösövel csinálnak. Lassankint kisül az is, hogy a teremtés koronája, a dicsőséges ember tulajdonképpen csak olyan »ország«, ahol mindenféle apró fehér, fekete, vörös, zöld és kék nemzetek, felekezetek és szekták lakoznak. Akik egymással csatákat vívnak és aszerint telepednek meg – ki hol – vagy pusztulnak el, mint ahogyan maguk az emberek is szoktak idekinn a létért való örökkévaló marakodásban.

Hogy bennünk vannak, még csak eltűrné az ember valahogyan; csak legalább ne veszekednének. Azonban a mikrobiotika meg azt mondja, hogy éppen ez a jó.

Mert most már annyira jutott az orvostudomány, hogy az egyik bacillus-nemzetre mesterségesen ráereszti a másikat és így menti meg az embert tőle. Vannak már orvosok, akik például a fekete bacillusok ellen (a szín csak jelkép) a velük ellenséges lábon álló fehér bacillusok milliárdjait tenyésztik és tejben azt itatják meg a beteggel. A fehérek kiölik a feketéket és a páciens békében mehet haza. Esztendőre majd a fehér bacillusokat kell kiölni a zöldekkel és így tovább.

Lassankint kitudódik, hogy a teremtésben az ember vajmi lényegtelen számtétel. Csak éppen arravaló, hogy a megszámlálhatatlan mikrób-világnak legyen hol élni és politizálni.

A szúnyogokról azonban megható történetet hallottam. Ez éppen idevág.

Tudvalevő, hogy a maláriát, amit németül váltóláznak hívnak, magyarul pedig hideglelésnek, történeti idők óta a nedves, mocsaras talaj kigőzölgéséből származtatták. És tűzzel védekeztek ellene.

Ennek érdekes kultúrtörténete van.

Romulus és Remus mocsaras helyen telepedvén meg, a dicsőséges római nép a campagna örökös hideglelése ellen örökös tűzzel védekezett. Ebből lett a Penates és Lares házi istenek előtt égő örökös tűz kultusza. (Mommsen tud többet is róla.)

Most ha végiggondol az ember két-hármezer esztendőt, a végén gyanúja támad, hogy

ugyan a mostani útféli és szobabeli Mária-képek előtt égő örökmécses is nem ebből a tűzből maradt-e a világra? Mert a kereszténység jelképei és szokásai nagyrészt a régi római kultusból származtak át.

Pedig az a tűz gyerekkorában semmi más nem volt, mint a hideglelés ellen való védekezés. Vallásos tény lett belőle, mivel ismeretlen eredetű ártalom ellen védte az embert.

De hogyan? Egész 1880-ig nem tudták. Akkor a mikrobiotika révén kezdett világosodni ez a dolog is. Fölfedezték, hogy a hideglelést görcsövi lények, az ú. n. plasmódiumok okozzák. Ezek gömbszerű élő lények a vérben. Gyorsan nőnek és a vér vörös színéből híznak meg.

Társadalmi életük is van, mivel egy vagy két nap alatt egyszerre serdülnek fel mesés szaporodással. Ilyenkor gyötri a beteget a *másodnapos* vagy *harmadnapos hideg*. Akkor a kövér plasmódiumok szétesnek. A beteg sápadt. De megint elkezdene szaporodni.

Ez turnusokban megy így mindaddig, amíg »valamitől« el nem pusztul az egész nemzetség. A hideglelés is híven követi ezeket a szaporodási turnusokat.

Igen; de hogy jut a vérbe ez az átkozott Plasmodium?

A válasz ez volt: a mocsaras levegő belélegzése által. De nem volt kielégítő ez a válasz, mivel sok eset ellene mondott. És amúgy is spanyolul volt egy kicsit. Utána tehát a bujkáló valóságnak!

Koch, a nagy berlini bakteriológus derítette ki végre a valóságot. A szúnyogokat vette gyanúba, hogy ezek oltják bele az ember vérébe azt a plasmódiumot. És ez ma már olyan erős igazság, mint a Sión hegye.

Koch tudniillik Afrikában kézzelfoghatóig, egész szúnyogok beoltásával is produkálta a bennszülötteken a maláriát. Bolond dolog egyébiránt, hogy az afrikai bennszülöttek már ősidőtől fogva tudták azt, amit Koch Európának fölfedezett, hogy t. i. a hideglelés a szúnyogoktól van.

Ez a szúnyogkérdés évekig izgatta a természettudósok képzelőtehetségét. Volt szúnyogbarát és szúnyogellenes párt. Ez egyébiránt szükséges az igazsághoz, mert bizonyításra ösztönzi az embereket.

Egy derék kolozsvári magyar egyetemi professzor is szúnyogellenes konzervatív párti volt. Koch ábrándozik, Koch téved! Hiszen mi magyarok csak tudnánk az ilyent. Több szúnyogunk van nekünk, mint a németeknek!

Egyszer sétaközben összefogdosott a tudós professzor egy tucat szúnyogot (az ú. n. *anopheles* fajtából) és bedugta őket elevenen a kísérleti üvegbe. Hazavitte, hogy majd megvizsgálja kezüket, lábukat, finom szívószerszámukat. Hol az a hideglelés?

Otthon a klinika mellett levő dolgozószobájában tette le az üveget. A szolgál pedig tisztogatás közben összetörte. A tudós orvos meglegedett annyival, amennyivel ilyenkor minden tudós meglegszik:

– Szamár!

Majd fog a mezőn legközelebb új szúnyogokat. Még szebbeket is. Közben el is felejtette az esetet.

Néhány nap múlva azonban nagy fejfájása támadt. A klinikáján valami fertőző láz ütött ki, aminek az okát sehogys sem lehetett megtalálni. Keresték-kutatták; hiába. A láz egyre több beteget ért utóli s hol elmúlt, hol megint elülről kezdődött.

Kutya teremtette! Ennek már fele se tréfa. Törte-zúzta a fejét egész éjjel. Másnap jókor megvizsgálta a betegszoba falait és aznap délben ezzel a meglepő kijelentéssel lepte meg tudós kollegáit:

– Üssön bele a mennykő abba a Kochba. Igazsága van a németnek.

A falakon tudniillik megtalálta az összetört üvegből kiszabadult szúnyogokat és megállapította a betegeken a – hideglelést.

A szúnyogokat mind összefogdoszták a szolgálak. Az utolsó szúnyoggal együtt szűnt meg a »sajátszerű fertőző láz« is a betegszobában.

És most már mindenki kitalálhatja, honnan való a rómaiak örökös házi tüze és a mécses a Mária-kép előtt?

A tűz füstöl. A szúnyog nem szereti a füstöt és odébb áll. Ahol pedig nincs szúnyog, ott nincs aki beoltsa az ember vérébe a plasmódiumokat.

Eddig van.

A babér.

Az a kérdés, mi mozdítja jobban előre a férfias ambíciót: a dicsőség-e vagy az arany?

A példa mutatja.

Nagyszerű atlétaverseny volt egyszer a palicsi tó mellett. Még pedig futóverseny.

A nemeskeblű hölgyek úgy okoskodtak, hogy a fiatalság a dicsőséget tartja többre. Legyen tehát az első díj babérkoszorú!

A másodiknak vigasztalásul két darab körmöci arany is jó lesz. Ez akkor még tisztességes summa volt. És ami fő: arany!

Az atléták futottak. A feleúton azonban a legjobb futók lélegzete egyszerre csak kezdett kimaradozni. A közepesek előbbre jutottak.

De nemsokára a közepesekből is kifogyott a szusz. A hátú levő gyöngébbek kezdtek előrekerülni.

Végül a gyöngébb futók is ellankadtak és az egész csoport kényelmesen együtt lépegetett előre.

A palicsi olimpiad azzal végződött, hogy a cél előtt az atléták boxolással biztatták egymást előre:

– Erigy be elsőnek te!

Aki Parisba eszi magát.

Ambiciózus fiatalember a Lipótvárosból. Tanulmányait befejezve, elhatározta, hogy Parisba megy körülnézni és még valamit tanulni. Igen, de szerény pénzkészlete keservesen volt elég arra, hogy Parisban egykét hétig éljen. Utazásra már nem jutott volna.

Gondolt egyet. Egyszerre csak eltűnt és csak néhány hét múlva került meg. Nagyban beszélt franciául. A barátai csodálkoztak:

– Hát hogyan oldottad meg ezt a nehéz problémát?

– Nagyon egyszerűen. Mivel ingyen-jegy nem kaptam, beállottam vegetáriusnak és tanulmányoztam őket. Igen szenvedélyesen ettem a sok sárgarépát, kalarábét, spenótot és mindenféle füveket meg gyökereket. Csakhamar hírré kaptam mint buzgó apostol.

– Nem értjük.

– Nos tehát mint apostolt közkölségen elküldtek Bécsbe tanulmányozni. Itt megint szenvedélyesen ettem a sok sárgarépát, kalarábét stb. mint főntebb. Ezek meg elküldtek Münchenbe. Da capo. Onnan elküldtek Zürichbe. Detto. Végre egészen Parisig átettem magamat. Már szinte bőgni kezdtem a sok fűtől, de célomat elértem, sőt még a közbeeső nagyvárosokban is tanultam egyet-mást. Elmondhatom, hogy nagy szenvedélyek szárnyain repültem addig.

Az itthonmaradtak elámultak. Az egyik hitetlen azonban tovább faggatta:

– És visszafelé? Maradt pénzed?

– Szó sincs róla. Egy vörös sou sem volt már a zsebemben.

– Tehát megint hazaetted magad?

– Ó nem! Ezt visszafelé, nyugatról keletre megcsinálni nem lehet.

– És mégis ingyen utaztál haza?

– Sőt! Visszafelé szenvedélyes feministának adtam ki magam és Berlinen át jöttem. Fele annyi idő alatt.

Kultúrtörténet. (Két adat.)

Az egyik:

III. Béla királyunk és neje csontjait tudvalevőleg a Mátyás-templom átalakítása alkalmával még a hatvanas években megtalálták, de jóval később, a híres templom följújtása után helyezték örök nyugvóhelyükre, a király bőkezűségéből épült szép román-stílusú oldalkápolnában. Sajnos, ez az egyetlen biztos és illően megbecsült Árpád-sír az országban.

Valahonnan a délvidékről fölhozott a szél erre a nagy temetési ünnepre egy öreg, rongyos *gányót*. Más járatban lehetett, de ide is feljött.

A szegény gányó-magyarokról, az én földieimről külön kell egyszer majd beszélni. Ezek az ország legelhagyatottabb gyermekei Temesben, Torontálban.

Az öreg gányó nézi-nézi a csodaszép egyházi és világi gyászünneplést, de csak nem érti sehogy. Végre odafordul egy ismerősünkhöz, aki ezt az adatot elbeszélte:

- Ugyan kéröm, ho mög nem sérteném, kit temetnek most itten ekkora parádéval?
- Harmadik Béla magyar királyt.
- Jaj Istenem; hát meghótt a szögény.

Máramarosból Budapestre vetődik egy kazár atyafi a szokásos »dugóhúzókkal« a két füle mellett. Első dolga a börsét megnézni.

Mutatják neki, még a régit. Azonnal föltűnik neki az épület egyik ormán a kereskedés aranyozott pogány istene. Mercurius, aki egyik lábával könnyedén állt az épület ormán. Megkérdezi:

- Kinek a szobra az odafönn?

A tájékozott kísérő mondja:

- Mercuré.
- Micsoda. Akkor megtiszteltetés egy kis *kenőcs* miatt!

Mundus vult decipi ...

Ez a közmondás így van magyarul: »A világ azt akarja, hogy lóvá tegyék, tehát tétessék lóvá.«

Cinikus, de bölcs közmondás. Akinek van elég lelkiereje vagy mije hozzá, hogy egész életét e vezérsillag után irányozza, bizonyos lehet a sikerben. Föltéve, hogy nem engedi magát minden kis előítéletől megzavarni és van egy kis természetes esze is. Ami alatt egyébiránt az enyhébb értelemben vett huncfutságot kell érteni.

Aki mindezt nem hiszi, Barnumtól tudakolja meg.

Különösen hihetetlenül ostobák az emberek a *jó* és *drága* fogalmak dolgában. Ami jó, az többnyire drága is szokott lenni. Ergo: ami drága, az jó is. A gazdag ember, de még sok szegény előkelősködő ember is, rábízta a pénzre, hogy az gondolkozzék helyette. Ez elegáns, de buta.

Egy derék csemegekereskedővel is van ismeretségem, akit a székesfővárosi publikum ízléséről és szokásairól szoktam faggatni. Véghetetlen sok érdekes ostobaságot tudtam meg tőle. Azóta értem a könyvkiadókat is, akik mindig arról panaszkodnak, hogy nem a jó, hanem a drága és szépkötésű könyveket veszi a közönség.

Egy nap azt mondom az én csemegecsémnek:

- Hát aztán a lipthai túró vesz-e nálunk?
- Elvértve, itt-ott, jobbára a hónap végén.
- Hm; pedig az a legjobb puha sajt. Németországban többre becsülik a drága imperiálnál is.
- Ez igaz; de az a baja, hogy nagyon olcsó.
- Tudja mit, tegyünk próbát. Pakkoljon be néhány tucatot finom sztaniólpapirosba és

ragasszon rá valami exotikus szalagot. Pl.: *Fromage de Quiberon-Royal Paris*. És árulja a 10 fillér ára friss liptait 1 koronáért.

A kedvemért megtette a próbát.

Öröletes siker! A környék gazdag és előkelő, vagy legalább erre a hírre pályázó családjai majd megveszekedtek ezért a sajtért. A készlet hamar kifogyott, de még most is tudakoznak utána.

Szűrve.

Hazafelé az éjjeli fiumei vonat úgy hajnali öt óra előtt érkezik Dombóvárra.

Főlébredtem a hűvös somogyi levegőtől. Jó lesz talán egy pohár meleg kávé bekapni Dombóváron a reggeli ködök ellen.

A vonat tíz percig áll; sietni kell. Már az utolsó kortynál tartottam, amikor hirtelen megjelenik az egyik kocsi ajtajában egy valódi budapesti, kávéház-nevelte gentleman és parancsoló hangon kiabál:

– Pincér hány perc van még?

– Kettő, kérem!

– Hamar egy pohár meleg kávé. Jó barna legyen, friss süteménnyel. Sok cukorral. Ne legyen semmi föl rajta. Hé, jól szűrje is meg, érti?

Nem is tudom miért, de úgy örültem neki, hogy az az elegáns kávé ottmaradt.

Szolid kereskedés.

Ez is üzleti parabola, aminek kár volna elveszni.

Az egyik budapesti kereskedőnek a nyakán marad egy csomó szezonjátmult női blúz. Leszállította az árát darabonként tizenkettőről öt koronára, de még így is kétségei voltak.

Rászól a levelező segédjére:

– Írjon Máramarosba a detaillistánknak, hogy itt küldünk neki csomagolva egy tucat felére leszállított pompás női blúzt darabonként 6 koronával = 72 korona. Biztosak vagyunk benne, hogy megtartja.

A segéd nem értette.

– De hiszen kérem a blúzokat öt koronára szállítottuk le!

– Magának nehéz feje van. A csomagolásnál el fogja hibázni és tizenkét blúz helyett tizennégyet fog bepakkolni. Érti?

– Nem értem.

– Akkor menjen ki előbb a zsibárus piacra és vegyen magának egy jobb fejet. Százszor mondtam magának, hogy legjobb az egyenes út. Nézze. Ha én öt koronáért küldöm is neki a blúzt, visszaküldi. De hogyha 6 koronáért küldöm és »véletlenül« többet küldök kettővel, akkor azt gondolja, hogy a mi nagy cégünket lefőzheti és meg fogja tartani. Most vegye kezébe a ceruzát. Kapnánk 14 blúzért á 5 korona = 70 koronát és nem bizonyos, hogy megtartja.

Így pedig kapunk 12 blúzért á 6 korona = 72 koronát. És bizonyos, hogy megtartja. Kezdi már érteni?

– Igen, már kezdem.

A 14 blúz elment, de csak 12 íródott a levélbe. Pár nap múlva visszajött a 12 blúz (a kettő ottragadt) ezzel a barátságos levéllel:

»Becsését megkaptam, de a blúzokat már itt sem használhatjuk. Visszaküldöm a teljes tucatot és számítok további jóindulatára . . .«

El lehet képzelni azt a további jóindulatot.

Talmud-finomság.

Herskovics élelmiszereket hamisít. Megfogják. A hamisítást pontos vegytani vizsgálattal megállapítják és kisül, hogy mérges anyagokat is használt.

A főtárgyaláson persze tagadja a vádlott, hogy ártalmas szereket használt volna, bár egy kis vizet és gipszet bevall.

Elnök (ráförmed): Mit komédiázik itt. Hiszen pontos vegytani vizsgálattal van bizonyítva.

Vádlott: Bocsánatot kérek, nagyságos elnök úr, ért ön a kémiához?

Elnök: Én nem; de itt van a vegyész úr, ő ért hozzá.

Vádlott (a vegyész szakértőhöz): Kérem, t. professzor úr, ért ön a törvényhez?

Vegyész (mosolyog): Én nem értek, de itt van az elnök úr, ő ért hozzá.

Vádlott (a nyakát a válla közé kapja és a kezét szétterjeszti): És ezt nevezik önök igazságnak!? Az elnök úr a vegyészethez nem ért, a professzor úr a törvényhez nem ért, nekem pedig szegény zsidónak muszáj érteni a vegyészethez is, a törvényhez is! Gewalt ist Gewalt!

A jócselekedet.

A párisi nők szellemességéről nagyon sokat hallunk és olvasunk. A párisi nőnél, még az alantvalónál is, a szellemes ötlet olyan közönséges, hogy még akkor is mond valami ügyeset, ha nem akar.

Ez a régi műveltségnek, kivált pedig a rég virágzó irodalomnak az érdeme. Az a sok kincs, amelyet a francia írók már a XVII. század derekán kezdtek fölhalmozni, át- meg áthatotta még a legkisebb polgári családokat is. Ez az a híres *esprit gaulois*, mely még a munkásnép kedvességében és humorában is visszaragyog.

Jön az eset:

Megyek a Boulevard des Italiens mozgalmas járdáján. Éjfél elmúlt, de ott ilyenkor még mindig forr, tündöklök, zsong az élet. Már éppen ásitottam egyet, hogy hazafelé megyek lefeküdni, amikor belebotlom egy szintén egyedül járó, de igen csinos nőbe. Nem tudom, melyikünk kezdte, de beszédbe ereszkedtünk. Fecsegett, mint az ilyen teremtések általában. Egy darabig érdekelt az eszejárása és ügyessége. De mikor arra kezdett kilyukadni a dolog, amit előre is láttam, hogy no most menjünk el vacsorázni, akkor még egyet ásitottam:

– Eh bien Madame! Már nagyon későn van.

Rám nézett és azzal a finom mosollyal, amit a párisi nőktől eltanulni lehetetlen, így főzött le:

– Mais Monsieur! Hát nem tudja ön, hogy a jócselekedet sohasem érkezik későn?

Kard-affaire.

A jókedvű magyart szereti az Isten.

Egyik erdélyrészi nagy városban van egy mulatós honfitársunk. Azaz hogy ilyen honfitársunk mindenütt van és nem is egy van, de ez az egy, vidámsága mellett, homéroszi humoráról is híres. Kivált ha egy kicsit kapatos.

Valami vendéglői különszobában nótáztak néhányan úgy hajnal felé. A nóta hangja után igazodott egy derék főhadnagy is, aki arramenőben megkívánta a jókedvű magyarok társaságát.

Az ajtónál azonban a vendéglős útját állotta.

– Kérem, ne tessék belépni, az urak magukban akarnak mulatni. Kiadták parancsba.

– Hát kicsodák azok az urak?

A vendéglős elszámlálta őket. Igen jó társaság volt. (Istenem, az ember a könyvtárakban sohasem talál együtt ilyen jó társaságot.) Több se kellett a főhadnagynak.

– No akkor szüret! Már akkor csak mégis bemegegyek.

A vendéglős a félig nyílt ajtó mellett nagyban erősködött, hogy ne. . . ne! De csak azért is!

Egyszerre csak megjelenik az ajtóban a mi fő mulató mesterünk.

- Mit akar az úr, kicsoda az úr?
- Látja az úr, hogy tiszt vagyok és be akarok menni.
- Hát ide nem szabad senkinek belépni, tetszik érteni?

A tiszt a kardjára ütött.

– Nekem mindenhova be lehet mennem, ahová akarok. A rangom föl jogosít rá.

– De talán mégsem mindenhová?

– De igenis mindenhová be lehet menni. Érti?

– Értem. Nohát akkor jól van. Ha az úrnak mindenhová be lehet menni, akkor menjen a ker. . . ek pokolba.

A nagyobb bajt csak úgy lehetett megelőzni, hogy az ajtót kettejük közé csukták.

Másnap nagyszerű verekedés volt a katonai lovardában. Jól összevagdalták egymást, azután összecsókolóztak és onnét túl együtt mulattak, amikor az ideje elérkezett.

Különben pedig éppen a legjobb magyar adomákat legnehezebb úgy megírni, ahogy történtek.

Egy szivarnak a fele.

Tavasszal a szalonkavadászon, a hajtás után, úgy estefelé az erdő szélén kisül, hogy már egyikünknek sincs de még egy fiaszvarja sem. A les elején az ember bámulhat a levegőbe, mint valami borjú.

Végre az egyik pajtásunk addig kaparászott a kabátja bélésében, amíg onnan egy rozszant britanica elő nem került. Mosolyogva, közbosszúság közt vonult el az állásába. Titokban mindenki mélyen sértve érezte magát. Ő pedig szintén titokban, már eleve tisztában volt vele, hogy ilyen körülmények közt a lovagiasság tiltja neki, hogy a szivart elszívja.

A szomszédja az állásban másképp fogta föl a dolgot. Átszólott hozzá:

– Te, ideadhatnád nekem legalább a felit barátságból.

A szivartulajdonos vissza:

– Komolyan akarod?

– Sőt epedek érte.

– Akkor küldd ide a hajtógyereket.

A gyerek átvádolt. Láttam a szomszédból, amint a zsebkését kiveszi, a szivart kettőbe metszi és a felit a gyerekekkel átküldi a másiknak. A kölök vigyorgott, amaz pedig átszólott röviden:

– Süsd meg!

A les végén megkérdeztem, kicsoda dolog volt az. Mind a kettő nevetett és megmutatták a szivart.

A szivar hosszában volt kettőbe vágva.

A vén marha.

Az emberek általában véve abban a gyógyíthatatlan hamis hitben szenvednek, hogy értik egymást. Sőt, hogy hamar megértik egymást.

De az angol Carlyle azt mondja, hogy ez nem igaz. Ha értenék és megértenék egymást, soha se veszekednének, hanem megegyeznének egymásközt, igazság szerint. Minden veszekedés az egymás meg nem értéséből származik. Még a háború is. A vége mutatja.

Hihetetlen az is, hogy mennyi félreértés van a világon. Olykor fölötte ostoba félreértések. Cselekedetben, szóban, írásban, pillantásban, taglejtésben, hangsúlyban, mozdulatban; már ahogyan az emberek egymással közlekednek. Mert az is bizonyos, hogy a beszéd az emberek

közt a gondolatok kicserélésének jó ha felét közvetíti. És az sem a java.

Az eset pedig a következő:

Egy fiatal házaspárhoz éppen ebéd idején tréfából és bizalmasságból kopogtatás nélkül lépett be egyik jó barátjuk.

Másnap ez a közös barátunk ezzel lep meg engem:

– No hallod, olyan életből sem parancsolnék, amilyen ennek a szegény Aladárnak van, amióta házasember. Nem! Sohasem házasodom meg; soha. Ilyen képmutatás, ilyen csalódás. Szegény Aladár!

– De hát mi van a bögyödben, ki vele. Hiszen Aladárék boldogan élnek. A felesége kedves, temperamentumos asszony; szép is. Hozzá még olyan szíve van, mint a fehér galambnak.

– Az ám! Vagy mint a hétfejű sárkánynak.

Egészen elhültem:

– Hogyan mersz ilyent mondani?

– Hogyan? Hallgasd csak. Tegnap ebédnél leptem meg őket. Hát amint tréfából zajtalanul kinyitom az ajtót, a te galamb-szívű és temperamentumos asszonyod éppen ezzel a melléknévvel tisztelte meg Aladárt, de jó hangosan:

– Mondtam már, vén marha!

– De hiszen ez lehetetlen!

– Pedig itt a két becsületes tanúm. (A két fülére mutatott.) És még hozzá, mennyire tudják színlelni a boldogságot! Fölugrottak, örültek, leültettek, nevetgéltek, fecsegték, mintha semmi sem történi volna köztük. Pedig elképzeld, mi lehetett annak az eleje, amelyiknek a vége ilyen volt.

Egészen el voltam szomorodva. Jaj, ha ezt az Aladár feleségének valami jó barátnéja is megtudja!

Azonban a szívekbe és a családi életbe csak Isten lát be. A mai képmutató világban végre is minden lehetséges.

A dolog azonban mégsem hagyott nyugodni. Nagyon óvatosan, mindenféle enyhítő körülmények mártásában, de végre is föltálatam Aladárnak a dolgot. Már előre is biztosítottam baráti részvétekről, ha kell, segítségemről is.

Nagy szemeket meresztett rám:

– De mi jut az eszedbe? Úgy élünk, mint Philemon és Baucis. Soha egy rossz szó sem esik köztünk. A feleségem csak örömet és vidámságot hozott a házamba.

– Akkor nem értem. Pedig közös barátunk akaratán kívül is hallotta, hogy a feleséged vén marhának nevezett!

Aladár gondolkozott egy kicsit. Azután hangosan elkezdett kacagni. Alig tudta a nevetéstől kinyögni:

– Hát persze, hogy mondta. De nem rám. A dolog úgy történt, hogy valami rágós hús került kivételesen az asztalra. Előbb ő szidta. De azzal mentegette magát és a húst is, hogy valami vén marha húsa lehet. Később én szidtam a mézáróst is, a húst is. A feleségem akkor mondta azokat a szavakat, de nem rám, hanem a húsról. Azokat nem így kellett volna hallani:

– Mondtam már, *vén marha!* Hanem így:

– *Mondtam már, vén marha.* Istenem! Ha a mi közös barátunknak például az ő válóperükben kellett volna tanúskodnia, minden lelkiismeretfurdalás nélkül letette volna az esküt arra, hogy az asszony az urát lemarházza.

Különbö megmondtam neki, hogy Allah növecsse nagyra a – két klasszikus tanúját.

Lokálpatriotizmus.

Megyek odakinn a falun vadászatra. Egy olyanforma parasztember jön velem, amilyent Turgenjev ír le az ő vadásziratainak az elején. Kalünics atyafi, hú magyar másban.

Ez a típus talán az egész világon egyforma. Két harmadrész paraszt, egy harmad úr van benne. A ruhája már az urak felé hajlik. Családja ritkán van, vagy kevés. Gazdasága kicsi. Dolgozni nem igen szeret. Ellenben szereti az erdőt, mezőt, napsugarat, alkonyatot, hajnalt, holdvilágos éjjelt.

Azt gondolom, az ilyen ember mind poétának született. Csak a falu az oka, hogy orvvadász lett ebből is. Amint hogy minden orvvadászban meg lehet találni a természetlátó és imádó poétát.

Hát megyünk a szép alkonyatban az erdő felé. És menvén beszélgetünk.

Éppen a patakról van szó, amelyik ott kanyarog alattunk a völgyben és mint valami ezüst szalag csillog a falu felé.

– No Palkó, – mondom – van-e hal ebben a maguk patakjában?

Büszkén vág vissza:

– Hogyne volna. Van ebben mindenféle. Akkora is van, mint ez a Cézárkutya itt.

– Hm! Harcsa is van?

– Harcsa? Dögibe.

– Hát csuka?

– Csuka? Minden harmadik nap azt eszünk.

(No, megfoglak, gondolom.)

– Hát pisztráng?

– Pisztráng? Csak úgy hemzseg.

– Pöttös pisztráng is?

– Pöttös is, amolyan is. Mindenféle. No ez már mégis csak sok a lokálpatriotizmusból!

Baktattunk tovább és másról beszélgettünk. Mellette azon járt az eszem, hogy ez a Palkó bizonyosan nem is hallotta soha, hogy mi az a pisztráng?

Egyszerre csak, mielőtt a lesbe elállanánk, visszakapál a Palkó a halakhoz:

– Az elébb valami iştiráng nevű halról tetszett beszélni.

– Pisztrángról, Palkó, pisztrángról.

– No, no! Hát kérem, mit is tetszik gondolni akkor, amikor azt mondja a nagyságos úr, hogy pisztráng?

Azt gondolom, hogy minden lokálpatriotizmus többé-kevésbé ilyen.

Küzdelem a létért.

A m. kir. létért való küzdelem három stádiumból áll. Nagyjában tehát sokkal egyszerűbb, mint a többi állampolgároké, akiknek külön kell megküzdeniök minden darab kenyérért, olykor még a cipőért, sőt a zsömléért is.

Amannak első stádiuma a hivatalkeresés. Ez a legnehezebb. Minden hivatal előszobája túl van tömve várakozókkal. Külön »előjegyzési lisztákat« csináltak azok számára, akik az édes reményből is megélnék. A jelesebb hivatalok előtt pedig 5-6 évig való ingyenszolgálat purgatóriuma van berendezve. Mindezeket senki sem találta ki, mivel úgy csinálódtek, maguktól. Az óriási és még egyre növekvő tódulás szerves alkotásai.

Egyébiránt a hivatalkeresőknél csak egynek van rosszabb dolga. Annak, akit Isten azzal vert meg, hogy hivatalt adhat. Mert a hivatalkereső néha mégis csak talál hivatalt, ellenben az, aki adja, mindig és bizonyosan abba a gyanúba jut, hogy aljas protekcióknak engedett.

A második stádium a fizetésjavítás. Ez egyébiránt valamennyi fokozaton dühöng. Akár van az államnak pénze, akár nincs. Egyébiránt megérthető küzdelem.

Széchenyi után mondom: olyan szegények vagyunk, hogy még a templom egerének is meg kellene kegyelmezni, ha a miseruhát kirágja.

A harmadik az előlépés. Ez is keserves, mivel az előlépési viszonyok is mind rosszabbodnak. A hivatalnokember, aki végigkínlódja a fölfelé vivő létrát, talán az egyetlen, aki elhiszi a statisztikának, hogy halálózási viszonyaink csakugyan kedvezőtlenek.

Csak hogy nem úgy érti, hogy azért kedvezőtlenek, mert sok a halálozás, hanem ellenkezőleg, azért, mivel kevés a halálozás. Nem csoda, ha a lassú előlépés fájdalmas tudata az embereket elkészeríti és sok minden iránt tompává teszi.

A képviselőválasztáson egyik nagyon rokonszenves és tudós bukottunkat egy vasúti vonatvezető meginterpellálta a javítások és előlépések irányában. Egyúttal kijelentette, hogy ő még csak három hónapig vár és akkor megy Amerikába. Vasutas ott is csak kell.

A jelölt le akarta beszélni. És mivel maga is járt Amerikában, elmondta neki, hogy mennyivel rosszabb dolguk van az amerikai vasutasoknak:

- Azoknak nincs ám olyan fülkék a vonaton, mint önöknek.
- Nem baj, hacsak meg bírnak élni.
- Igen ám, de az amerikai vonatok úgy vannak berendezve, hogy a vonatvezető a kocsik fedelén kénytelen tartózkodni.
- Legalább friss levegőt kap.
- Igen ám, de az eső is veri őket, meg a fagytól is elgémberednek.
- Hacsak jól megfizetik.

No, gondolta a jóakarátú jelölt, most kivágom a tromfot:

– De gondolja meg ám azt is, hogy a vezetők közül a szél, vihar, rossz idő, ütközés és más mindenféle annyit ledob a futó vonatok tetejéről, hogy pusztán csak így évenként 5000 vonatvezető hal meg.

A vasutas elgondolkozott egy kicsikét. Azután földerült arccal így fejezte be:

– No, akkor meg éppen kivándorlok, mert akkor ott bizonyára nagyszerű előléptetési viszonyok uralkodnak!

Az üzlet üzlet.

A szomszédunknak meghalt a kis fia szegénynek. Egy szolgáltra kész temetkezési vállalkozó rendezte a temetést.

Harmadnap hozza a számlát. Jó borsos.

- Remélem, meg volt elégedve a gyászpompával a nagyságos úr.
- Hiszen bár ne került volna ilyenre a sor. Minden jó volt. Hanem a halotti jelentés nem volt szép. Olyan régi módi kiállítása volt.
- Valóban sajnálom. De a legközelebbi alkalommal ezt is úgy fogjuk kiállítani, hogy a nagyságos úr meg lesz elégedve.

Előkelő történet.

A vidéken, nem messze a fővárostól él egy derék bácsi, akit nem tévesztett meg soha a háromezer holddal járó előkelőség. Fegyelemmel, szigorral és okos gazdálkodással ül a birtokában. És vele ül ugyanott már »végzett« fia is, aki tanult ember, de csupa előkelőség. Még nem a földbirtokosi pályát végezte el, csak a jogot.

Az előkelő fiatal ember azért ül az apja mellett, mert az apja nem ereszti. Az apja pedig azért nem ereszti, mert Budapest világváros és minden, de igazán minden női szépségnek világhíres közraktára. A többi magától értetődik.

Az apa otthon megenged mindent a fiának. Gyönyörű lovain lovagolhat, kocsizhat, vadászhat, vendégeket hívhat, sőt. . . Szóval az apa jó ember, de nem modern, – amint mondani szokták már a régi egyiptombeliek.

Amellett ügyes gazda. Ha akad olyan amatőr, aki gyönyörű lovainak az árát jól megfizeti, csupa szerelemből nem ragaszkodik hozzájuk. Eladja. Ügynök nélkül különben ma már a mennyországba sem lehet jutni; a pokolba igen. Ott még tisztább erkölcsök uralkodnak.

A főváros füstje pedig odalátszik messziről-messziről abba a kényelmes kis kastélyba. Ha arról fúj a szél, még a szagát is érezni. Olykor be is járnak, négyes fogattal is.

Egy nap az apa a következő táviratot kapja Budapestről:

»Ball witz-Hohenholtz-Wartstein német birodalmi gróf legutóbb megcsodálta az ön négyes fogatját a városban. Eladja-e?« (Valamely ismeretlen ügynök aláírása.)

Hát hogyne, csak az árát megfizessék. Két távirat váltódik még. A fogatot Budapestre kell hajtani, hogy a német birodalmi gróf megnézze.

– No fiú, most tanulhatsz valamit a modern gazdálkodásból. Szaladj a négyessel Budapestre, de vigyázz rájuk. Ennyi a legkisebb ár, amin adhatod. Ha ügyes vagy, kaphatsz még egyszer annyit. A többletben osztozunk. Az ügynöknek két százalék, esetleg három százalék, ha jól csinálja. Igaz, egy kis útravaló is kell!

A fm kivaszt az öregből négyezer korona reprezentációs előleget. Ez hasznos befektetés is lehet, hiszen nagyon előkelő körökben kell megfordulni.

Elment.

Mindenféle táviratok jöttek, hogy gróf Ballwitz stb. most éppen Bécsben van, de három nap múlva a lóversenyre Budapesten lesz... Nagy náthával érkezett ide...

Szóval eltelik öt-nyolc-tizennégy nap és a grófnak mindig van valami baja, vagy »nehéz a feje«.

No ez már sok.

Az öreg bevasutazik Budapestre. Amint a körúton hajt a maga szerény konflisával, mit lát?

Szembe jön vele kényes kocogással a tulajdon négyese. Rajta a tulajdon fia egy kabaret-dámával, akinek olyan kalapja van, mint egy rozoga kocsikerék.

Az öreg úr csak annyit mondott:

– Te számár!

De azt is csak maga-magának mondta.

A pozitív ember.

Egyik távoli rokonom nagyon egyszerű és pozitív ember. Csodálatos, de tudományokkal is foglalkozik, a szegény.

A felesége mesés gazdasszony. Mintája a jó asszonynak. Egyebek közt, ha a cseléd valami kárt tesz, másfél óráig tanítja a gondosságra, csodás leleményességgel. És igen zajosan.

A férje bent dolgozott a szobájában, amikor kint a szolgáló összetört egy palackot.

Következett a másfél óra.

A tudós férfiú csak tűrte félóráig, háromnegyed óráig a zajos tanítást. De akkor már kiment:

– Mi baj van?

– Nézd, a Juli összetörte a vizes palackot!

– Látom! És?

– Nem tudom felfogni, hogyan tehet valaki ilyent?

– Hogyan? Hiszen ez nagyon egyszerű. Azért nem érdemes olyan sokat pörölni. Nézd csak!

Kezébe vett egy másik drága borospalackot.

– Lásd, az ember viszi, viszi és egyszerre csak. . .

Csimpum! A borospalackot elejtette a földre és az ezer darabra tört.

– Úgy-e bár, most már tudod és én dolgozhatom tovább!

Tégy jót!

Régi újság, hogy aki valamely jócselekedetben részesült, életfogytig tartó titkos haragot érez jótévője iránt. És hogy a háladatosság nagy erénye is alig több, mint az, hogy ki és mennyire képes ezt a titkos haragot magában legyűzni?

Az pedig csak mellékhaszon, hogy a jó embert a többiek csöndes számárnak tartják, vagy éppen meggyanúsítják.

Itt egy kis példa:

Az egyik régi és jólelkű barátomat, aki az emberi durvaságokat és komizkodásokat még csak látni sem szereti, a nyáron az egyik városligeti vendéglőben érte utói egy jócselekedet.

Alig lépett be a híres nyári kertbe, valami kellemetlenkedésbe ütődött. Éppen egy jól öltözött vendégnek ígértek pofonokat a pincérek. Beleavatkozott:

– Mi ez? Miért bántják ezt az urat? Egyszerre tízen is feleltek:

– A szemtelen ingyen akart megvacsorázni. Elköltött 4 korona 60 fillér ára vacsorát és el akart illanni, de megfotuk. Egy fillér sincs nála.

Az én jólelkű barátom a zsebébe nyúlt:

– Ne csináljanak lármát. Bizonyosan nem evett volna, ha éhes nem lett volna. Itt van 5 korona. A borraláló is benne van. Engedjék futni. . .

Azután pedig, nehogy szentimentalizmus legyen a dologból, szokott humorával (a jó emberek mind humoristák) odafordult a delinquenshez:

– Maga pedig, ha máskor is az *én* költségemre akar vacsorázni, legalább rendeljen magának jobb vacsorát.

A pincérek elhűltek, az individuum elpárolgott, az én kedves barátom pedig leült vacsorázni abban a tudatban, hogy ma az evangélium, vagy mit tudom én, talán Mózes parancsa szerint cselekedett. Hiszen mindegy az.

Csakhogy vacsora közben a szomszéd asztalokról egyre feléje tekintettek az idegenek. Némelyik a hüvelykujjával is feléje böködött. Az óriási kalapok alól is gyanúsán leleselkedtek rája a hölgyek. *Ő* maga pedig csodálkozott azon, hogy ennek a semmiségnek a híre ilyen hamar szétszaladt a villamlámpások alatt.

Már éppen arra gondolt, hogy vacsora nélkül odébbáll, amikor egy barátja ül mellé:

– Mit cselekedtél már megint te szerencsétlen? Mindenki rólad suttog.

– Hát kifizettem egy szegény ördögnek a vacsoráját, akit el akartak verni a pincérek. Mi rossz van ebben?

– Az ám; hanem . . .

– Mit, hanem!?

– Hanem a publikum másképp mondja. Azt beszélnek, hogy *két* »jó madár« jött be a vendéglőbe vacsorázni. Amolyan szokásszerű potyázok, akik mind a ketten el szoktak illanni. De ha véletlenül az *egyiket* megcsípi, akkor a *másik* fizeti ki nagylelkűen a vacsoráját. Ha pedig a másikat csípi meg, akkor az egyik váltja ki. És most azt mondják, hogy te vagy a – másik svihák.

Miután ilyen helyzetekben a beszéd nem ér semmit, az én jólelkű barátomnak 19 korona 60 fillérébe került a tüntető vacsora.

Noblesse oblige.

Sehol a világon nem dobálóznak úgy a durva jelzőkkel, mint Magyarországon. Nem a parasztok. A parasztnép megbecsüli egymást és vigyáz, hogy a száján embertársára valami lealacsonyító kifejezést ki ne szalasszon. Kivált pedig állathoz nem hasonlítja felebarátját.

Ez egészen úri tempó. Régi szokás. Van ma is akárhány úriember, aki őszinteségét azzal bizonyítja, hogy csak úgy röpköd belőle a szamár, bivaly, ökör és efféle összehasonlítás.

Mondják, hogy Istenben boldogult Szilágyi Dezső is rabja volt ennek a régi jó szokásnak. Bár akik közelebbről ismerték, úgy tudják, hogy ez nála csak arra szolgált, hogy barátjait éppen a *kellő* távolságra tartsa magától. Lényében nem volt meg az a »hideg államférfiség«, ami az embereket száz lépésre tartja távol, de a bizalmas gorombaság éppen elég volt tíz lépésre. Neki pedig ennyire volt szüksége.

Egyébiránt a *számár* kifejezés már elavult. Hiába; halad a világ! Ma ezzel a szóval már csak a tanulók tisztelik a tanárjaikat és persze megfordítva is. Valamire való művelt társaságban ma már ilyenforma megtisztelések járnak:

– Marha. Barom. Csibész. Csirkefogó. Liba. Sakál. Viziló.

És effélék. A természettudományi ismeretek is tágultak már valamelyest hazánkban.

A kultúrtörténetnek ezen a mezején azonban egyszer olyan jelenetet láttam, ami nemcsak ennek a szokásnak a helytelenségét mutatta meg, de azt a nagyobb tény is, hogy a férfias önuralom (régiesen: magán való uralkodás) milyen kényszerítő, magasabb hatalommal bír a társaság lelkén.

Szép nagy társaság volt együtt ebéden. Nők is. A házigazda és gazdasszony tele szeretetreméltósággal, a poharak pedig pompás borokkal. De a vendégek egy része csak abból az ebédelőtti összemormogásból ismerte egymást, amit bemutatkozásnak hívnak.

Ebéd közben, amikor már emelkedettebb volt a hangulat, tréfásan egy jelenlevő úrról beszéltek az ismerősök, úgy, mintha távol volna, csipkelőztek; az pedig hallgatott és evett.

Mondjuk Pál volt a neve, hiszen mindegy. A házigazda odafordult egyik nagyhangú vendégéhez, aki Pál urat nem ismerte:

– Úgy-e ismered Pált?

Ez abban a hiszemben, hogy a távollevőről van szó, merészen kivágta:

– Azt a címeres barmot? Híréből jól ismerem. Első osztályú tökfilkó.

Mindenki hallotta, mert a hang erős volt és őszinte. Pál úr is. Az egész társaság ránézett.

Pál úr éppen egy húsdarabot vágott ketté. A szeme hirtelen a fehérjével fordult fölfelé, ami a legnagyobb felháborodás jele. A kezében reszketett a kés. Mindenki természetesen látta az elemi kitörést.

Pál úr azonban a következő másodpercben vidáman folytatta a beszélgetést a mellette ülő hölgygyel. Mindössze csak sápadt volt egy darabig, de ez is elmúlt lassan. Még ő iparkodott a feszült hangulatot kiengesztelni, ami persze csak részben sikerült.

A társaság a legnagyobb elismeréssel, sőt hódolattal vette körül lassan Pál urat. Mindenki megértette azt a nagy áldozatot, amit gazdájának és vendégtársainak hozott.

Am éppen ebben az arányban nőtt az elítélés, szinte a gyűlölet a nagyhangú gentleman iránt. Csak az ebéd vége felé értette meg a csendes lenézés okát, nem csekély rémületére.

Ez a nagyhangú úr egyébiránt híres párbajhős volt. Itt azonban annyira elvesztette lába alól a talajt, hogy se ki, se be. A feketekávénál már ő járt sápadtan és földúlt arccal. Az első lehető alkalmat fölhasználta, hogy Pál úr közelébe férközzék és szinte alázattal vallja be neki a hibáját. Bocsánatát is kérte, először életében.

A dolognak már a ház iránt való tekintetből sem lett folytatása. Pál úr a magyarázatot a helyhez illő gentlemanlike-kal fogadta, bár különösebb szívességet sem mutatott.

Azontúl sokszor láttam még a két urat a társaságban. És nem vettem észre még, hogy valaha olyan lelki rabszolgája lett volna az egyik úr a másiknak, mint a nagyhangú úr Pálnak.

Talán egész életén át érezni fogja ezt az alább való állapotot.

Gentlemanlike.

A házasságok az égben köttetnek. De ő hozzá való láncokat a földön kovácsolják. Vagy mondjuk szebben: a hozzávaló rózsa-füzéreket itten kötözik a gyöngéd kezek.

Még pedig következőképpen.

Valami házasságról beszéltek heteken át körülöttünk az ismerős asszonyok. Félfüllel hallottam és csak az egyes stádiumokat jegyeztem meg.

Első. Végre egy boldog házasság! Elzácskának a vőlegénye kijelentette, hogy neki semmi hozomány sem kell, csak maga a leány.

Második. Elzácska szülei el vannak ragadtatva a vőlegénytől. Valóságos gentleman. De kijelentették, hogy ők is valakik. Már akár kell neki, akár nem, mégis 50 ezer korona

hozományt adnak a leányukkal.

Harmadik. Elzácská vőlegénye büszkén kijelentette, hogy az ő kezéhez ne fizessenek semmiféle hozományt, hanem tegyék le a bankban.

Negyedik. A szülők sértődötten üzenték vissza, hogy ezt a visszautasítást nem várták volna a vőlegénytől. Azonban, hogy nekik is igazságuk legyen, készek az 50 ezer koronát letenni a bankban azonnal a házasság után.

Ötödik. A vőlegényt mélyen sértette a bizalmatlanság. Elmondta Elzácskának, – hogy ezt a bizalmatlanságot nem várta volna, holott ő előre kijelentette, hogy neki hozomány nem kell. De ha már úgy nem adják a leányt, akkor legalább ne sértsék meg, hanem tegyék le a bankban a hozományt, Isten neki, de *előre*, hogy mindenkinek igazsága legyen.

Hatodik. Különböző levélváltásokról és sírásról beszélnek az asszonyok. Némely vihogások hallhatók.

Hetedik. Elzácská visszaküldte a jegygyűrűt és megírta a volt vőlegényének, hogy nem szereti, mivel kapzsi ember és csak a pénzéért akarta elvenni. Sohasem is szeretete. A többi leányos mamák kezdenek éledezni....

Az asszonynak mindig igazsága van.

Férj és feleség. A férj ügyvéd, az asszony – asszony. Az éléskamrája tele volt mindennel. Még csokoládé is volt benne bőven. Mindjárt a bejárástól jobbra, szabadon tartotta az ezüst papirossal bevont táblákat. Jó sokat.

A férj, aki a jó gazda ellenőrzését a legapróbb részletekre is kiterjesztette (mondják, hogy az ilyenek nem nagyon kedves férjek), kuktálkodásai közben kifogást tett:

– Asszony! A csokoládék rossz helyen vannak. Könnyen ellopkodják a ki-bejárók.

Az asszony:

– Ugyan erigy már! Vigyázz a magad stemplijére, ne az én csokoládémra.

No megállj csak!

A férj, valahányszor csak az éléskamrában megfordult, mindig elcsípett egy csokoládétáblát. Lassankint csinos gyűjtemény lett belőle. Vagy 40 darab. Az asszony észre sem vette.

Egyszer aztán kirukkolt a csokoládékkal:

– Látod te asszony, micsoda pazarlás megy végbe a te háztartásodban! Emlékszel, hogy a csokoládékra figyelmeztettelek. Bosszankodtál érte. Most itt van. Ezt mind én lopkodtam el. Ezt nevezik a jogászok vastag gondatlanságnak.

Az asszony egy darabig bosszankodott. De egyszerre csak diadalmasan kiderült az arca.

– Add vissza, no!

– Nem én. Elhatároztam, hogy ezt a becsületes szerzeményemet elosztogatom az iskolás gyerekek közt. Legalább okulsz belőle.

Az asszony nem jött zavarba:

– És ha énnekem sikerül észrevétlen ellopkodni valamit tőled, az is az enyém lesz?

– Hát persze hogy a tied. De nem sikerül ám!

– Nem sikerül? Nohát gyere ide, te pupák!

Kinyitotta a szekrényét és kivett belőle egy ládikát. Vagy négy marok stempli volt benne, a legkisebb is egykoronás.

– No most beszélj pupák. Ezt mind a te irodádban lopkodtam össze. Most ez mind az enyém. Jól adtam el a csokoládémat, úgy-e?

A pupák köhécselt egy kicsit és azontúl nem mászkált az éléskamrában.

To make money . . .

Pénzt kell csinálni!

Megrekedtem egy kisebb vasúti állomáson. Várni kellett az összeköttetésre néhány óráig.

Amikor már a falra aggatott menetrendeket és reklámokat kívülről tudtam és konstatáltam, hogy a legyek hamarabb esznek az ebédlőben kirakott cukorsüteményekből, mint az utasok; a Perronon lézengő alakokon folytattam az unatkozást.

Különösen feltűnt egy fekete kettős szakállú, kopaszos és cvikkeres úr, akinek nagyon szúrós szeme volt. Mivel nagyon nézegettem, megszólított. Kezdetben meg voltam ijedve, de később beláttam, hogy nem tucatember. Volt benne eredetiség. Egyébiránt árpában és sörben »csinált«, azonfelül pedig filozófiában.

No, ez az én emberem!

A szája folytonosan járt, a cvikkerét olykor idegesen törölgette és minden elbeszélésének az volt a vége, hogy a világon becsületességgel nem lehet boldogulni.

– Pénzt kell csinálni, kérem, pénzt kell csinálni. *To make money* . . . tette hozzá nagyobb nyomaték végett angolul és megtörölgette kétes tisztaságú zsebkendőjével a szemüvegét. . . Mert tetszik tudni, ha az ember megöregedett, akkor mi lesz vele? Adnak neki valamit azok, akik becsületességet követelnek tőle? Jegyzik kérem az erényt a tőzsdén? Úgy-e hogy nem? A létért való küzdelem első szabálya, hogy az ember a maga egyéniségét biztosítsa a többiek ellen. Az olyan csigát, akinek nincsen kemény háza, – mert tetszik tudni, van ilyen bolond csiga is – még a csirke is bekapja. Volt, nincs. Ez az én elvem.

– Van önnek családja? – vettem oda.

– Ahogyan vesszük. A feleségemtől elválva élek. Az ipámmal nem tudtam kijönni. Nagyon sajtós ember volt. Sült filiszter . . . vagy ha jobban tetszik, kész marha.

– Ugyan?

– Kész marha, mondom. Ehhez való szerencséje is volt. Képzeld csak kérem, ezelőtt tíz esztendővel a zab átvételénél a katonai kincstári urak körülbelől 300 zsák zabot felejtettek benne a raktárjában. (Mert nagyvállalkozó volt kérem.) Én azt gondoltam, hogy ennek valami titka van, hát nem szóltam neki. (Mert kérem, én voltam az üzletvezetője.) Ő úgy tett, mintha észre sem vette volna a tele zsákokat. Vagy hogy igazán nem vette észre. Úgy két-három hónap múlva egy este megkérdeztem tőle:

– Apus, el kellene adni azt a 300 zsák zabot, most jó ára van.

Rám nézett:

– Miféle zabot?

– Hát azt a bizonyos zabot, amit a bizottság itt felejtett.

– Hát itt felejtett?

– No, no . . . hiszen tudja! Ott áll a baloldali részen a sarokban.

– Hát látott, kérem, már ilyen marhát. Azonnal lámpással mentünk be a raktárba és megolvastuk a zsákokat. És még az este levelet írt a polgármesternek, hogy értesítse a bizottságot és vigyék el az ottfelejtett zabot. Még a raktárdíjat is elengedte, mivel a tévedés őt terheli. Majd meghasadt a szívem, amikor harmadnap a zabot elvitték. Meg is mondtam neki kereken:

– Hallja maga apus, pedig kár volt azt a zabot mégis elvitetni!

– Hát miért? Hiszen az árát megkaptam és a zab nem volt az enyém.

– No, no; csak úgy gondoltam, hogy jó lett volna mégis magának . . . abraknak.

– Úgy-e kérem, ez pompás ötlet volt. És mégis összeveszett velem miatta. Mikor a feleségem is veszekedni kezdett velem, hát ott hagytam őket. Most árpában és sörben utazom a pilseni nagy sörgyárnak. *To make money* ... ez a fődolog, kérem. A többi érzélgés. Minden becsületeskedő ember koldulással végzi!

Akkorra már a vonatunk is kezdett feltűnni a messzeségben. Búcsúztunk. De előbb megkérdeztem:

– No és szerzett már valamit azóta a pilseni gyáron?

– Bizony kérem, ez nehéz kenyér. Még semmit. Csak éppen hogy megélhetek.

- És a kedves apósa elszegényedett, úgy-e?
- Az?! Hiszen említettem, hogy marha szerencséje van. Évről-évre gazdagszik. Elbúcsúztam tőle és egészen megkönnyebbülve szálltam be a kocsiba.

A haladás.

A civilizációról mindnyájan tudjuk, hogy az jó dolog. Az élet könnyűsége, az élet, testi épség és a vagyon biztossága kinek ne volna kellemes? A kényelem, a közlekedés gyorsasága, az élvezetek rendkívüli sokasága és változatossága, a látványosságok, az enni- és innivalók, az egymással versengő hírlapok, a villamvilágítás, a villamos vasút és a sok ezerféle mindennapi csoda szinte gögössé teszi az embert.

A civilizáció örömeiért fizetett áldozatokat azonban nem szeretjük lemérni. Pedig egynémelyiket érdemes volna.

A mikor falun lakom, ott van egy jó szomszédom. Jeles orvvadász, sőt ezen a téren valóságos professzor. Tudja mindenki, még a hatóság is, de mivel már 60 esztendő elmúlt, nem bántja senki. Hosszú, tisztos orvvadászi múlt áll mögötte, csak éppen hogy meg nem jubilálják az urak, akiknek időnkint jó szolgáltatásokat szokott tenni. Korteskedik.

Velem a törvényszerű vadászat révén van jó barátságban. Apai gyöngédséggel szokott a határban a vad nyomára kalauzolni. Az erdőből kijáró szarvasokat szinte névszerint ismeri, a puskáját pedig kint tartja a hegyek közt.

Vadászpajtásaimat bizonyára érdekelni fogja, hogy ez hogyan megy? Tenyéryni széles szalagot vág le a hársfa háncsából ezt hosszú kürt formájára összecsavartja és megszarítja. Ebbe azután beleteszi a puskát és elássa a határban valami fa alatt. A földhányást pedig gazzal földi be. Ha éjjel kimegy, kikaparja, reggel pedig megint bekaparja. Igen jóra való, diszkrét ember. Nem töri meg a csendes paktumot, ami közte és urak közt van.

Olykor, ha valami különöset csinállok, átjön az udvaromba és nézi vagy segít.

Nemrég villamos csengőt rendeztem be. Nézte. Amikor a telepbe vizet öntöttem, nem hitte el, hogy majd attól fog szólni a csengő, Nagyot nézett, hogy mégis úgy lett és tudakolta, hogyan megy ez a mesterség?

Parasztembernek villamosságot tanítani vénségében, keserves dolog. Elkezdtem az istennyilán. Folytattam a Volta-féle fölfedezésen, majd meg a távírdahuzalon, végül pedig a telefonon és a fonográfban.

– Látja, otthon a szobámból úgy tudok akármelyik bécsi úrral beszélni, mint itt magával.

Meggondolkozott és éles szemei bizonytalanul néztek rám:

– Hát aztán mitől jó az?

Új feladat. Még nehezebb. A civilizáció áldásairól beszélni annak, aki éjjel az uraság szarvasait lesi az erdő szélén, nagyon bajos dolog. De hát belemelegedtem. Hogy most mennyivel könnyebb a közlekedés, mint régen! A távíró, a telefon, az újság meghozza mindennek a hírért, még a tenger alatt is, fönt a levegőben is; szóval hogy most sokkal jobb dolga van az emberiségnek, mint annak előtte!

Erre azután jó darabig hallgatott és nagyon forgatta fejében a prédikációt.

Egyszerre csak megint rám néz azokkal a hitetlen, szúrós szemekkel:

– Jobb dolga van, azt tetszett mondani?

– Hát persze, hogy jobb dolga van.

– Hm! Hát akkor azt tessék megmondani, honnan van az, hogy én az idén mégis 8 koronával fizettem több adót, mint tavaly?

Erre azután már én belőlem is kifogyott a tudomány.

Új Archimedes.

Egyik délvidéki szénbányatelepünkön történt. A társaság a bányához való nagy emelőgép

számára óriási kéményt volt kénytelen építtetni úgy 100 ezer korona költséggel. A vállalkozók nagyon drágák voltak; a társaság tehát a maga eszközeivel építette a kéményt. A bányamestert bízta meg a vezetéssel, aki beköltözött német ember volt. A családja már magyar.

A kémény szépen sikerült, de talán ez volt a baj. Mert elkezdett képzelődni. Nevezetesen azt képzelte magáról, hogy ő a pizai ferde torony. Megdőlt az egyik oldalára és egész érdekes látványosság volt már messziről. A súlypont törvényét nagyon kézzelfoghatólag magyarázta. Ebben a helyzetben azután meg is maradt, jeléül annak, hogy a talaj nem volt egyenlő tömörségű, de most már a nyomás kiegyenlítette a különbséget.

A bányamester ezalatt a pokol minden kínját kiállotta. Az igazgatóságnak be kellett jelenteni az óriási kémény nagyzását és ki is volt tűzve a napja, amikor a felsőbb mérnökök lejönnek a hibát megállapítani.

A bányamester ezalatt alig evett valamit és éjszakáit számításokkal, vagy a környéken bolyongva töltötte. Előrelátta, hogy a vizsgálat állásába és csekélyke vagyonaiba fog kerülni. Földönfutóvá lesz az egész családjával. Hiába vigasztalta a szegény felesége. Tépte-törte magát, hogy miképpen oldhatná meg a kétségbeejtő problémát a kémény lebontása nélkül?

Néhány nappal a vizsgálat előtt egyszerre csak földült állapotban szalad haza a mezőről, ahonnan a kéményt méregette. Már messziről kiabálta a feleségének:

– Megvan! Megvan! Meg vagyunk mentve! Hála Istennek, hála Istennek!

A felesége azt hitte, hogy megzavarodott a nagy töprengésben és úgy is bánt vele. De a bányamester cselekedni kezdett.

Hatalmas vasból való szalagot fűrészalakra alakíttatott át még aznap a nagy műhelyben és másnapra napszámosokat rendelt a kéményhez. És akkor elkezdette fűrészeltetni a kéményt. A családja és tisztársai mindenképpen akadályozni akarták, mivel azt gondolták, hogy csakugyan elmezavarban cselekszik. Ő azonban nem engedte magát, föltárta a tervet és most már a többiek segítségével végre is hajtotta.

Az óriási téglakémény aljából, földszint, az erős fűrészszel olyan finom szeleteket fűrészeltetett ki, mint amilyen a kenyérkaraj. De természetesen a düléssel ellenkező oldalon. A kémény azután a maga súlyával elfoglalta a kivágott hézagot és lassankint kiegyenesedett.

Amikor a vizsgáló bizottság kijött, az óriási kémény már olyan egyenesen állott, mint a gyertyaszál. Nem győztek rajta eleget csudálkozni.

Az igazgatóság örömmel értesült a bányamester ötletéről és jutalmat is adott neki.

A szegény embert azonban a lelki nyugtalanság annyira megviselte, hogy egy esztendeig nem tudott utána aludni. Úgy kellett megint belevillanyozni az idegeit a közönséges polgári életbe.

Kibictanulmány.

A kibic tudvalevőleg német alak. Sohasem is magyarosították meg a nevét *bibic*-re. A németek dolga, honnan vették a fogadatlan kártyakritikushoz ezt a nevet.

Az idetartozó valóság pedig az, hogy sok minden más német dologgal együtt a *kibic* is egyenjogúságnak örvend a székesfőváros érdekességei közt. És még csak nem is a legkiállhatatlanabb alak, bár a kártyások mindenféle furfangos gorombaságokkal szokták elriogatni a játékasztal mellől.

Az egyik előkelő kaszinóban|(tessék kitalálni, melyikben?) az alsósba melegedett társaságot molesztálja egy kellemetlen kibic. Valaki a játékosok közül hibás kártyát hív ki.

A *kibic*: No, tiszteltem a kedves nejét.

A *játékos*: Köszönöm; de miért?

– Azért, amit önnek ma délből főzött.

– Azért tisztelheti is, mert az jó volt.

Igen, csak hogy az étlapban hiba volt.

- Hogy-hogy?
- Hát mit evett ön ma?
- Mit ettem volna? Rizslevest, marhahúst paradicsommártással, csirkepecsenyét kompóttal, diósrétest. . . nem elég?
- Hát még?
- No egy kis gyümölcsöt és Kuglert is.
- Más nem volt az étlapon?
- Nem. Hát ez sem elég önnek?
- Látja, jól mondtam. A legfőbb dolog hiányzott az ön étlapjáról.
- Mi hiányzott volna?
- Hát egy porció – széna.

Katonaszabadítás.

A parasztnép a falun nagyon hiszi, hogy a fiát jó szóért és jó pénzért még mindig ki lehet szabadítani a katonai szolgálat alól.

Egyébiránt hiszi azt az úri nép is, csak úgy teszi magát, mintha nem hinné.

A falun egyszer beállít hozzám a szomszédom. Illő papamorgózás után kipakkolta a baját. Úgy látszik különös bizalom és megbecsülés dolga, ha az úri emberről fölteszik, hogy még katonát is tud szabadítani.

Az ilyenért még csak meg sem szabad haragudni. Már csak ilyen a világ.

Kerteltem a tisztesség elől, de ezt is félreértette:

– Hiszen tudom én, mi a böcsület. Ingyen az ilyen nincsen. Erre is, arra is, amarra is egy kicsi. Másnak is jusson, maradjon is. Eligazítódik az 600 koronából. Ha vagy százzal többnek is muszáj lenni, azért csak megmarad a jó szomszédság!

Elmondtam neki, hogy én ilyen mesterséggel nem foglalkozom, de azt gondolom, hogy ahhoz az ördögnek is mindig van valami köze. Ha tudtam volna, magamon kezdtem volna. Én is voltam katona, háborúba is elvittek és ehen van! Kezemlábam ép, még csak köszvényt se kaptam a sok sárban való alvástól.

Nem helyeselte a dolgot. Ha én nem, hát akad más is, de ő már csak szívességből is nekem kívánná a kis hasznocskát.

No, ennek most már kereken meg kell mondani:

– Tudja mit szomszéd: se én, se más. Se polgárembernek, se úrnak nem árt az a kis katonai pallérozás. A maga fiának meg a szeme egy kicsit rézsút is áll. Majd kiegyenesítik ott és letörik a szarvát. Rendhez szokik, tanul is valamicskét; helyre ember lesz belőle. Ne sántikáljon maga ilyenben, mert ha meg is lesz, maga bánja meg. Próféta nem vagyok, de a Jánosnak jobb lesz, ha szolgál.

Valamelyest sértődve ment el. Hogy az ő egyetlen fiának a szeme rézsút állana! Dohogott egy kicsit és meg is hidegedett irántam. Micsoda úr az, aki még katonát sem tud szabadítani!

Mégis kisántikálta valahogyan másutt. Vagy hogy a pénzét valaki találomra fogadta el, ahogy szokás. Elég az, hogy a János itthon maradt. Kiházásította és a maga házába vette.

A következő nyáron, hogy megint ki mentünk, egyszerre csak beállít az öreg. Az ábrázata össze volt karmolászva. Már tudva volt a faluban, hogy a János haszontalan pernahajder, aki az apjára is ráemeli a kezét, ha nem akad más.

Az öregből nehezen jött ki a szó. Húzogattam:

– Úgy-e megint a János!

– Az ám!

Az ábrázatára mutatott és sírva fakadt.

– Hm, hm! Kár volt úgy-e azért a 600 koronáért. Megjövendöltem én ezt magának szomszéd!

– Azért kár volt kérem alássan. De másik hatszázért nem lenne kár.

- Melyikért?
- Azért, amelyiket annak szántam, aki ezt a haszontalan kölköt még be tudná segíteni a katonasághoz.

Hát persze, hogy nem lehetett már. De ajánlottam neki egy kis ingyenorvosságot. Még az este be is adta neki az első porciót, mert nagy sivalkodás volt a szomszédban.

Misztikum.

A legjobb és legderekabb katonának is mindig készen kell lennie arra, hogy valamiért becsukják. Miért? – az közömbös. Egyszerűen a dolog természetével jár. A katonai intézmény hozza magával, punktum.

Volt nekem egyszer egy derék tüzérfőhadnagy barátom, aki bár osztrák-német fiú volt, megtanult magyarul (nem az egyetlen) és szívesen élt a mi vidámabb polgári rítusunk szerint.

Akkortáiban várták boldog emlékü Rudolf trónörökösünk gyermekének a születését. (Erzsébet királyi hercegnő, szül. 1883 szép. 2.) Ami főhadnagynk váltig sopánkodott:

- Jaj, csak ne én legyek aznap a parancsos tiszt a gellérthegyi citadellában!
- Miért; hiszen legalább kiágyúzhatod végre magad becsületesen.
- Az igaz. De az is igaz, hogy be fognak csukni.
- Hát nincs elkészítve minden előre pontosan?
- Dehogy nincs. Ha fiú lesz, arra az esetre a 101 lövés külön van. Külön a leánynak való 21 lövés. Az őrmester tartozik olvasni a lövéseket. De azért engem mégis becsuknak. Még akkor is, ha csak 21-et kell lőni. Ennyi lövés is éppen elég a szobafogságra.

– Hogyan lehet az?

– Most még nem tudom. De azután elmondhatom.

Szeptember 2-án éppen ő volt a soron; tudtam.

Megyek az utcán és egyszerre csak meghallom az első ágyúlövést az erődből.

– Jaj a főhadnagy!

Feszült figyelemmel olvastam a lövéseket.

Szépén, szabályszerű időközökben ismétlődtek a tizenhetedik lövésig.

Akkor egyszerre hosszabb szünet következett ... és mindjárt egymás sarkában, igen gyorsan négy újabb dördülés, így:

– Bum-bum-bum-bum!

Ebből azonnal kettőt is bizonyosan tudtam. Az egyik az, hogy leánygyermek született, a másik pedig az, hogy a főhadnagy be van csukva.

Két hétig nem is jött el a vacsorára.

Akkor vidáman elmesélte, hogy ő a kabátja gombjain, az őrmester meg az ágyú-töltéseken olvasta a számot. Persze mind a ketten elhibázták izgatottságukban az összeadást. Azután pedig a kivonást hibázták el. Nagyokat kacagott hozzá:

– Nem tesz semmit. Úgyis tudta mindenki előre, hogy ez lesz a vége.

Cigánytapintat.

Siheder korunkban farsangkor bált rendeztünk a falusi kaszinóban.

Amint illik, táncrend is volt. Sőt trans-parentet is csináltunk, hogy mindenki előre tudja, mi következik: Csárdás. Keringő. Francia négyes. Tipegő, stb.

A csárdás végén a transparenten már a Keringő volt kitéve, de a jelenlevők még nagyban követelték a csárdást.

A bátyám, aki fő-főrendező volt, odaszól a cigányprímásnak:

– Csárdást!

A nagybögsnek azonban nem akaródzott. Rámutat a vonójával a táncrendre:

– Csárdás, csárdás! De mikor már a keringő következik.

A primás azonban megbökte a vonójával és a bátyám felé mutatva, rászólt a nagybögősrre:
– Te bibas! Hát ha túrós rétes nem áll azs étlapon, hát azsért nem esed meg, mi?

A béka.

A sötétben vizet ivó gyerekeket népiesen azzal ijesztik, hogy látatlanban leszaladhat a torkukon át egy kis víziborjú, vagy legalább is békafiók. Ez azután ott megnől és idővel kuruttyolni is kezd.

Okos, higiénikus ijesztés. A hisztériás egyéneknél azonban, olykor meglett korokban rögeszme lesz belőle. Semmiféle okkal ki nem lehet egyikből-másikból beszélni azt a képtelenséget, hogy gyermekkorában békát ivott és az még most is kuruttyol benne.

Boldog emlékéú Laufenauer nagynevű idegorvosunk egy ilyen hisztériás úriasszonyt szuggesztív módon be akart csapni. Másnapra rendelte magához és időközben békát szerzett valahonnan.

A kuruttyolós beteg pontosan megjött. A professzor alaposan kimosta a gyomrát és egyszerre örvendezve fölkiáltott:

– Megvan! Éljen! Csakugyan béka volt. Itt van már a kutya a kezemben. No, ez sem fog többet kuruttyolni!

Az asszony szeme előtt vágta el a be-paklizott béka nyakát és kegyes képmutatással gratulált a betegnek szerencsés megszabadulásához.

A beteg el volt bájolja, hálálkodott, sőt elragadtatásában még a professzor kezét is megcsókolta. Boldogan távozott és a tiszteletdíj dolgában sem volt fukar. Maga Laufenauer is meg volt elégedve a fogással és másnap a tanítványaival is közölte, mint egyébiránt sem valami új orvosi titkot.

Azonban korán tette.

Harmadnap megint beállít hozzá a hisztériás asszony. Nyomkodta a gyomrát és megint panaszkodott, hogy nagy kuruttyolás van benne. A professzor, mint az ilyenkor javaivá van, erősen rákiáltott:

– Most azonban már ne komédiázzon nekem nagysád. A békát kivettem, maga láthatta. A bestia nyakát is elvágta. Az már többet nem kuruttyolhat. Ön meggyógyult és azzal vége!

Az asszony alázatosan ravaszkodott:

– Igaz, igaz! Isten is megáldja érette a professzor urat. A tulajdon magam szemével láttam a békát. Csakhogy . . .

– Mit csakhogy!?

– Csakhogy a béka annyi idő alatt már meg is fiadzott a gyomromban. Most a kölke kuruttyol bennem!

Laufenauer elnevette magát. Most már másodnapra egy békafiókkal tett hasonló kísérletet, de az asszony harmadnap megint a második békafiókról panaszkodott. Az ötödiknél azután abbanhagyta a tudós tanár az eredménytelen békakúrát.

Egyébiránt nemcsak a hisztériás betegekkel van ez így, hanem az egészséges emberekkel is, kivált pedig a tömegekkel.

Igen sok ember van, aki fiatalkorában látatlanul lenyel valami eszmebékát és holtáig attól kuruttyol.

Üzleti modernizmus.

Hihetetlen az, mennyi ingyenmunkát követel a társadalom az értelmi kereset embereitől. Ügyvéd, orvos, tanár, de legkivált az író meg a művész mindig nyakig ül a nobile officiumokban. Némelyiknek több mint a feleélete ingyenmunka.

Az orvosok vannak vele talán legrosszabbul. Ne vegye tőlük senki rossz néven, ha a gazdag embereket jól megfizettetik. A gazdag beteg hadd fizesse meg valamelyest azt a

tízszer annyi ingyenyógyítást, amit a szegény betegek végeznek kórházban, klinikán, ambulanciákon, betegsegélyző intézetekben, szövetkezetekben.

De már van példa arra is, hogy az orvos munkájából maga a beteg csinál üzletet.

Egy fővárosi orvos beszél nekem a következőket:

– Van egy szegény betegem. Amolyan külvárosi »kis egzisztencia«, akikért most annyi könnyet potyogtatnak az urak.

Vakbélgyulladás támadt; ez most úgyis divat. Az operációért 300 koronát kértem, ami az esethez képest már igen nagyon le volt szállítva.

Sopánkodás. Nem bírják. Pedig én vagyok az egyetlen, akiben bíznak. Nekem a kezem olyan könnyű, mint a pihe, és a többi.

Gondoltam egyet. Eh, hadd menjen ez is a nagyharang számlájára. Megcsinálom – amint mondani szokás – önköltségen. Arról, hogy az orvos felelőssége ilyenkor mekkora, hogy segítség is kell neki, hogy a súlyos operáció az értelemnek milyen megfeszítésével jár, ne is beszéljünk»

– No jól van! Csak a kiadásaimat térítsék meg. Ez csak száz korona.

Beleegyeztek. Az operáció sikerült. A száz koronát kifizették. A beteg két hét múlva már járt és én örültem neki. Mint minden igazi lateiner, az orvos is csak olyan bolond, hogy a sikernek jobban örül, mint a honoráriumnak.

Nemsokára találkozom az én betegem egyik gazdag rokonával. Megszólít az utcán.

– Gratulálok, doktor úr, az unokaöcsém megmentéséhez. Pompásan sikerült az operáció. Egészségesebb, mint valaha.

Szerénykedtem, ő pedig folytatta:

– És olyan csekély honoráriumért. Önnek igazán nemes szíve van!

– Eh, hagyjuk ezt! Tulajdonképpen humanizmusból csináltam. Önköltség, száz korona . .

A gazdag rokon nagy szemet meresztett:

– Micsoda? Száz korona? Egyszáz korona? Annyiért csinálta?

– Igen. Azonnal ki is fizették.

A gazdag rokon nagyot nevetett és megrázta a kezem:

– No, akkor kezét foghatunk. Egyforma balekek vagyunk mind a ketten. A maga kedves betege tölem éppen 300 koronát kért és azt mondta, hogy annyiba kerül az operációja. Oda is adtam neki az utolsó fillérig. Hát nem adta önnek?

– Nem; hanem lealkudott belőle 200 koronát. Úgy nézem, ennyit akart keresni a vakbélgyulladásán.

Hát ne pukkadjon meg az ember!

A fogas fiskális.

Az az ügyvéd, aki a mostani túlszaporodásban is azt hiszi, hogy jogtudományossága és szigorú jelleme mellett nem hal éhen, jobb ha beáll tüstént barátnak és nem rontja ábrándozással a levegőt.

Ennek pedig nem az ügyvéd az oka, hanem az a *más valami*, amit tőle várnak. És akik várják; a sokak. Fölteszik róla, hogy a legőrültebb igazságtalanságot is képes keresztülvinni.

Csak jó *fogas fiskális* legyen, ha nem is tudós. Ez a fő. Hogy azután ebben a jognak, a bírónak és az ügyvéd munkájának micsoda megbecsülése rejlik, arról ne beszéljünk.

Élt Budapesten egy igazi *fogas fiskális*; még pedig a bizonyítékok elégtelenségéből élt. Mindig a feje fölött függött – amint mondani szokták – a Damokles tojása. A kamaránál egész irattárt töltöttek be a fegyelmi ügyei, de a *silentium* alul mindig ki tudott mászni egy-egy kis megtépázás árán.

Különös azonban, hogy ennek a fiskálisnak csak használt minden újabb büntetés.

Oda se nézett neki. Vakon bíztak benne szépszámú kliensei. Meg voltak róla győződve,

hogy ha girbe-görbe ügyeiket ez a rosszhírű ügyvéd diadalra nem segíti, akkor senki.

Egyszer megkérdezte valaki tőle, hogy mégis mivel tud ekkora bizalmat ébreszteni maga iránt, holott már kétszer is föl volt függesztve.

Cinikusan fölnevetett.

– Hát azt mondom rendesen az új kliensemnek: »Úgy nézzen rám, hogy engem még a többi ügyvédek is nagy gazembernek tartanak«. És készen van a bizalom.

Egy kis ígéret.

Valami deputáció mászkált a képviselőház tornácán. Egy az ezer közül.

A pátriából valók voltak és azt kérték, hogy a bérlő helyett a község vegye át a fogyasztási adókat.

Legnagyobb bámulatomra ott találtam köztük magát a bérlőt is, akinek ez ugyancsak nem lehetett az érdeke.

Visszatartottam a többi kékbeli atyafitól és megkérdeztem:

– Hát maga is feljött velük?

– Fel én kérem, ámbátor nem szívesen.

– Talán adtak valamit érte?

– Nem azok, kérem. Még a vasutat is magamnak kellett megfizetni.

– Hát talán ígérték valamit?

Egy kicsit gondolkozott és sandán nézett rám:

– Ígérni? No azt ígérték.

– Mit ígérték?

– Azt ígérték kérem, hogy ha nem jövök föl velük, bizonyosan letörik otthon a derekamat.

Pedig kisült, hogy ő tovább is megmaradt bérlőnek és ő fizette az egész deputáció költségeit.

Az érzékeny pont.

A kritika nagy és szent dolog. És velejárója a szabadságnak.

Az az ország, ahol szabadság van, de kritika nincs, vagy ami van, az gyöngé: olyan, mint a buján termő kert, ahol nem gyomlálják a dudvát. Ott a lósóska fává növekedhet, ha kedve tartja, ellenben a legnemesebb virágok elsatnyulnak.

Nálunk szabadság van bőven, akárki akármit is beszél. Hozzávaló kritika is volna. De mint sok mindenféle más, ez sincs egyformán elosztva.

Végletek közt és aránytalanságokban élünk. A politikában olyan erős a kritika, hogy ott a gyommal együtt két kézzel szagatják ki a legnemesebb növényeket is. Ellenben az irodalomban és a művészetben olyan gyöngé a kritika, hogy ott csak az nem boldogul, aki nem elég furfangos.

Így aztán elegendő szabadság és elegendő kritika birtokában lévén, a vége mégis az, hogy politikánk is keserves, de irodalmunk és művészetünk is az.

Bocsánat ezért a kis pesszimizmusért; de a kritikusok érteni fognak. Mert azok a legszerencsétlenebb hasznos lények ebben az országban. Ha dicsérnek például egy író vagy színészt, az nem az ő érdemük. Mert hiszen az igazi tehetség elismerése kutyakötelesség. De ha akad olyan, aki nekimegy valamelyik fölfújtt nagyságnak (pedig mennyi van!), akkor az irigy gazember.

Azután pedig a szent berkekben ama bizonyos silány barátkozás! Hogy egy baráti klikk erővel nagynak csinál valakit, az a silányabbik módja. És a könnyebb. A nehezebb az, hogy a derék, igazságos kritikust is kötik mindenféle, tiszteletreméltóbb baráti figyelmekek. Mivel nálunk az emberek jók, azért kell a legjobb kritikának is rossznak lenni.

Az egyik derék kritikusunk úgy akart kibújni az ilyen baráti regardok alól, hogy első nagy színházunknak két derék művészt (akik aznap igen gyöngék voltak) egymással próbálta agyoncsapni. Elég ördögi, de ügyes gondolat volt. Ezt írta:

»Ma este Simányi éppen úgy játszott, mint Pozsonyi«.

Másnap délelőtt találkozik Simányival. Összeráncolt homlok és haragtól szikrázó szem. Már messziről rákiált a kritikusra:

– Te nyomorult pennarágó. Süsd meg a barátságodat. Így még senki sem tett engem pocskékká, mint te.

Este pedig belebotlik Pozsonyiba. Ez egyenesen ráförmed.

– Kikérem magamnak az ilyen impertinenciát. Ha még egyszer így belegázolsz a becsületembe, lehasítom a füledet, érted?

Szövetkezzünk!

Felső-Magyarországon van valahol egy jó vasutas barátom. Kedves, jóra való ember. Szép és derék felesége is van. Két szép kis gyermeke is; de persze a fizetése az kevés a családhoz.

Ha arra járok, váltok velük egy-két szót, ameddig a vonat áll. Mert ott csatlakozás is van; ő pedig állomásfőnök.

A múlt ősszel, hogy arra jártam, a vadszöllős verandán jól elbeszélgettünk egy pohár savanyúvízes bor mellett. Persze; kevés fizetés, sok munka, drága élet. Hiszen nemcsak az ő bajuk ez, hanem édes mindnyájunké. Nagyon elkeseregünk együtt a haza dolgain.

Hát hogyan lehetne ezen a bajon segíteni? Nagyon egyszerűen. Valamivel több fizetés kellene és valamivel olcsóbb élet. A munka az nem baj. Dolgozni végre is minden becsületes embernek kell.

Hát majd a fizetésemelést megadja az állam; mozdítunk rajta egy kicsit. Az olcsóbb élet pedig ...

– Hahaj! Azon már segítünk magunk, – mondja. Ehhez nem kell senki fiának a jóakarata. Éppen most csináljuk a fogyasztási és hitelszövetkezetünket. A mi vasúti szakaszunkra egészen külön. Az élelmezés legalább is 15-20 százalékkal lesz olcsóbb, ki van számítva az utolsó krajcárig. A sör, bor és szesz pláne 25 százalékkal.

Gyönyörűen elmagyarázgatták, hogy a cukrot honnan kapják. Továbbá a lisztet, vaját, tejet, szappant, csokoládét, jó fehér bort, tiszta cognacot, likőrt és a többit. Valóságos gyönyörűség volt hallgatni. Különösen az asszony örült, hogy az ő szép két kis gyermekét milyen egészséges, olcsó és tiszta ennivalókkal traktálhatja ezentúl és még meg is takaríthatnak néhány koronát.

No, gondoltam, ezek már jó úton vannak. Segíts magadon és az Isten is megsegít.

Rügyfakadáskor, megint megfordultam odafönt. Egész telük volt közbe, hogy a szövetkezetet élvezzék. Kíváncsian kérdezgettem őket ezekről a dolgokról.

Az állomásfőnök kedvetlenül válaszolt. A sipkája alatt is megláttam, hogy összehúzza a szemöldökét:

– Hadd el! Az egésznek az az eredménye, hogy 500 korona adósságunk van.

Az asszony sopánkodott és erősítette:

– Bizony, kérem, ilyen szomorú vége lett a szövetkezetnek.

Nem értettem a dolgot és a kezemmel olyan »elcsaklizó« mozdulatot tettem, ami szó nélkül is ezt jelenti:

– Talán valaki ellopta a szövetkezetet? Az állomásfőnök a fejét rázta.

– Dehogy. Hiszen éppen az volt a baj, hogy nem lopta el valaki még jókor.

– De hát Isten szerelmére, a szövetkezetekben, mégis csak olcsóbban éltetek?

– Éltünk a tüzes istennyilát! Az igaz, hogy az árak 15-25 százalékkal olcsóbbak voltak és az étel-ital is sokkal jobb volt, de éppen ez volt a baj. Észre se vettük, hogy bővebben élünk. Ma ezt hozattuk a raktárból, holnap amazt. Már csak a többiek végett is kellett. Tudod, a vasutasok közt jó társadalmi élet van, hát ha annak van, legyen nekünk is! Az asszonyok is elkezdettek versenyezni. Sütemények, torták, déligyümölcsök, drága sajtok, jó vörös borok, cognacok és likőrök jöttek divatba. Mire észrevettük, meg volt a baj. Akkora számlánk volt,

hogy nem bírtuk a fizetésből kiegyenlíteni. A vége az lett, hogy a hitelszövetkezetből kellett fölvenni azt az 500 koronát, amivel a fogyasztási szövetkezetben tartoztunk.

Az asszony nagyon integetett, hogy úgy van:

– Nem is tetszik hinni, hogy milyen keserves volt azután visszamenni a régi kosztra. A többiek is mind így jártak.

Csóváltam a fejemet:

– No hallod, ez bolond állapot. Eladósodtok azért, mert olcsóbban éltek!

Az állomásfőnök bosszúsán így végezte:

– No hiszen annak is letöröm én a derekát, aki még egyszer nekem fogyasztási és hitelszövetkezetről beszél. Kérlek, itt csakis fizetésemeléssel lehet segíteni.

A góbé.

Évek előtt valami sajtópör miatt jártam szép Erdélyországban. Annak is a közepében.

Megrágalmaztak egy Szabó nevű úri embert az újságban; annak a becsületét kellett helyrehozni. Nagyobb igazság okáért az 1848. évi sajtótörvény szerint szokásos becsülettanúkat is behivattuk, hogy a megmocskolt ember becsületes élete felől tegyenek polgártársi bizonyosságot.

Az egyik tanú hórihorgas, zekés székely ember volt. Farkas volt a neve.

Kint várt ez is a többiekkel. De a teremből hamar kiszivárgott, hogy Szabóra nézve nagyon barátságatlan odabent a közvélemény. Bizonyos, hogy veszteni fog.

Behívják a góbét, aki már belépésekor is nagyon nézegetett jobbra-balra.

Kérdezem tőle illő óvatossággal az esküdtek előtt:

– Ismeri-e, Farkas uram, Szabó uramat?

– Ismerem, hogyne ismerném. Már gyerekkora óta ismerem.

– Hát ha ismeri, becsületes, tisztességes embernek ismeri-e?

A tanú körülnézdegélt előbb a teremben és megrántotta az egyik vállát:

– Már kérem alásán, eddig *az* volt (újra körülnéz a teremben). . . hanem hogy ennek utána hogy lesz?!

Farkas elmenőben sem értette, hogy minek nevet az a sok jókedvű úri ember.

A budweisi legenda.

Ez idegen virág. Hozzá még cseh földön termett. Ha magyar volna, nem is merném elmondani, mivel kikaparnák a szemem az asszonyok. Azt gondolom, a csehek is csak úgy merik elmondani, hogy ők meg a szászokra fogják.

Aki különben már hallotta, hallgasson a – többi kedvéért. A dolog szent igaz.

Ha az ember a cseh fürdőkbe utazván, véletlenül a kora reggeli vonattal érkezik Budweisba, észreveszi, hogy Budweis előtt a vonatvezető sorra jár a kocsikban és a függönyöket lehúzza.

Ha kérdezi az ember, hogy miért van ez, a vezető finoman mosolyog:

– Most Budweis következik.

Ha pedig valakivel az úton megbarátkozott (Ausztriában a császár után a legnagyobb hatalom valami Trinkgeld nevezetű úr), akkor elmondja a következő esetet:

– Évek előtt ugyanezzel a reggeli vonattal egy sokszoros milliomos amerikai úr utazott. Amikor a vonat Budweis alá ért, kinézett az ablakon és az egyik kertben valami csodát látott. Egy mesebeli szépségű hölgy fürdött önfeledten az ott berendezett kis fürdőben. Vénusz nem lehetett szebb, amikor a habokból fölmerült... Az amerikai Krózus megjegyezte a házat, kiszállott a budweisi állomáson, ügyes módon megismerkedett azzal a családdal és azt a nőt feleségül vette.

Az utas persze ilyenkor csodálkozik:

- Nos? És ennek az emlékére szokták Budweis előtt lehúzni a vasúti kocsik függőnyeit?
- A vonatvezető ilyenkor másodszor és még jobban mosolyog:
- Aber nein! Hanem ezért kérem, mivel azóta a vasút hosszában lakó budweisi nők mind kint szoktak fürdeni ilyenkor a kertben.

Ne gyanúsítsunk!

Sokat jártam az egyik vicinális vasúton ki-be. A jegyeket rendszeren a mellényzsebembe szoktam dugni. Különbözik pedig a mi kalarábé-vasutainkon nem szigorú az ellenőrzés. Az utazó embereket a személyzet már jobbára ismeri.

Egyszer jön oda a vonatvezető és kéri a jegyet. Benyúlok a mellényzsebembe és odaadom. Forgatja:

- Kérem, ez a jegy nem jó. Tegnap.
- Hogyan, hisz én éppen most váltottam.

Újra forgatja:

- Pedig tegnapi, kérem; tessék megnézni. Ezzel már utaztak.

Megbosszankodtam:

- Már pedig ezt én éppen most váltottam. Ha hibás a jegy, igazítsa el a pénztárnokkal.

A vezető csóválta a fejét:

- Hát most tetszett váltani?
- Most!

Megint csóváltotta a fejét, visszaadta a jegyet és a szemében valami megvillant. Világosan azt gondolta, hogy itt visszaélés megy. Azonban megrántotta a vállát. Én is megrántottam. Azok, akikkel éppen beszélgettem, szintén megrántották.

Nem szóltunk, de azért, amit gondoltunk, bátran kihívhatott volna mindnyájunkat a pénztárnok háromszori golyó váltásra.

Mert ilyen az ember! A sok újságtól és a bizalmas rágalmaszásoktól arra nevelődik, hogy mindjárt és mindenütt korrupciót szaglásszon. Azontúl nem is beszélünk másról a kocsiban, mint arról, hogy *nálunk* minden intézmény csupa korrupció.

Én azonban belsőleg föl voltam dűlva, hogy itt most mit kellene tenni? Már arra is gondoltam, hogy ugyan családos ember-e az a pénztárnok? Hát ez is bolondság. Mert hiszen a becsületesség nincs hozzákötve a családi állapothoz.

Úgy fél óra múlva a kabátom zsebébe nyúltam, hogy a zsebkendőmmel megtöröljem a szememet a fűttől. (A Vezúv sincs annyi fűstre és hamuesőre berendezve, mint ezek a mi vicinálisaink.) Hát a kendővel kirántok egy vasúti jegyet is. Nézem. Nini! Ez a *mai* jegy. Siettemben a kabátom zsebébe dugtam, a mellényzsebemben meg még a tegnapi jegy volt.

Persze, nagy szégyen lett belőle. A vezetőt visszahívtam, elmondtam neki, hogy milyen hibát csináltam és megkértem, hogy ne mondja tovább! Az ő lelkéről is egész lidércnyomás esett le.

És azontúl a kocsiban nem is volt másról szó, mint arról, hogy a lónak négy lába van és az is megbotlik néha. Meg hogy milyen csúnya dolog az, hogy *nálunk* mindenki azonnal készen van belegázolni a mások becsületébe.

És valamennyien meg voltunk győződve, hogy ezt *mások* szokták cselekedni.

Álomlátás.

Nagyra vagyunk a fölvilágosodással. De bizonyos, hogy az emberiségnek legalább 98 százaléka, az asszonyiságnak pedig 100 százaléka hisz a 13-as szám és a péntek szerencsétlen voltában. A vasutak statisztikája is bizonyítja. A pénteki és 13-as napokban mindig sokkal kevesebb ember utazik, mint máskor. Budapesten pedig oly nagy a félelem a 13-as számú lakásoktól, hogy az elővigyázatos háziurak a lakásszámozásnál a 13-as számot

egyszerűen kihagyják a sorból.

Szintazonképpen vagyunk a megálmodásokkal.

Az álomlátás egyébiránt még ma is titok a tudományosság előtt. De a saisi lepel csücskét már megemelte. Annyi bizonyos, hogy az álom alatt az agyban fölhalmozott képek az öntudat ellenőrző ereje nélkül »társulnak« egymással. Az akarat híján való képzelet igazítja őket és csodálatos, fantasztikus szövevényekké lesznek. Valósággal helyesen hasonlítják össze az álmat a tündéries keleti szönyegekkel. A fantázia szövi és nem a logika.

És persze mindig a legközelebb eső szálakkal. Az álom átveszi az utolsó gondolatot és elkezd vele hímezni. És így szedegeti elő a többit is, a legközelebbit.

Amiről nappal gondolkoztam, vagy ami nagyon mélyen belevésődött az elmémbe, arról, vagyis azzal fogok álmodni.

Közel áll tehát, hogy a fék nélkül való, álom ezekből csináljon, valami olyast is, ami a beteljesedéshez segíti a félelmet, vagy a reményt. Aki éhesen fekszik le, nagyszerű ebédhez juthat. Aki valamely hozzátartozóját félti, megálmodhatja könnyen annak a halálát. És ha bekövetkezik:

– Megálmodtam előre, ó, megálmodtam előre.

De ha nem következik be, akkor az álomkép felőrldik a rendes valóság malomkövei közt. Ezer be nem teljesedett álomra nem ad senki semmit. De ha egy beteljesedik, kész a legteljesebb bizonyíték.

Ilyen gyarló az emberi igazságszeretet!

Még az 1878. évi hadjáratban volt. Valahol az Isten háta mögött jártunk a korpakazalokon innen, az üveghegyeken tunnan. De még ott is fölkeresett ezredem és századom száma után egy távirat. Hazulról, az édesanyámtól. Az igaz, hogy jó ideig jött a frissen lerakott tábori távirón. Nagy csodálkozást is ébresztett; pedig csak ez volt benne:

»Távírv azonnal, élsz-e még? Anyád.«

Hogy élek-e? Hiszen ha már meghaltam volna, úgyis bajos lenne erre a kérdésre felelni. Annyira éltem, hogy az egész hadjárat alatt egy napig sem voltam beteg.

Jó egy hétbe tellett, amíg kimásztunk a hegyek közül Sarajevo alá. Onnan azután hazaüzentem a dróton, hogy »élek, csak legyen miből.« Mert több volt ott az étvágy, mint az ennivaló.

Hetek múlva levélből tudtam meg a következő megálmodást:

Édesanyám egy éjjel hirtelen fölugrott álmából és sírva, jajveszékelve, verte föl a házbelleket. Hallotta a lövést, amivel engem meglöttek. Látta a fegyver villanását; a füstöt is, még azt a turbános atyafit is, aki agyonlőtt. Látott továbbá engem halva, sápadtan, amint a vér csurgott a mellemből. Oly híven, igazán és természetesen látta, hogy az nem is lehetett álom, hanem *igaz* volt.

Sírása és erős hite annyira átragadt a többi családbeliekre is, hogy reggel azonnal táviratot indítottak útnak. Akkor már mindenki hitte és telepathiáról beszéltek az emberek.

Összehasonlítottam a levélben foglalt időpontot rövid naplómmal. Valóban. Ama végzetes éjjel illatos szénáspadláson horkoltam, még pedig nyolc óra hosszat egyhuzamban. Ez volt az egyetlen jó éjszakám az egész hadjáratban.

Az egész álomlátásból tehát csak annyi volt az igaz, hogy a katonáembert az édesanyja félti legjobban.

Enfin seuls!

Az egyik távoli nőrokonom – különben igen csinos fiatal asszony – beállít hozzám, hogy a férje ilyen, meg olyan pernahajder, akivel már tovább nem bírja kitartani. Nem elég, hogy az utcán a feje úgy forog, mint a szélkakas, a szép asszonyok után, de most már az apróhirdetéseken is üzi a nemes székesfővárosi sportot.

Mivel az asszony féltékeny természetű teremtés, vigasztaltam, hogy ez talán csak

képzeld. Hiszen ha az utcán minden szép asszony után forgatná a fejét, – már a mennyi szép asszony van Budapesten – régen kicsavarodott volna a nyaka. A boszorkányokban és az apróhirdetéseken pedig nem hiszek.

Nem-e? Chagrin-bőr tárcácskájából kikaparászott egy kivágott újságszeletet.

– Íme, itt van a bizonyíték. A férjem íróasztalában találtam elrejtve.

Erre már én is meghököltem. Kimetszett apróhirdetés volt. Szórói-szóra ez volt benne:

Egy kiváló szépségű
és műveltségű, 22 éves
barna, magas, egyedül
álló hölgy, diszkrét és
nem szegény gentleman
ismeretségét keresi.
Levél: »enfin seuls« címre
arcképpel. 11436

Ez már valami.

– No, és mit tettél?

– Nyomoztam. Vettem a boltban egy II. Vilmos-bajszú arcképet. Levelet írtam általam az öcsémnek Madame Enfin Seuls-nek. Megtudtam a lakását és . . .

– És?

– Hát olyan, amilyennek képzeltem. Milyen is lehetne más.

– Hm!

– Aztán semmi. Csak annyit sikerült megtudnom, hogy a férjem uram kétszer is mászkált a kiadóhivatalban. Enfin Seuls úrhölgynél is lestem, de eddig hiába. Óvatos. Vagy a magándetektív ügyetlen.

Ottfogtam a papírszeletet és másnap hívtam a »terheltet«. Emberölő kedvében volt. Tapintatosan így kezdtem:

– A feleséged . . . Fölugrott.

– Igen a feleségem már több mint egy hete kész tigris. Dühöng, nem szól hozzám. A városban járkal és válással fenyegetőzik. Már az anyósomat is mobilizálta.

– Nom gondolod, hogy van rá oka?

– Oka? Hát mi a mennydörgős ménkö lehetne az oka? Hiszen most is azon spekulálok, hogy meglepjem valamivel? Visegrádon szeretne nyaralni. Ez ugyan nekem távol van, de legyen, hacsak neki jót tesz.

Erre kirukkoltam a bűnjellel.

– Ismered ezt!

Odatartottam az orra alá. Ő megforgatta a papírszeletet.

– Igen, ez az. Már napok óta keresem. Elveszett az asztalomról.

– És nem gondolod, hogy ez mégis csak ellened szól?

Elolvastam neki. De ő kikapta a kezemből.

– De az Isten szerelmére, erről én nem is tudtam. Én a másik oldala miatt vágtam ki az újságból. Olvasd a túlsó oldalát.

Csakugyan. A papírszelet éppen olyan volt, hogy a másik oldalán is egy apróhirdetést lehetett olvasni:

Szép villa Visegrádon.
Három szoba, veranda,
árnyas kert, gyönyörű
kilátás. A nyári hónapokra
kiadó. Cím »Visegrád«
a kiadóhivatalban. 11235

Tehát igaz, hogy minden dolognak két oldala van.

Nota bene az asszonyka eleintén azt hitte, hogy ezt »mi férfiak« találtuk ki szokott ravaszságunkkal. Szerencsére a férje már akkor kapott is levelet Visegrádról.

A nyáron ott is nyaraltak.

És az asszony persze ott is tanulmányozta az apróhirdetéseket, hogy nincs-e a férje is közte?

Lovagias történet.

Kimondhatjuk bátran, hogy a székesfővárosban, kivált a XX. század kezdetén erősebben föllépő szociális gondolkozás hatása alatt, a régi párbaj düh nagyon meg-lappadt.

Nem mintha a gazemberezkedés lenne kevesebb. Sőt. De az emberek ma már takarékosabbak. Nem költekeznek minden bolondságért.

A vidéken azonban még sokfelé a régi rítus szerint élnek az emberek. Keresik a lovagiasságot egymáson. Ha mással nem, jegyzőkönyvekkel verik egymást fejbe.

A Tisza alsó folyásánál egy öreg, régi módi kisvárosi gabonakereskedő-ember is belekeveredett ilyenbe. A helyi lapban legazembereztek. A környezete lovagiassági esetet csinált belőle, noha az öreg – aki egyébiránt amolyan németes, régi ember volt – egyre mondta, hogy ő a tőzsdei árjegyzékekhez jobban ért, mint az öldöklő fegyverekhez. De hát *uzsorásnak* nevezték! Két fiatalabb rokona volt a segédje. Ezek, hogy a családi néven (pedig nagyon új volt még) szenny ne essék, olyképpen egyeztek meg, hogy legyen pisztolypárbaj, de baj, az ne legyen belőle. A másik két segéddel szépen összepakliztak és aztán bizalmasan jelentették az öregnek:

– Pisztolypárbajban állapotunk meg.

– Jaj! A golyónak nincs esze.

– Igen, de 40 lépésről fognak löni.

– Köszönöm! Nekem sok negyven lépés, de a golyónak nem sok. Annak nincsen köszvénye.

– De úgy lesznek töltve a pisztolyok, hogy csütörtököt mondjanak.

– No; de ha elhibázzák és pénteket mondanak?

– Arra az esetre is gondoskodtunk. Csak fél gramm puskaporral töltünk.

– És ha a puska por nagyzási mániába esik?

– Az se baj. Ólomgolyók helyett kenyérbélből való golyókkal töltünk.

Az öregnek tetszett is, nem is a dolog.

Forgatta egy darabig régi pecsétnyomós gyűrűjét. Aztán keservesen szusszant föl a maga benső nyelvén:

– *Und wenn doch!?* . . .

Azóta ez szálló ige az alsó Tisza mellett.

Egy másik.

Vidéki urakat verekedtettünk egymással valamelyik székesfővárosi vívóteremben.

Az egyik gentleman hatalmas elégtételt kapott a fejbübjára, amelyet persze be kellett varrni.

Tulajdonképpen ez a művelet a lovagiasság legkellemetlenebb része. A varrás olyan élvezet, hogy az ember szívesen ordítana tőle, mint valami sakál. Ez azonban nem illik a lovagias férfihoz.

A vidéki úr grimaszokat vágott ugyan, amikor a fejetetején a bőr alatt kaparászott a két orvos, de egész fájdalmát csak a szájában levő virginia-szivarba öntötte. Ez ugyan nem égett, de mégis elfogyott öt perc alatt. Kínjában elrágta.

Mi székesfővárosiak kaján élvezettel néztük. Egy kicsit azonban mégis megsajnáltam és

odaszóltam neki:

– Fáj-e?

Nagyot harapott a Virginián, aztán büszkén vágta vissza a fogai közt:

– Kérem, én vidéki ember vagyok!

Hasonlít az apjához.

Ez amolyan közhely. Ha az embernek egy kis fiút mutatnak be és azt az apjával együtt akarja megdicsérni, rámondja vaktában, hogy szakasztott az apja. De nem is hazudik vele, mert hiszen az apjának is két lába, két keze és a többije van, mint a fiúnak.

A kor színvonalán álló magyarsággal ugyan úgy szokták mondani, hogy hasonlít az *apjára*, de mi már csak maradjunk meg a réginél. Vagy mondjuk úgy, hogy az apjára ütött. De ne hintsük be a régi jó szalonnát cukorral.

Azonban nem ez a fő, hanem az eset.

Egy úri társaságban nemrég egy pompás kis fiút bámultak, amint ez már illik. A fiúcska apjával-anyjával volt ott és persze jól ki volt pomádézva.

Velük volt egy másik úr is, akiről – ó, rossz a világ! – az a hír bujkált, hogy ő ama bizonyos *harmadik*, akit a székesfővárosi polgári házasságok mellett gyakran lát az ember kibicelni. A franciáknak erre műszavuk is van, de semmi közöm hozzá.

A társaság hullámozott, mozgott, változott.

Egyszer csak belép egy »előkelő idegen«. Vagyis olyan úr, aki nem volt még otthonos ebben a társaságban. A helyzet akkor éppen az volt, hogy a fiúcska éppen ama »*másik* úr« mellett állott, aki a gyerek anyjával beszélgetett. A férj és apa távolabb, másokkal.

Amint az rossz szokás nálunk, a bemutatások a fogak közt őrlődtek le.

Az előkelő idegennek is a fülébe mormogtak egy csomó idegen nevet: -szky, -ffy, -csky, -ssy, -tó, -ler, -ker . . .

Az előkelő idegen persze azonnal a kipomádézott fiúcskába kötözködött:

– Hát magát hogy hívják kis úr?

– Miklósnak.

– Ah, Miklós! Pompás fiúcska; gyönyörű gyerek. És (a mellette levő másikra nézett) szent Isten . . . egészen az édesapja, mintha a mása volna, úgy hasonlít hozzá. Igazán nagyszerű.

Általános elfordulás. Az asszonyok titkon vihognak, a férfiak a bajszok alá mosolyognak, a Miklós pedig édes, naiv hangon megszólal:

– De bácsi! Ez az úr nem az én édesapám, az én apám amott van, látja?

Méltóztattak már olyan embert látni, akinek egy cethalszájka megakadt a torkán?

Védelem.

Egyik jeles védőnk (ellenzéki képviselő) valamelyik tárgyaláson nagyon összekülönbözött a kir. ügyésszel. Az ügyész vádbeszédét apróra szétszedte és csúffá tette. Ezzel is ki akarta egyenlíteni a helyzetben levő különbséget, mivel a védencét véletlenül Kohnnak hívták.

A kir. ügyész, hogy megtámadott tekintélyét védje és szavainak súlyát helyreállítsa, ezzel a nyomatékkal élt:

– Ne tessék elfelejteni, hogy engem erre a helyre maga a király küldött.

A védő nyomban válaszolt neki:

– Engem csak Kohn küldött ide, közvándló úr, csak hogy ő tudta, hogy kit küld ide.

Salamon.

Annyi »kihágás« van már Magyarországon, hogy az ember, ha kilép az utcára, mindjárt bele is hág valamelyik paragrafusba.

Az egyik jó alföldi nagy faluban egymás mellett lakik Kohn és Schlesinger. De ezek közül

egyik sem Salamon. Mindjárt kitetszik, hogy maga a főszolgabíró a Salamon.

Abban a nagy faluban ugyanis van egy kevés aszfalt-járda is. (Haladunk.) De ennek tisztának kell lenni, ami pedig faluhelyen bajos. Sok az állat. A vármegye tehát a kapun kísétáló libákra való tekintettel szabályrendeletbe fogta, hogy aki a kapuját vagy az utcaajtáját nyitva felejtí, kihágást követ el és 50 koronáig stb.

Egyszer a Kohnék libái kint találtattak az aszfalton a Schlesingerék járdáján az egyik kisbíró által. A derék közeg azonnal föl is jelentette Kohnt. Az írnök azonban összezavarta a két nevet és az idézést Schlesinger nevére állította ki. Be is jött és drukolt, hogy mi lesz?

A főbíró elővette:

– Hallja Kohn ...

– Kérem alássan főbíró úr, én nem vagyok Kohn, hanem Schlesinger.

– Hallgasson, amikor én beszélek. Érti?

– Igenis értem.

– Magának a libái kint voltak az aszfalton . . .

– De kérem alássan, nekem nincsenek is libáim.

– Semmi közöm hozzá, hogy vannak-e, nincsenek-e? Érti?

– Igenis értem.

– Tudja-e maga, hogy ez kihágás?

– Hát honnan tudjam én kérem alássan, hogy ez kihágás?

– Nekem egyébiránt az mindegy. A törvény nem tudásával magát senki sem mentheti.

Tehát Kohn, én magát. . .

– De kérem, én Schlesinger vagyok.

– Másodszor figyelmeztetem, hogy most én beszélek. Én magát Kohn ezennel *fölmentem*, írja alá a jegyzőkönyvet és mehet haza Isten hírével. . .

– De kérem, mikor én Schle . . .

– Írnök! írja oda, hogy az aláírást megtagadta . . . azt a kirelejszumát ennek a sok számár be- és kihágásnak! . . . Isten áldja meg, Schlesinger úr!

Az igazság útja.

Egy kúriai bíró meséli, akinek a gyámoltalan nép iránt különösen jó szíve van.

Nehézbeszédű parasztember botlik be hozzám informálni Szabolcs vármegyéből. Félórai mellékes beszéd után, amikor már az egész atyafiságról beszámolt (ezt türelmesen meg kell hallgatni), kisül, hogy őt magát Molnár Balázsnak hívják. Az a baja, hogy a malmát el akarják árverezni egy *másik* Molnár Balázs adóssága miatt. A kibe ütött volna bele az istennyila akkor, vagy amikor Balázsnak keresztelték, vagy később, amikor korcsmázni kezdett.

Végre úgy egy óra múlva én is szóhoz juthattam:

– Nohát most mondja el öreg, mit akar maga tulajdonképpen?

– Semmit sem akarok főméltóságos Kúria, csak az igazságot.

Megnyugtattam, hogy az igazság meg fog kerülni. Egy pohár bort sem sajnáltam tőle. Hálálkodva, békességgel ment el. Még abba is belenyugodott, hogy a másik Molnár Balázst csak a korcsmázáskor ütötte volna agyon a ménkő és ne mindjárt a keresztelésekor.

A pöre rendben volt. A névcseré világos. Megnyerte. Magam is örültem neki.

Azután el is felejtettem a port is, meg az embert is.

Úgy kétesztendő múlva megint jön egy szabolcsi ember. De már idősebb amannál és úgy néztem, egy kicsit pityókos állapotban. Ezzel kezdte:

– De bizony kérem alássan, inkább a keresztelésekor ütött volna bele az istennyila abba az emberbe.

– Kibe?

– Hát abba a másik Molnár Balázsbba.

– Nini; maga az Molnár bácsi? Hát most mit keres megint a Kúriánál?

- Hát megint a malom irányában jöttem, kérem alássan.
  - Megint-e? Hiszen akkor megkapta, amit keresett, az igazságot.
  - Abban nem volt hiba, föméltóságú Kúria. Az igazságot megkaptam. Hazudnék, ha azt mondanám, hogy nem kaptam meg.
  - Nohát!
  - Hm, kérem alássan, nagy sora van ennek. Az igazság akkor megkerült, de későn került meg. Akkorra a malmot elvitték.
  - No jó, hát megint meg lesz az igazság. Az ember megvakarta az ősz fejét:
  - Hát kérem alássan, ha meg nem sérteném, az igazságból már nekem elég volt. Most már nem azt keresem, hanem a *malmot*. Aztán bánom is én, hogy mi lesz az igazsággal.
- A pörét megint megnyerte. De bizony én máig sem tudom, hogy a malmot visszakapta-e?

Máramarosi ész.

Egy közkeletű jogászadomát jegyzek ide a laikusok kedvéért. Hadd tanuljanak ők is egy kis jogtudományt.

Azt mondják, Máramarosban történt, de történhetett bizony az másutt is.

Valamelyik Herskovics bepörölte a komáját, Velkovicsot, ezer koronáért, amit kölcsön adott neki. Velkovics szalad az ügyvédjéhez a keresetlevéllel:

– No nézze, doktor úr, ez a zsebmetsző bepörölt. Egy szó sem igaz a keresetből. Soha nem kértem tőle kölcsön, még csak egy lyukas bögrét sem.

Az ügyvéd:

– Jól van; nagyon egyszerű. Majd tagadni fogom a tárgyaláson.

Velkovics elégedetlenül rázta a fejét:

– Tagadni méltóztatik? Csodálom, doktor úr, nagyon csodálom! Ha tagadni méltóztatik, akkor a pör máris elveszett.

– Hogyan?

– Hát úgy, hogy akkor ez a zsebmetsző két hamis tanút állít, aki azt fogja vallani, hogy ők ott voltak, amikor nekem az ezer koronát kölcsön adta. És akkor lőttek az én ezer koronámnak.

Az ügyvéd belátta, hogy ez a vélemény nem alaptalan. Gondolkozott.

– Hát akkor ön hogy csinálná, Velkovics úr?

– Hogy csinálnám? Hát azt mondanám, hogy igenis, kaptam tőle ezer koronát, de már meg is fizettem.

– De mikor ez nem igaz.

– Hiszen azért igaz, mert nem igaz. Mert ha tagadni tetszik, akkor a Herskovicsnak van joga két hamis tanút állítani, hogy igenis, ő nekem a pénzt kölcsön adta. Ellenben ha azt tetszik mondani, hogy kaptam, de már meg is fizettem, akkor nekem van jogom két hamis tanút állítani, akik látták, hogy megfizettem. És akkor meg van mentve a pénzem is, az igazság is! Ha így is történt, nem ez volt az egyetlen görbe út, ami az igazság szentélyébe mégis csak elvezetett.

Bolond a hajón.

Hajón mentünk át Olaszországba.

Mivel a tenger egy kicsit mozgott, élénk beszélgetéssel és szemlélődéssel tereltük el figyelmünket róla.

Egy nyugtalan, hórihorgas német kötötte le az érdeklődésünket. Különös dolgokat művelt.

Valami szíj szerszám volt vele, és azzal szorongatta be derekát. Olykor úgy megszorította magát, hogy szinte kidülledt a szeme.

Le-föl járt egy darabig. Azután igazi hastáncot kezdett. Olyan mozdulatokat csinált, mint

egy tonkini primadonna. Csavargatta magát jobbra-balra és hajlongott. Hosszú kezei kalimpáltak.

– No, ez bizonyosan meg van zavarodva. De hát minek is eresztik egyedül az ilyen hibás embert!

A német azonban nem törődött senkivel. Leült egy vászonszékre és elkezdte a széket örülten rázni.

Azután tükröt kért a gyanútlan hajó-mestertől és percekig bámulta magát benne. Letette a tükröt és megint elkezdte maga alatt rázni a széket. Tíz perc múlva már megint a tükörbe bámult.

– Szegény. Már nagyon odáig lehet. Jó volna szólni a kapitánynak.

De a német senkivel sem törődött. Ki-hastáncolt a hajó orráig és ott elővett a zsebéből valami gyanús üveglapot. És akkor azon át bámulta a tengert, meg a távoli partokat. Olykor ránk is nézett és vigyorgott. Az üveg skarlát-vörös színű volt.

Egyszerre csak ráordított a teremszolgára:

– Sie, cameriere! Hozzon hamar forró vizet és benne egy szalvétát.

No, mi lesz ebből?

A szolga meghozta, amit kívánt. Addig a német megint rázta magát a széken és a tükörbe nézett. Akkor a forró vízbe mártotta a törölközőt és elkezdte borogatni a homlokát. Pedig július volt és forróság dühöngött.

Ezt már nem lehetett kitartani. Az asszonyok odaszólították titokban a teremszolgát:

– Szóljon, az Isten áldja meg, a kapitánynak. Ez a szegény elmebajos ember még kárt tesz magában.

A szolga csodálkozott.

– De miért? Hiszen ez valami gazdag gyáros Drezdából.

– Hát nem látja, milyen bolondokat csinál? A szolga halkán föl kacagott:

– Kérem, ez semmi! Ez az úr így védekezik a tengeri betegség ellen. Amit az újságokban olvasott, azt most mind kipróbálta magán. Odalent már tótágast is állott.

Nem telt bele tíz perc és a Vezúv szégyelhetne volna magát a mi németünk előtt.

Sipa.

Dante az *Inferno* 18-ik énekében a pokol mélyebb tartományaiba lép Vergilius kíséretében. Itt már válogatott kínok vannak, mivel a csalók, a kerítők, a vesztegetők és effajta komiszabb lelkek következnek. Végül legalul az árulók.

Ez nagyon érdekes ének. Tengerek csaló lélek vonul át a keskeny hídon a nagyobb és piszkosabb kínok közé. De persze nem igen iparkodnak.

A költő azt mondja róluk, hogy annyi ember van itt, mint amikor Rómában a jubileumi esztendőben az idegenek tolonganak át az angyalhídon Szent Péter temploma felé. Mögöttük csúf ördögök jönnek nagy ökörhajtó ostonnal. Aki nem iparkodik, annak a bőrén jókat húznak végig.

A legfönségesebb költő – akinek gyomrában benne feküdt a bolognaiak perfidiája – egy bolognai elkárhozott lélekkel áll ott szóba. Ez »odafönt« csúnya asszonyi dologba volt keveredve. Akit érdekel, utána nézhet.

Ez a szerencsétlen elkárhozott lélek, névszerint Caccianimico azzal vigasztalja magát, hogy hiszen nem egyedül van ő itt Bolognából. Sőt annyian vannak itt földiek, hogy még odafönt a földön sem hallani olyan sokszor a *sipa* szót, mint itt. Azzal az ördög végigvág az elkárhozott lélek hátán:

– *Via ruffian!* . . . Itt nincsenek eladó asszonyok!

Az ember a kommentárból megtudja, hogy a bolognaiak tájszólásban a *si* (igen) helyett azt szokták mondani, hogy *sipa*. (Úgy látszik, az óvatos *si puo* összevonása).

No, gondoltam, ha arra járok, megtudom, így van-e még 600 esztendő múlva is. Mert

akkora idő választ el bennünket Dante korától.

Bolognai búcsújáró asszonyokkal kerültem össze a vonaton. Loretóba iparkodtak. Ahogyan maguk közt »bolognaiul« hadartak, abból egy kukkot sem értettem. De tudtak rendes olasz nyelven is beszélni. És pedig igen sokat.

No, ezeket kivallatom a *sipa* irányában.

– Ugyebár hölgyeim, Bolognában a népies nyelven a *si* még most is *sipa*?

Nagyon meglepte őket ez a kérdés külfölditől. Tiltakoztak.

– Dehát honnan veszi ön ezt? Szó sincs róla! A *si* bolognai nyelven is csak *si*...

És bizonyították vagy félóra hosszat csengő ékesszólással. Hiszen a bolognai tájszólás a legszebb a világon.

Sajnáltam, hogy nem úgy van már, ahogyan Dante a maga éles gúnyjával följegyezte és azt mondtam nekik:

– Én ezt a dolgot Dante *Inferno*-jában olvastam. De látom, hogy a nagy poéta csak bosszúságában fogta rá ezt a derék bolognaiakra.

Erre vagy három asszony kiáltott föl egyszerre lelkesedve:

– Igen, mi is tudjuk! Ez ráfogás . . . *sipa* signor, *sipa*! csúnya ráfogás I

Elmosolyodtam. Egyik sem vette észre, hogy *sipa*-t mondott.

Szokás.

A jognak sokszor nagyon homályos múltja van. Van olyan jog is, – de mennyi! – amelyik valamikor rablás volt. Ma is ezer apró csalásocskát tudok mutatni, amiből később szent szokásjog lesz, vagy már most is az.

Ne menjünk messzire, csak például a tőzsdére. Aki tudja, hogy mi az a tőzsdei »*schnitt*«, mondja el a szomszédjának. Vagy például a szállításoknál szokásos.... de ne szólj szám, nem fáj fejem.

Aki még többet akar látni, menjen Olaszországba. Hála Istennek, ott legalább nem megy nagyba. És ha humor is van az utasban, gyönyörűsége lehet benne, milyen jókedvvel ugratnak ki a zsebéből néhány vörös soldót.

Amikor távozóban van valaki a szállóból, mindig ügyeljen, kinek ad borraivalót. A portás sok helyen vadidegen *digóknak* is bérbead egy-egy *helyet* ott, ahol az utolsó borraivalókat osztja az ember, az előcsarnokban. Annak is joga van odatartani a tenyerét.

A legeredetibbet az Agno völgyében tapasztaltam. Jókedvű fiatal kocsis vitt bennünket az Alpések felé Valdagno-ból. Tudott franciául is, mert az odavalók sűrűn járnak a savojai francia földre, munkára. Ott tanulják az anarchista mesterséget is. Ez is olyan anarchista-féle volt, de legalább volt benne humor bőven.

Az erős kis lovacska ja pedig magyar volt. Beszámolt vele, hogy itt a kisebb fajta magyar lovak a legjobbak. Ezt a veronai vásáron vette 200 líráért. Igen jól kocogot a pompás hegyi úton.

San Quirico útszéli megálló. A kocsis csettentett a nyelvével:

– Deh Signor! Micsoda pompás sört lehet itt kapni, micsoda sört!

A jóízű utas erre azt szokta mondani:

– No, ugorjon le és kapjon be hamar egy palackkal. Itt van 50 centisimi!

A kocsis leugrott, került-fordult és már jött kifelé készen. Meglestem, hogy a vendéglőssel csak egy-két szót váltott bent semmi más. De a vendéglős úgy tett, mintha pénzt kapott volna.

– No, jó volt a sör, he?

A kocsis törülgette a száját és nevetett:

– Irigylem a szemét sior. Micsoda jó szemek, micsoda pompás szemek!

Barátságosan elmagyarázta azután, hogy ez itt így *szokás*. San Quiriconál minden kocsis kap egy kis *manciát* sörre. De nem iszik. A vendéglőssel már össze vannak tanulva, hogy a vendég észre ne vegye.. . tulajdonképpen nincs is sör a vendéglőben. A pénzt hazaviszik a

családjuknak.

Tessék most már haragudni erre a betyárra, akinek azonfölül még magyar lova is van. A lovának pedig *Eccellenza* a neve.

A páriák.

Előre kell bocsátani, hogy a törvény szerint az a nő, aki nem magyar állampolgárhoz megy nőül, elveszti magyar állampolgárságát.

Még egyet kell előre bocsátani. Azt az állampolgárt pedig, aki elszegényedik, – akár férfi, akár nő – az a község tartozik eltartani, ahol illetékes. Hogy hol illetékes, azt olykor csak a jó Isten tudja, de az bizonyos, hogy az idegen állam polgárát – akár férfi, akár nő – sem az ország, sem a község nem tartozik eltartani. Azt tehát a maga országába hazaküldik, vagy hazatoloncozzak

Tehát: ha valamely magyar nő idegen állampolgárhoz megy nőül, férje állampolgárságát követi és mint özvegy is megtartja. Ha pedig elszegényedik, itthon nincs semmi keresni valója.

Rendben van-e ez így, nincs-e, az itt nem kérdés. Ez jog.

A hozzávaló eset pedig a következő:

Giuseppe Vagliardi becsületes udinei munkás ember, tehát olasz állampolgár, eljön Budapestre házhelyet töltögetni. Kétkerekű taligájával töltöget-töltöget. Kezdetben, többi honfitársával együtt, ha húsrá megéhezik, a szomszéd macskákra vadászik. És takarékoskodik a nehéz munka árán megszerzett pénzzel. Arról ábrándozik, hogy majd egyszer, évek múlva, ha már lesz elegendő pénze, hazamegy és megveszi azt a szép kis campagnál, amelyet otthon kiszemelt. És ha minden jól megy, a végén mint jómódú polgár fog megtérni a fekete ciprusok közé, apáihoz, a temetőbe, a mosolygó hegyoldalra.

Nem így lett. A derék Giuseppe félév alatt megtanult magyarul, lassan abban hagyta a macskavadászatot és összeismerkedett a józsefvárosi magyar munkásemberekkel. Még ennél is többre vitte.

Együtt, dolgozott vele valami Kovács Marcsa nevű munkásleány. Tenyeres-talpas, derék magyar leány. És becsületes. Összetették a szegénységüket, elvette a leányt és most már együtt dolgoztak. A derék Giuseppe lassankint el is felejtette az olasz nyelvet. Elszakadt a pajtásaitól és már csak makogni tudott olaszul. Mindenki Valárdy Jóskának ismerte.

Telt-múlt az idő. A Marcsának szép kis feketebőrű és csigáshajú fiacskája született. A derék Valárdy Jóska azt is nagyon szerette és most már nem is jutott eszébe többet sem Itália, sem a campagna, sem a ciprus. Most már fertály-telekről beszélgettek. És dolgozott mint a marha tovább.

Egy kora tavaszi zimankós napon azonban a derék Valárdy Jóska nagyon megizzadt a lapátolásban; meghűlt és meghalt. Eltemették a szegényt új hazája földjébe. Mert hiába parancsol a magyaroknak való törvény ellenkezőképpen. A szegény embernél meg van fordítva a dolog, vagy hogy az az igazi! Aki a babáját igazán szereti, annak a hazája után igazodik.

Szegény özv. Valárdy Jóskáné egyedül maradt a szép fekete ölbéli gyerekével. Nem volt aki reájuk keressen többé. Valami betegséggel is meglátogatta az Isten. Nem tudott eleget keresni kettőjükre. Lerongyosodott, elszegényedett, szegénysorba jutott.

Végre sok unszolásra jelentkezett a városnál, hogy ő szegény, földönfutó. Koldulni nem tud a baja miatt, de nem is szabad. Tartsa el jobbig a nagy, fényes, gazdag, palotás főváros. Majd ha megnől a gyerek, jobban lesz.

A hivatalbeli urak köröszülturkálják az írásait:

– Hiszen maga nem is özv. Valárdy Józsefné, hanem Giuseppe Vagliardi udinei lakosnak az özvegye. Tehát maga tulajdonképpen *olasz!*

– Már hogy volnék én olasz. Egy vak-kantást sem tudok én olaszul. A férjem, amikor

meghalt, már az se tudott.

– Igen, de a férje olasz állampolgár volt és sohasem vétette föl magát a magyar állampolgárok közé.

– Noiszen! Volt is nekünk időnk az ilyenre gondolni. Azt se tudtuk, hogy mi az?

– Pedig ez így van, édes lelkem. Ha maga »szegény« akar lenni, akkor menjen Udinéba az írásaival. Ha nem bír, majd vasúton kiszállítjuk.

A szegény pária egy darabig erősködött, de végre is belenyugodott, hacsak használ. Kitoloncozták a szép Itáliába a porontyával együtt és letették híres Udine városába. Azt mondták neki, hogy ott van ő otthon.

Bolond az is, aki mondta. A szegény asszony három napig csavargott az ő magyar nyelvével és porontyával az olasz városban. A szavát nem értette senki. Csak ha a kezét kinyújtotta, annak volt egy kis láttatja. Végre valami rendőrféle bekísérte a városházára. Nagy keservesen fogtak egy olyan munkást is, aki Magyarországon megtanult valamelyest magyarul és akkor ennek a közbejárásával kivallatták. Megnézték az írásait is. Az olasz urak azután nagyon csóválták a fejüket és azt mondták neki a tolmácscsal:

– Maga Vagliardiné az olasz törvények szerint nem olasz, hanem *magyar* állampolgár. A férje már rég elvesztette olasz állampolgárságát. Itt az írás róla. Menjen haza Budapestre. Ha nincs pénze, majd mi segítünk.

Szegény Valárdynét a porontyával együtt azon mód visszatoloncozták Budapestre. Itt azután megint jelentkezett és innen megint vissza akarták toloncozni Udinéba olasznak.

Mivel azonban Isten is van a világon és nemcsak hatóság, éppen akkor fordult meg ott egy derék magyar úriasszony, amikor az »olaszokat« expediálni akarták. Elmesélték neki a dolgot és megszánta a páriákat. Beprotezsálta egy igazán jó állásba. Tudniillik az egyik templom kapujába koldusnak. De ott is olasznak csúfolja a kenyéririgység.

Pedig kár volt megakasztani a hatóság kezét. Hátha fölhalálta volna a perpetuum mobilét.

Becsület.

Ez azok számára íródott, akik elhiszik, hogy minden hírlapíró született revolver.

Előkelőbb olvasóközönséget különben képzelni sem lehet ennél.

Sebbel-lobbal ront be a szerkesztőségbe az egyik derék és szeretetreméltó fiatal íróársunk:

– Éljen, éljen! Megvan. Csodálkozva néznek rá:

– Mi van meg, talán valami főnyereményt csináltál?

– Főnyeremény!? Sokkal több. Épp most olvasom egy esti lapban, hogy a nevem alatt valaki csalt és revolverezett.

– Boldogtalan; és ennek még te örülsz?

– Hogyne örülnék. Hát hallottad te valamikor, hogy szegény ember nevére hamisított valaki váltót? Váltót csak milliomosok nevére szokás hamisítani.

– No és?

– Hát még sem érted? Ebből az következik, hogy én már országos nevű író vagyok és van hitelem a publikumnál. Annak az akasztófárávalónak senki sem adott volna egy fabatkát sem, ha nem azért, mert azt gondolta, hogy ő *én* vagyok. Hát nem öröm ez?

– Süsd meg az örömdet.

– Pedig nemcsak ennek örülök.

– Hogyan, még másnak is?

– Persze! Látszik, hogy nem gondolkoztok modernül. Látjátok, most ki fog tudódni az is, hogy én becsületes hírlapíró is vagyok.

– Hiszen ez tudnivaló volt eddig is.

– Jaj, dehogy volt tudnivaló. Mink, most mindnyájan gyanúsak vagyunk. Te is gyanús vagy, te is . . . De én most már nem leszek gyanús. Látod, most azt a kötélrevaló élősdű férget megfogták. Törvényszékiig ki fog róla sülni, hogy az *Én* nevemben csalt és zsarolt. Ezzel

együtt ki fog sülni az is, hogy én nem szoktam csalni és zsarolni. Tehát, hogy én becsületes ember vagyok ... Ha ez nem történik, a kutya se tudta volna meg soha.

Műgyász.

Idegen országban jártunk a nyáron. Egyebek közt azt a bizonyos fürdőbeli flancot is el akartuk kerülni, ami az asszonyok életét a mi előkelő fürdőhelyeinken, – nem tudom, elkeseríti-e vagy szebbé teszi, de annyi bizonyos, hogy minden gyógymódnak halálos ellensége.

Külön kell beszélni a nyári toaletté-versenyekről. Az emeletes utazókofferekről. A kalaporgiákról. A napjában háromszor-négyszer való öltözködésről. A gyógy-vízivás és a derékfűző kölcsönhatásáról és a fürdőélet többi szörnyűségeiről. Csak azt nem értem, miért mondják a nők nyáron, hogy ők a fürdőhelyre *üdülni* mennek. A férjeket és apákat még kevésbé értem. Hát üdülés az?

Ezt az egyet azonban nem kerültük el. Az »örök asszonyi« a külföldön is megvan. Sőt még jobban. Azon a fürdőhelyen is dühöngött a selyem, az öltözködés, a kalap, a csipke és a váltólázás toaletté.

Természetesen villásreggelinél és ebédnél is járja a verseny. A terembe belépő hölgyekre ott is száz éles szem szegeződik, hogy ugyan »miben jelennek meg«?

Gyötrelem volt nézni azt az aggodalmat, amivel a hölgyek, a ruháikra vigyázva, ettek. A mellettünk levő asztalnál azonban egy fiatal férfi és nő evett, talpig feketében. Mélységes gyászban voltak.

Talán az első gyermeküket gyászolták így. Semmi ékszer, semmi csipke, semmi selyem, semmi sallang rajtuk.

Részvétellel néztük őket. Ezen a réven ismeretségüket is kerestük. Az ember oly szívesen vigasztalja meg felebarátját, – kivált ha unatkozik. Nem is voltak nagyon tartózkodók. Jobban összebarátkozván a gyászoló házaspárral (Genovából valók voltak), persze szóba jött, hogy bizonyosan szülőt vagy gyermeket gyászolnak.

Összenéztek és észrevettem, hogy a férfi szemszögletében egy kis mosolyforma cikázik. Erre az asszony vidáman föl kacagott:

- Szó sincs róla. Önök nem is hiszik, de merő számítás az egész.
- Mi?
- A mi gyászunk. Szó sem igaz az egészségből.

Már-már azt gondoltam, hogy gyászruhakereskedők vagy ilyesmi, amikor a férfi folytatta:

– Lássa uram, a mi fürdőhelyeinken örült fényűzést csapnak a nők. De a férfiak is háromszor öltözködnek. Mink pedig pihenés végett jöttünk ide. A feleségemnek a kúrát is kell használnia. Gondoltunk otthon egyet és gyászruhát csináltattunk magunknak. Ezzel megszabadultunk a kofferektől, kalapskatulyáktól, öltözködésektől és mindenféle más jótól. Az emberek részvétellel néznek ránk, békében hagynak és mi zavartalanul folytathatjuk a kúrát. Ez az egész.

– És megtakarítunk vagy négyszáz lírát, – tette hozzá mohón az őszinte menyecske – de ne áruljanak el bennünket, kérem. Ezt a szellemes módszert ajánlom a szenvedő emberiség figyelmébe.

Kiengesztelődés.

A bölcsek úgy tanítják, hogy az emberek közt nincs semmi, ami abszolút lenne. Minden csak relatív. Nagyban a burgonya is méreg; kicsiben a strichnin is orvosság. A bűnt és erényt pedig, ha górcsővel vizsgálja az ember, észreveszi, hogy itt is csak a mennyiségek határoznak.

A nyáron a faluban az udvaron trécseltek az asszonyok, hogy a mosónő (özvegy asszony)

férjhez megy. Jómódú, derék gazda veszi el. Nagy szerencsét csinál!

Jobban szemügyre vettem a mosóteknő mellett. Amúgy jó testállású nőszemély volt. A keze is serényen járt. Tisztán dolgozott. Mondom:

- Hát ezt ugyan elveheti!
- Igen ám, de nagyon szegény asszony.
- Hadd legyen. Dolgos, rendes asszony.
- Igen ám, de be is volt már csukva egy esztendőre.
- Az már hiba. Miért volt becsukva?
- A gyerekére nem vigyázott jól. A gyerek belefulladt a patakba.
- Az még nagyobb hiba. Ezért ítélték el?
- Nem. Ezért még nem. Hanem a másik gyereke is belefulladt nemsokára. A törvényszék azt mondta, hogy ez már nem maradhat így.
- No, és mégis elveszi az a gazda?
- Hiszen éppen azért veszi el, mert be volt csukva.
- Értse, aki tudja.
- Pedig úgy van. Ez az asszony annak előtte rendetlen, gondatlan asszony volt. De a fogházban jól kitanították, rendhez, munkához szoktatták. Amióta kijött, rá se lehet ismerni. Tisztán jár. A konyhája csak úgy ragyog. A munkája rendes, kifogástalan. Szóval a legjobb és legtisztább napszámosasszony az egész faluban. Azért vetette rá a szemét a vőlegénye.

Ez a kis történet többet ér annál a könyvtárnál, amit a társadalmi expiacióról firkáltak össze a tudós emberek.

Elemért temetik.

Fiatal irodalmi titánok mulattak együtt. Az egyik úgy éjfél után megsokalta az ivást, se szó, se beszéd, eltűnt.

Onnét túl csak arról volt szó, hogy az eltűnt író nyomorult kontár, hitvány salabakter, középkori zsoldos, aljas kipitalista és háziúr. Különben pedig még a helyesíráshoz sem ért.

Három óra felé ebben a dühös hangulatban baktatott a kompánia a Rákóczi-úton. Egyszerre csak megtoppan az egyik főíró:

- Hopp! Megvan. Ugyebár, ez a nyomorult háziúr reánk nézve örökre meghalt?

A kar:

- Requiescat in pace!
- Ha pedig meghalt, akkor el is kell temetni.

A kar:

- Amen!
- Most idevigyázzatok. Látjátok ezt az üzletet itt?

A félhomályban kibetűzték:

- *Entreprise des pompes funèbres.*

– No, tehát erre bízunk a temetését! A társaság azonnal a gázlámpa alá vonult, ahol a legfiatalabb titán négykézláb állott a földre asztalnak. A főíró pedig kivett a tárcájából egy kutyanyelvet (ez a papiros) és írt:

Tisztelt vállalat! Fiam, Zemergényi Elemér, a jeles író legmélyebb fájdalomra az éjjel hirtelen meghalt. Elsőrendű temetést rendelék neki. Szíveskedjenek lakása elejét (Vakondutca 47. I. 10. ajtó) már reggel, amilyen korán csak lehet, teljes gyászpompával feldíszíteni. A többit azután!

Id. Zemergényi István

Bedobták a levelet a temetkezési vállalat éjjeli levélszekrényébe és hangos kacagás közt vonultak tovább . . .

Zemergényi Elemér, a jeles fiatal író, különben agglegény, kora reggel az ágyában fölérzik és hallja odakint:

- Kopp, kopp!
- Szabad! Senki és semmi. Megint:
- Kopp, kopp, kopp!

Gondolja magában: Ezek csak most mennek haza, az akasztófáralók. Bosszút akarnak állani. Noiszen nekem ugyan kopoghattok. A másik oldalára fordul. Megint:

- Kopp, kopp, kopp, kopp! Hadd okvetetlenkedjenek!

Végre siránkozó hangok is vegyülnek a kopogásba. Szolgálók és egyéb nemű korai némberek sipákolása hallatszik be:

- Szent Isten, hát meghalt az éjtszaka?
- Ilyen hirtelen . . .
- Nekem negyvenkét koronámat vitte el a másvilágra.
- Jaj, csak a múlt hónap mosást kifizette volna!
- Nem nagy kár érte. Úgy írt, mint valami kukoricacsósz!

No ez már mégis csak sok!

Zemergényi Elemér, a jeles fiatal író, föltépte az ajtót. Teljes halotti díszben állott az egész bejárás. Közül ő maga fehérben, mint a föltámadt Lázár.

Az udvari népség sikoltozva szaladt széjjel, az ezüst szegélyes fekete úrnak pedig egyszerre leesett az álla:

– Nini, hát nem méltóztatott meghalni? Félesztendeig ezzel csúfolta mindenki, aki csak vele találkozott.

Megkótyagosodás.

Annak idején, amikor II. Sándor cárt a nihilisták fölrobbantották, egy különös orosz grófról olvastam. Ez a föltétlenül lojális gróf éppen a cár kocsija közelében volt és éppen abban a pillanatban tüsszentett egyet, amikor a bomba fölrobbant.

Ettől fogva nem volt az az orvosi és emberi hatalom, ami kiverte volna a fejéből, hogy az ő tüsszentésének óriási robbanó ereje van és hogy ő ölte meg a minden oroszok cáriját. Egész életét annak szentelte, hogy azontúl el ne tüsszentse magát valahogyan.

Ez bolondság. De tesznek ilyenforma bolondokat az okos emberek is. Tudok például egy harmadrangú képviselőt, aki egyszer egy újságírótól hallott eszmével véletlenül nagy sikert ért el. Azóta már a fele vagyonát elállamférfiazta és szentül hiszi, hogy ő legalább is Bismarck.

Sajnálni valóbb ennél egy kisebb »alak«. Azok közül való, akik a szerkesztőségek körül úgy röpködnek, mint este a molypillék a villamfény körül. Keresik a dicsőséget és halhatatlanságot. Közben pedig leégetik a szárnyukat.

Akkoriban írta Beksics Gusztáv az ő szenzációs radikális röpiratait, amelyeket bizonyos miszticizmussal eresztett szélnek. Ez a közönség érdeklődését olykor nagyon fölcsigázza. Falták a röpiratot.

Az én emberem is írt akkor egy nagyon gyöngye röpiratot. Kéziratban láttam és azt mondtam (felebaráti szeretetből), hogy álnév alatt tegye közzé, ha már muszáj.

Így is cselekedett. Hogy, hogy nem, valamelyik lap azt gondolta, hogy ezt is Beksics írta. Nekiestek, boncolták, dicsérték, cáfolták. Szóval foglalkoztak vele. Beksics hiába rúgkapált ellene, nem hittek neki. Az én emberem az utcán megfogott:

- Látja. Micsoda siker!

Én mosolyogtam, mert tudtam, hogy itt érzéki csalódás fordul elő. De az ember nem mond szívesen rosszat:

- Valóban meglepő. Hja, ha Isten akarja a kapanyél is elsül. Kivált tavasszal.

És ez az ember azóta veszve volt. A pályáját elhagyta és folytonosan sütögette a kapanyelet. Persze nem sült el többé egyik sem.

Modern.

Beállít hozzám egy ügyesbeszédű fiatalember és nagy szálemalejkumozással agyba-főbe dicsér. Hogy milyen nagy író vagyok én, mennyire falja ő az én írásaimat és a többi.

Ilyenkor nekem mindig Aesopus örökszép meséje jut az eszembe a rókáról, a hollóról, meg a sajtról. De nem mutatom.

Végigtűrtem és lehetőleg ostoba arcot vágtam hozzá. Hát lehet az ilyenhez okos arcot is vágni?

Várom, hogy mi lesz már a *sajttal*.

Csekélység. Egy tárcát hozott. Tele van az ifjú írói ambícióval. És én, csakis én vagyok az, aki az igazságot, a való igazságot meg tudom neki mondani. Jó-e ez a tárca és érdemes-e neki az írói pályát választani?

Az ember a kezdő, a próbálkozó fiatal emberek iránt türelmes. Napoleon azt mondta, hogy minden közlegény a borjújában hordozza a tábornagyi pálcát. Mi sem tudhatjuk, melyik névtelen fiatalemberben tér vissza Petőfi vagy Shakespeare lelke.

A tárcát elolvastam. Majd fölfordultam tőle. Külön művészet volt másnap a fiatalembernek elmondani a »való igazságot«. Egészen beleizzadtam.

El-szálemalejkumozott és nagyon köszönte az őszinteségemet.

Ötödnap megint bekopogtat az én alázatos fiatalemberem. Előlről kezdi az aesopusi mesét és életviszonyaiból beszél el reám nem tartozó dolgokat. A vége ez volt:

Mivel ő senki mást nem *ismer*, mint engem és ő énrólam csakis jót tud, – protegáljam be a pénzügyminisztériumhoz valami jó állásba.

Hát ne üsse meg az embert a guta!

Nemzetiségi kérdés.

Valamikor a vármegyénél is szolgáltam egy kicsit. Azon kezdtem. Máig is azt vallom, hogy minden életpályát ott kellene kezdeni a fiatal embereknek. A modern életpályákat is.

Valami terhes kiküldetésem volt egyszer, amennyiben egy nap három helyen is kellett ebédelnem becsülettudásból, este pedig az egyik nagyobb faluban úgy el találtunk kvaterkázni, hogy éjfél lett az időből.

Pedig másnap reggelre mindenképpen otthon kellett lenni és a székváros még jó 4 óra járásra volt kocsin.

– Hamar kerítsenek nekem valami forspontot, mert így is hajnal lesz, mire hazaérek a fővárosba.

Az urak persze mindenfélét kigondoltak hogy ne menjek, de mivel megkötöttem magam, végre mégis útnak eresztettek a szükséges boros és szilvóriumos üvegek társaságában.

Nagyon szép júniusi éjszaka volt. Tücskök cirpelték a holdfényben és a kalászbába zsendült búza mint valami gyöngytenger ringott a könnyű szélcsapásoktól. Messze el lehetett látni és kábítólag illatos volt a levegő. Behunyt szemmel, az illatról is meg lehetett tudni, hogy most búzavetés közt, most meg rozs, árpa vagy zabvetés közt megyünk. Messziről a Duna berkeiből méla békaszót hozott az éjjeli szellő. Édes Magyarországom, szép vagy. . . noha a kocsis azt mondja, hogy sok benned az adó, meg a porció.

Mert olykor beszélgettünk is. Az adó-viszonyokon kívül megtudtam a következőket:

A búzában valami vöröses féreg alkalmatlankodik; a rozs rosszul fizet; az árpa hitvány lesz, a zab meg léha. Továbbá, hogy a kerület országgyűlési képviselője jó hazafi (szélsőbali ember), a jegyző mulatós ember, a »geróf« pedig az angliusok közt lakik, vagy hol a pokolban.

Szóval, valamelyest összebarátkoztunk. Nevezetesen pedig megállapodtunk abban, hogy Magyarországon kevés a magyar, ellenben sok a sváb, a szerb, a tót, a horvát, az oláh.

Közben két magyar községen is átmentünk. A másodikban a kocsisnak valami komája volt.

Ahhoz is beszólt, amíg a lovakat itatta. A harmadik község jómódú sváb község volt. Keletről már halvány zöldes fény mutatta, hogy hajnalodni akar. El is szunyókáltam egy kicsit.

Egyszerre megáll a kocsi. Az én emberem csöndesen kászolódik lefelé. Valami bognár háza előtt állottunk meg, mert sok félig kifaragott rúd, meg másféle szerszám hevert a ház előtt. De nem őrizte senki. A nagy faluban nem is volt más ébren, csak éppen a kakasok. A svábnak kevesebb kutyája és több kakasa van. Ezeknek a szaváról már messziről lehet tudni éjjel, hogy miféle község következik?

Az én emberem leszállott a kocsiról és egymásután dugdosta a fölszedett szép keményfarudakat az ülés alá, a kocsi hosszában. Egészen fölébredtem a mozgásra:

– János, mit csinál kend?

János egy csöppet sem zavartatta magát. Úgy látszik, hazafias érzelmeimben bizakodott. Egész közömbösen dugta az ülés alá a negyedik rudat is:

– Hát kérem, azt gondoltam, minek ennek a fene svábnak ez a sok szép rúd. Leginkább hadd legyen nekünk is!

A megnyűzott szászok.

Norderneyben mindenféle németekkel keveredtünk össze. Mivel nagy table dhôtes volt, szinte minden német államból voltak ott asztaltársak.

Egy éltesebb osztrák báró is volt, aki Magyarországon valamikor mint katonatiszt szolgált és így számot tartott arra, hogy minket, magyarokat legjobban ismer. A világeért sem mulasztott el egyetlen egy alkalmat sem, hogy beszélgetés közben egyet-egyét ne csípijen rajtunk.

Az igazat mondom, hogy ez a csipkelődés a nagy németeknek egyáltalán nem tetszett. Mivel a társaság igen művelt volt, rólunk egész tárgyiasággal beszéltek. Nagyon jól tudták, milyen szolgálatokat tett és tesz Magyarország és a magyar nemzet a maga helyén Európának, de különösen a német világnak. Ezek az urak nagy megbecsüléssel voltak hozzánk.

Különösen a szászországi urak. Nem tudom hogyan, de nagyon megszerettek bennünket és jó barátságot tartottak velünk. Kivált adomáink bájolták el őket. Ez annál meglepőbb volt, mivel akkortájt egy-két izgága, kiakolbolított alak a német újságokban teletármázta a világot, hogy mi magyarok hogyan nyomjuk és pusztítjuk az erdélyi szászokat.

A mi csipkelődő osztrák bárónk is ezt használta föl ellenünk mindig. Akármit is beszéltünk az asztalnál vagy a fekete kávénál Magyarországról, mindig ezzel fússolt bele:

– Ja, aber ... az erdélyi szászokat azért mégis *megnyűzzák*, úgy-e?

Nagyon bosszantott ez a dolog. Megállj ebadta!

Egyik nap egy hannoveri dechant külön megkért, hogy Budapestről beszéljünk nekik valamit. Ez, – amint tudjuk – nem kis föladat. Kivált német földön, ahol Budapestnek bizony nincs valami jó híre az innen kiáradó német pornografikus nyomtatványok és az Orfeum-Marischkák miatt.

Szóval megerőltettük egy kicsit magunkat. Kivált én, akit az osztrák báró csipkelődései személy szerint is legtöbbször bosszantottak.

Éppen az utcai életről beszéltem, amikor észrevettem, hogy az osztrák báró szája körül már megint ott van az az ironikus ránc.

Minden német tudásomat összeszedtem tehát, hogy fölbe kerüljek. A Dunát, a Margitszigetet, a budai részeket és különösen az Andrásy-úti életet tőlem telhető érdekességgel meséltem el. És ekkor hirtelen pokoli ötletem támadt. A báróra néztem és így fejeztem be:

–... és ebben a nagyszerű kocsi- és népforgalomban az ember ott látja szaladozni az általunk *megnyűzott szászokat* is!

A nagynémetek talán egész életükben nem kacagtak olyan jóízűt, mint akkor.

Ettől kezdve nem hallottuk többet a stereotip közbeszólást:

– Ja, aber . . .

Az asszony megjött.

Történt ott akkor egy másik eset is.

A szászok közt volt egy Hesse József nevezetű derék drezdai gyáros is. Sokat beszélt otthonmaradt feleségéről, aki nyáron az üzletet vezeti, amíg ő az egész esztendei nehéz munka fáradságát itt az északi tengerben kifürdi magából. Akkor ő hazatér és az asszony megy pihenni.

Megjegyzendő, hogy Szászországban minden második embernek Hesse a neve, a József név pedig mindenütt közhely.

Egy nap a Kurlistét nézegetem és megakad a szemem az érkezők rovatán:

Josef Hesse und Frau aus Dresden ...

Haj, haj!

Megkérdezem az én drezdai barátomat, hogy ő-e az a bizonyos Hesse és hogyan állunk tehát azzal az »und Frau« toldással. Nagyon nézett:

– Sapperlott, ez egészen *más* Hesse. No csak a feleségem elé ne kerüljön ez a lap, mert még rosszabbnak gondolna rólam szegényke.

Igen?...

Az igazság ez is volt. Az én derék Josef Hessém egyedül élt egy szűk kabinban, mint egy magános veréb, ugyanott, ahol én is laktam és minden erényekben ékeskedett. Csak német tud a fürdőhelyen ilyen higiénikus és becsületes életet élni.

Hanem amikor az ember unatkozik, akkor sok bolond gondolata támad. Megkérdeztem a becsületes szász urat:

– Pedig jó volna úgy-e, ha a felesége is élvezhetné a hús hullámokat, a sós levegőt, meg a sok Kabeljaut? (Ezzel a tengeri hallal etettek bennünket ott mindig.)

A becsületes német fájdalmasan mosolygott:

– Bizony, nagyon jó lenne. Dehát az üzlet üzlet!

No jól van!

Vettem egy Kurlistét, jól meghúztam a gyanús sort vörös irónnal és keresztkötés alatt elküldtem a lapot Drezdába az én Hessém feleségének a címére, amelyet német barátom névjegyéről néztem le . . .

Negyednap a tengerparton már messziről kiabált rám a német:

– Halloh, halloh! Tudja-e, mi történt? Itt a feleségem! Az éjjel váratlanul megérkezett. Valamilyik huncfut barátom pompás tréfát csinált velünk . . . hahaha . . . prächtig, kolossal!

És elmondta, mint kapta meg Frau Hesse a Kurlistét. És hogyan rohant a legközelebbi gyorsvonattal Norderneybe. Egy pillanatig sem gyanakodott rám, jámbor idegenre.

Én persze olyan ábrázatot vágtam ehhez a dologhoz, mint egy frissen kifogott Kabeljau. Kivált akkor, amikor a feleségét is megláttam . . .

Morál: Az ember ne csináljon soha ilyen tréfákat látatlanba.

Egy kis fifika.

A pestvidéki törvényszéknek évek előtt volt egy kitűnő büntető tanácselnöke, az »öreg Illés«. Másképpen nem is hívták, Isten nyugosztalja. Még azok közül a régi fából faragott jogászok közül való volt, akik kódexek nélkül nevelkedtek és talán éppen azért jobban is tudták, hogy mi az igazság?

Amúgy pedig nagyon jószívű ember volt és tudott a néppel beszélni. Ma már van olyan bírósági elnök is, aki a paraszt beszédét nem érti meg, sem pedig a paraszt az övét.

Magam halottam egyszer egy törvényszéki tárgyaláson, amikor egy tudós elnök így tudokolta egy tanútól a súlyosító körülményeket:

– Vett-e ön észre Szabó Jánoson valami bírvágyat?

A paraszt tanú gondolkozott egy kicsit.

– Nem a kérőm. Mindig pitykés lajbi volt rajta.

Az öreg Illéssel azonban tudott beszélni a nép. Ő maga az új büntető kódexet megtanulta, de azt is tudta, hogy a paraszt meg nem érti. Tehát bíróhoz illő türelemmel a hivatalos jogászi nyelvet mindjárt magyarra is lefordította. Például ha valami béresgyereket »hivatalvesztésre« kellett ítélni, akkor így hirdette ki neki az ítéletet:

– Azonfelül a törvényszék magát hivatalvesztésre is ítéli. Még kisbíró sem lehet, érti?

No, ezt mindenki megértette.

Persze az agyafúrta paraszt az urak jóindulatát szívesen gyöngéfejűségnek nézi és eszerint igazítja a beszédet.

Egyszer az öreg Illés sok mindenféle enyhítések között egy rákospalotai duhaj legényt 30 forint pénzbüntetésre kárhoztatott. Ilyenformán hirdette ki:

– Ide hallgasson. Magát a törvényszék 30 forintra ítélte, ha pedig nem fizet, három napra. Érti?

A paraszt filozofált.:

– Hát hogy tetszik azt érteni?

Az öreg szokott szívességgel magyarázta:

– Hát úgy, hogy mivel magának vagyona nincsen, választhat, hogy mit akar? 30 forintot vagy három napot?

A paraszt mélyen gondolkozott, hümmögött, csóváltgatta a fejét és kapargatott is a hajában, mint akit nagy kétségek gyötörnek. Aztán megint csak:

– Már hogy tudniillik én választhatok?

– Maga hát. A 30 forintot akarja-é, vagy a három napot? De hamar ám. Itt nincs időnk egy embert annyi ideig traktálni.

Erre a paraszt, mint aki végleg eltökélte magát, nagyot sóhajtott és odanyújtotta a tenyerét az elnök elé:

– No, Isten neki. Akkor már inkább kérem csak azt a 30 forintot.

A könnyelmű magyar.

Németekkel beszélgettünk egyszer a vasúti kocsiban. A magyarok tékozlásáról volt szó, amit a sógorok is jól tudnak rólunk, nemcsak mink magunkról. Nagyon sajnálták, hogy az ilyen geniális, kedves náció úgy szórja a pénzt, mint a polyvát.

Egy berlini úr is megszólalt:

– Én is ismertem egyet Berlinben. Igazi magyar úriember volt. Tanulni volt kint és a hónap elején kapta a pénzt. Az én házamban lakott, de mindenki »víg magyarnak« hívta. Őt nap alatt elpucolta a pénzét és huszonöt napig koplalt. De azért füttyült és tréfált, mint valami grammofon. Szóval tősgyökeres magyar fiatal úr volt!

Mégis kíváncsi voltam, mivel azt gondoltam, hogy valamely régi jeles család elcsenevészett sarja:

– Ugyan kérem, hogy hívták azt a könnyelmű magyart?

A következő kedves választ kaptam:

– Bizonyos – Pick volt!

Magyarosodás.

Akik szeretnek nyáron becsületesen gyalogolni, jól teszik, ha a kalarábé-vasúton jókor reggel elmennek Pomázra vagy Szent-Endrére, ott megreggeliznek, azután pedig Izbégben át belemennek a vadregényes pilisi hegységbe. Onnan Pilis-Szent-Lászlón át a Lepence patak gyönyörű völgyébe érnek és azon lehaladva, vagy pedig a hegyen át, Visegrádig kutyagolnak.

Ez lassú járással is csak ötórás gyaloglás, még pedig pompás erdős hegyvidéken, a királyi vadasterületen át. Régi történeti vidék amúgy is; az egykori Pilis vármegye legszebb darabja. Ha szerencsénk van, még szarvasokat is látnak.

Visegrádon megebédélhetnek; megnézhetik a fölséges omladékokat; megbámulhatják a Duna remek kanyarodását és estefelé a hajóval hazaereszkedhetnek Budapestre, aszfalton járni. Útközben még alsózhatnak is.

Pilis-Szent-László pedig szegény és kis tót község, a székesfővárostól légvonalban úgy 25 kilométernyire. Ott azután lehűtheti az ember forró hazafias büszkeségét is egy kicsit.

Amikor mink arra jártunk, ott egy pohár hidegvizet akartunk inni. De ne adj Isten, hogy a magyar beszédünket csak egyetlen bennszülött is megértette volt. Az embert előnti az epe, ha meggondolja, hogy a főváros közvetlen közelében is lehet ilyesmi.

Nagysokára mégis fogtunk egy szép szál embert. Ez tisztességtudással hozott egy poharat és megitatott bennünket a kútnál, magyarul.

Mondom neki:

– Hát maga hol tanult meg ilyen szépen magyarul?

– Katona voltam, kérem.

– A honvédeknél?

– Nem én. A közösöknél szolgáltam Budapesten a Mária Terézia-ezredben. Ott tanultam meg.

– Hát németül tud-e?

– Nem én, kérem alásan.

Most már nem emlékszem rá, hogy örültem-e neki, vagy bosszankodtam? És ha bosszankodtam, hogy miért?

De amikor falun lakó bátyámnak elmondtam az esetet, akkor az nevetett:

– No, akkor én ennél is különbet tudok. A minap két fáradt tót ember kopogtatott be hozzánk szállásért. Jó képük volt. Az egyik magyarul is beszélt. Adtunk nekik éjjeli szállást. Megkérdeztem azt, aki magyarul tudott:

– Hát maga hol tanult meg magyarul?

– Csehországban, kérem.

– No, no; hát hogy lehet az?

– Hát magyarokkal szolgáltam együtt a katonaságnál. Ott megtanultam.

– Hát a másik miért nem tanult meg magyarul?

– Az, kérem, nem volt katona és mindig csak Magyarországon volt, Trenesén vármegyében.

Kivételek; de mégis jó felőlük gondolkozni egy kicsit.

Merkantilizmus.

Egy köztisztületben álló és még az ellenpárton is becsült délvidéki képviselő az antiszemitizmusról tartott felolvasást.

Ez nagyon veszedelmes tárgy. Csakis elfogulatlan elme és jóakarató kéz nyúlhat hozzá. Az is olyan gyöngéden, mint az operáló orvos a fájdalmas sebhez.

Nem sikerült. A szokásos állításokat vizsgálta, még pedig egészen tárgyias okokkal.

Például azt a közkeletű állítást, hogy az izraeliták természetből fogva kereskedő nép, mely máshoz nem értett, de nem is fog érteni soha.

Íme, a régi Zsidó-ország egészen a tengerig nyúlt. A tengerparti másik nép: a föníciai, szintén sémita nép vala. Tyrus és Sidon. És mégis. Látjuk, hogy a zsidóság végig megmaradt a földművelésnél és állattenyésztésnél. A négy evangéliom is csupa agrárpéldákkal van még tele. Jézus parabolái is agrárhasonlatok. A szőlőműves, a fügefafa, a búzakalászkodó, a tékozló fiú, a hűtlen sáfár, az okos gazdatiszt, a halászat, a bárány, a teve stb. stb.

Ellenben a tőzsomszéd, egyfajú föníciai sémiták óriási kereskedést űztek. A hajózást is ők

találták föl. Holottan a zsidóság szépen otthon művelte a földet, tenyésztette az állatot. Szóval földművelő nép volt és nem szállott ki a tengerre . . .

A hallgatóság utolsó soraiban valaki annyira elmerült az argumentáció igazságában, hogy öfufeledten beleszólt a felolvasó gondolatába:

– *Es ist so! Das Wasser hat ja keine Balken!*
(Úgy van! A víznek nincs ám gerendája.)

A gyónás.

Igazi professzori egyéniségek nincsenek másutt, csak a tanító-szerzetesek között.

A világi professzort simára, sokszor pedig egészen laposra köszörüli az étellel való érintkezés, meg az idő. Legtöbbje sablonberré válik. Az élet hullámai lassan lemossák eredetiségeit, a rosszakat is, a jókat is.

A szerzetes-professzorok család- és világ nélkül élnek, tehát határozott, különálló, eredeti egyéniségük van. Mindegyikről külön karakter-rajzot lehetne írni. Hajlott korára mintha mindegyik szoborrá válna, amelyen igazítani már nem lehet, de nem is szükséges. Ezek csak az igazi magyar szobrok!

A tanáraikról általában véve csak azok a férfiak tudnak jóízű, olykor főséges dolgokat mesélni, akik a piaristák, zirciek, benediktinusok vagy premonstreiek keze alatt nevelkedtek. Szinte nagy veszteség a magyar irodalomra és műveltségre, hogy ezek a sokszor humoros, de mindig nemes és mindig magyar szerzetesalakok nincsenek elegendőképpen megörökítve. Csak itt-ott egy. Az meg éppen csak Dugonics Andrásnak jutott ki, hogy érc-szobra álljon valahol, mint ahogyan az övé ott áll Szegeden.

Nos tehát a szegedi piaristák tanítottak engem is, sokadmagammal, akik mind hálával emlékszünk vissza a mi derék főtisztelendő professzorainkra, még azokra is, akik a hajunkat megcibálták és a fülünket megráncigálták egy kicsit.

Ezek közt pedig a legeslegelső volt főtisztelendő Kustár tanár úr, akit nagy korral áldott meg az Isten. Kilencvenkét esztendő korában halt meg és holtáig sem volt beteg.

Rendesen a gimnázium második osztályát vezette, mivel régi tapasztalat szerint idejár a legtöbb vásott nebuló. Ő pedig rövidesen el tudott velük bánni. A vásott kölköknek belemarkolt a hajába (jó vaskos kezei voltak) és ha ez sem használt, akkor úgy eldögönyözte őket, mint a hogyan a teknőben az asszonyok a kovászt megdagasztják.

Azonkívül hamar járt a keze is, de a szája is. A rendes szavajárása ez volt:

– No, komisz állat, úgy váglak nyakon mindjárt, hogy odaragadsz a falhoz. Még késsel sem tudnak levakarni.

És ez az ember *szent* ember volt.

Mindenki szerette. Bizony ma is akárhány felnőtt, őszbe csavarodó férfi él köztünk, aki hálával emlékszik vissza az ő jeles verekedéseire. Merthogy igaz ok nélkül nem tette soha.

Hogy mégis *szent* ember volt, annak azonban nem ez volt az oka, hanem az, hogy 1848-49-ben mint tüzérmester vitézül és véges-végig híven szolgálta a hazát. Még cserepárnak is be volt sorozva, de aztán, mikor kisült az ő papi állapota, hazaküldték.

Mink gyerekek *szent* félelemmel tekintettünk föl a nagy darab emberre, aki egy kissé himlőhelyes is volt és olyan nagy csizmákban járt, hogy egybe-egybe akármelyikünket bele lehetett volna gyömöszölni.

Az egyik diák-generáció a másiknak adta át a nagy tradíciót:

– Te, ez azután az ember! A forradalomban egyszer 65 németet lőtt el egyetlen ágyúgolyóval.

Maguk a papok is megbecsülték. Az ünnepélyes nagymiséket rendszeren ő mondta; meglehet azért, mivel olyan hangja volt, mint egykor az ágyúinak. A palánki templom boltozatáról szinte hullott a vakolat, mikor végigdörgött a vasárnapi diákmisén az ő szörnyűség áldása:

– Daminusz vabiszküüm!

Azt azonban még ma sem tudom magamnak megmagyarázni, hogy a gyerekléktan mely törvényénél fogva szerettünk mi éppen Kustár főtisztelendő úrnál gyónni, akinek pedig a szó szoros értelmében »szabad keze« volt a mi hajunk, fülünk s egyéb néven nevezendő pedagógiai testrészeink fölött. Dehát legszívesebben neki ministráltunk és tódulván tódultunk oda, ahol ő gyóntatott, amikor sora került a gyónásnak.

Volt pedig közöttünk egy jeles pernahajder, valami Dézsy nevezetű agyafúrt fiú, minden szokásoknak, huncfutságoknak, csíntevéseknek a legfőbb vezetője, aki még hozzá konviktor is volt és éppen Kustár főtisztelendő úr mellé volt beosztva, úgy lehet fönt tisztelt j élességeire való tekintettel.

Ez a Dézsy egyszer éppen elibém került a gyónók sorában. Azt mondja nekem gonosz szemhunyorgatással:

– Akarod-e, hogy a főtisztelendő úr »ugorjon?«

Hát melyik diákgyerek ne akarná.

– Nohát akkor csak jól vigyázz oda, amikor gyónok.

Odavigyáztam.

Eleintén nem történt semmi különös. A főtisztelendő úr az ő merev, komoly érc-ábrázatával némán hallgatta a Dézsy-gyerek bűneit, amelyek egyébiránt hosszú cédulára voltak följegyezve: »Hazudtam, káromkodtam, nem böjtöltem, egy madárfióknak kitekertem a nyakát, három ablakot bevertem« és így tovább. Jó hangosan mondta, hogy én is halljam. De meg egy kicsit nehezen is hallott a lelkiatya az egykori ágyú-dörgéstől.

Következett egy kis faggatás:

– Mondd meg, édes fiam, nincs-e más bűnöd is?

A Dézsy-gyerek sunyított:

– De van még egynagy bűnöm, csakhogy ezt nem merem elmondani!

– Édes fiam, bízzál bennem és az Isten véghetetlen irgalmasságában, aki kegyelmesen tekint le a bűnbánó lélekre. Erősítsd meg a szívedet és vadd be nekem, a te lelkiatyádnak ezt a bűnödöt is, megszabadítván lelkedet a bűn terhétől és a kárhozattól. . .

Erre az imposztor azután egyszerre kipakolt:

– Hát azt mondtam, hogy a főtisztelendő úr szamárr!

Nagy fúvás következett, de olyan, mint amikor a bicikli-pneumaticból hirtelen kirántják a csapot.

Kustár főtisztelendő úr szeme egyet fordult úgy, hogy a fehérjét is meg lehetett látni egészen.

Egyszerre kiesett a kegyes hangulatból és a Dézsy-gyerekek egy szusszal odafújta:

– No, komisz állat, ezt többet ne tödd, mert úgy váglak nyakon, hogy odaragadsz a falhoz.

Még késsel sem tudnak levakarni . . .

Ego te absolvo in nomine patris et filii és a többi. Persze szó se esett róla többé.

A hit.

A tenger melléken pihentem.

Estefelé, amikor a tropikus hőség elül, a hegyek csodaszép kék ruhába öltözködnek és a tenger egészen elsimul, – rendszeren kerékpárra ülve, könnyű ruhában futottam végig a pompás műúton. Ez volt a nap legszebb órája.

Nem is lehet összehasonlítani az ilyen séták gyönyörűségét azzal, amiben a kerék-páratlan lények, keservesen bandukolván részesülnek.

Az embernek a teste-lelke fölszabadul. Az enyhe esti levegő át meg átjárja, még a füledt gondolatokat is. A röplés kellemes érzése pedig madárrá teszi az embert. Van abban valami különös öröm, amikor az ember azt tapasztalja, hogy egyetlen lábnyomással vagy hússzor annyi eredménnyel ér el, mintha csak gyalog járna. Ki ne szeretne közülnk röplüni!

Azután pedig az út közvetetten a tenger mellett kígyózik el. Jobbról szelíd öblök nyílnak meg és tűnnek el egymásután. Majd egy útszéli lombos osteria, pihenő munkásokkal.

Majd egy bizarr sziklatömb a tenger tükre fölött. Az egyik bájos kép a másik után. Balról szőlők és olaj faligetek. A babérfák kihajlanak a karsztfal mögül és barátságosan integetnek: »Kapj le no belőlünk egy gallyat! «

Majd ismét terebélyes gesztenyefák, diófák, celtiszek árnyékában visz odább a fehér, sima út. Az ereszkedőkön szabadon pereg le a gép, hogy ugyanaz a lendület fáradtság nélkül vigye föl az embert megint a túlsó szelíd emelkedőn.

Egy pár perc és egy kis tengerparti falun surranok át; egy pár perc s megint a másikon. Az öreg hajósok kint ülnek a mólón és lábaikat lógatják. A gyerekek horgásznak. A fiatalok a lombos téren viháncolnak. És ez mind csak néhány pillanat. Az ember szinte elfelejti, hogy *van*.

Nyolc az óra.

A selcei templomban megszólalt az »ave Maria« harangja. Éppen akkor értem oda. Leugrottam a gépről, mert ilyenkor még sem fut az ember odább szó nélkül.

A templomból énekszó hallatszott ki. Tiszta, csengő női hang énekelt egy nagyon szép Mária-éneket, olyant, mint a mieink, csakhogy olaszul.

Szokatlan, hogy a templomban ilyenkor istentisztelet legyen vagy énekszó.

Beléptem a nyitott ajtón. Csak egy fiatal asszony volt odabent a tágas nagy templomban, más egy lélek sem. A baloldali oltár fölött szép Mária-kép. A boldogságos anya, karján a kis Jézussal. Előtte virágok és két égő gyertya. Az előtt térdelt.

A fiatal asszony nem vett észre. El volt merülve az áhítatban. Két kezét összetette s nagy, sötét szemei szeretettel csüggtek a segítő Nagyasszonyon. Arca egészen át volt szellemülve; szinte könnyezett. Úgy lehet családi boldogságáért kérte a szüzanya segítségét. Talán a férje a tengeren jár? Talán a kis gyermeke beteg? Vagy nehéz az életük szegényeknek és könnyebb a szíve, ha szent extázisban kiénekelheti fájdalmát a Szüzanyának. Egyedül magának a Boldogságos Szüznek és gyermekének énekelt szépen, lelkesedve, minden földi hiúság nélkül.

Ez a hit.

Isten háta mögött.

A föld kerekéségén mindenütt van vallás. De éppen úgy mindenütt ki is van találva hozzá, hogy milyen módon lehet isten parancsolatait úgy megtartani, hogy azért a földi parancsolatokban se legyen semmi megrövidülés.

Ha a barát böjti napon a halra vagy a vadkacsára ráfogja, hogy az nem hús (ámbar hiszen nemcsak a barát fogja rá), az éppen annyi, mint amikor a török hodsza a pezsgőre ráfogja, hogy az nem bor, mivel habzik. Vagy pedig a rabbi a talmudból kiokoskodj a, hogy a sertésvész idején igenis lehet a sertések élvemaradásáért imádságot mondani.

Hanem hogy így van az a távol Kelet-Ázsiában is, ahonnan nemrég tért haza egy mérnök-rokonom. Hosszú ideig élt mindenféle buddhista népek közt, akik tudvalevőleg a lélekvándorlásban komolyan hisznek.

Az igazi buddhista meg nem ütne soha egyetlen állatot sem, mivel végre sem tudhatja, hogy nem-e az apja-anyja, testvére vagy valamelyik ősenek a lelke bujdokol körösztil rajta a megtisztulás és megigazulás irányában? Bizony még a disznóba, meg a baromfiba is jut ott bujdokoló emberi lélek annyi sok közül.

– Ez mind nagyon szép, – mondom neki – hanem akkor hogyan vágjátok le az enivaló marhát vagy baromfit, ha a kulik is buddhisták voltak?

– Hát a marhát nem is vágjuk le, mert marha ott bizony nem volt. Mindig csirkét meg másféle baromfit ettünk, még pedig paprikásnak elkészítve. Mert tudnod kell, hogy Sziámban az apró paprika vadon terem. Mindig frissen szedik a főzés előtt és nagyon jó a hideglelés

ellen ott is.

– Jó, jó. Hanem akkor hogyan vágja le a kuli a baromfit, holottan abban is emberi lélek lehet?

– Nem is vágja az le úgy, ahogyan nálunk szokás. Elhiheted, hogy azok az emberek is tudják, hogyan kell a szent parancsolatokkal bánni. Régi, nagy kultúra az! Ha példának okáért kiadtam reggel a parancsot a csirkekezelő kulinak, hogy vágjon le vagy három csirkét, akkor az a kézibe vett egy jókora bambuszbotot és azzal kiment a baromfiak közé. Ott azután sétálni kezdett és valami nótát dúdolva ide-oda lóbálta a botot. Éppen mintha csak szórakozni ment volna közibük. Addig-addig sétált és lóbálta a botot, amíg egyszerre csak zsupsz . . . fejbe talált vele egy csirkét. Az mindjárt föl is fordult. Akkor tovább sétált és addig lóbálta a botot, amíg három csirkét nem ütött fejbe. Szépen összeszedte őket és bevitte a konyhába. Úgy volt az elrendezve, hogy a nagy Buddha a mennyországban, vagy ott ahol, tisztamerő *véletlennel* nézhette ezt a sunyi gyilkosságot. Azonfelül a léleknek sem lehetett ellene semmi kifogása; mehetett békességesen valami új csirkébe. A baleset nem számít. Egészen úgy megy ez a mesterség ott is, mint nálunk Európában.

Népiesen.

Az egyik baranyai községnek, mondjuk Bánfának, van egy kis fiafaluja, onnan vagy félóra járásnyira. Kápolna is van a maroknyi mecsekháti falvacskában, de pap nincsen benne. A hívek tehát megalkudtak a bánfalvi plébánossal, hogy a káplány minden második vasárnap jöjjön ki oda misézni. Kegyes dolog, ingyen dolog. Csak éppen a csizmakoptatásért kapjon a káplány évenként egy pár új csizmát a fiókfalutól.

A káplány járván-járt misét mondani, a csizma pedig késvén-késett. A káplány hiába kérte a híveket. A jó öreg plébános is hiába íratott ki a jegyzővel, hogy mi lesz? A sok föl hívatik, figyelmeztetik, meghagyatik üresen pulfogott el. Az atyafiak csak nem küldték a csizmát a káplánynak. A közigazgatási út pedig erre nem találtatódott meg, mivel az ilyesmihez külön püspök-járás szükségeltetik.

Végre megbosszankodott a plébános.

– Majd beszélek én a fejükkel!

Maga ment ki a legközelebbi vasárnap misézni. Még prédikált is. Emberek, asszonyok el voltak lágyulva a szép prédikációtól. Hanem a végén jött azután a fekete leves.

... »ilyenek kell lennie, édes felebarátaim az igaz kereszténynek! De nem olyanok, mint kendtek. Hát micsoda dolog az, hogy annyi malasztért csak éppen egy pár csizmát kellene kendteknek adni és még azt sem cselekszik meg. Hát azt hiszik kendtek, hogy a káplán úr ingyen jár ki ide minden második vasárnap *komédiázni*? Csak azt mondom!«

Nyolcadnapra a káplánnak már megvolt az új csizmája.

Veszettség a pusztán.

Vadászat közben az egyik pajtásunk tanyáján ebédeltünk a szalmakazal tövében. Amint már szokás, ki a térdén, ki a táskáján, ki a földön.

A tanyai gazda segített »tálalni«. Közben mindenféle dolgokról kérdeztünk. A családjáról is.

– Az csak megvolna kérem alássan, hanem a kisebbik gyerekekkel most bajban vagyok. A Marossal (ez a kutya) nagyon össze volt barátkozva, az még tegnap este megharapta a lábát. Azt neszeljük, hogy a kutyának valami baja lehet. Arra is gondoltunk, hogy megveszett....

– No, János, ezt már jelenteni kellett volna mindjárt a községnél.

– Jelentettük is kérem alássan. A nagyobbik fiam még az este beszaladt az orvoshoz. Ma reggel kint is volt és a kutyát azon módon láncra köttette és eltiltott tőle mindenkit. Azt mondta, hogy holnap reggel megint kijön.

– Így már jól van. Amit az parancsol, az legyen kendteknek a szentírás.

A kutyát ebéd után megnéztük. Csakugyan láncra volt kötve és bár szalonnabőrrel kínálgattuk, nagyon barátságtalanul pislogatott reánk. Egyébiránt én is úgy tennék, ha megvolnék kötve.

Azzal pedig mentünk tovább a mesterségünk után.

Rá egy hétre megint arra vadásztunk. Az én pajtásomat ez a kutyadolog nyugtalanította egy kicsit.

Amint betértünk a tanyára, mindjárt kérdőre is fogta a gazdát:

– No, mi van azzal a gyerekekkel, meg a kutyával? Kint volt az orvos?

– Kint volt, kérem alássan.

– Hát mit rendelt?

– Azt rendelte, hogy a kutyát mindennap be kell hozzá vezetni. Majd megnézi.

Az én vadászpajtásom önkénytelenül összerántotta a szemöldökét. De csak tovább kérdezte:

– No?

– Hát be is vezettük kérem minden áldott nap, ámbátor sok bajunk volt vele, mert nagyon huzalkodott.

– És mi van a gyerekekkel?

– Megvan, kérem alássan. Ahun játszik most is. A harapás már be is forradt a lábán.

– Hát a gyerekeknek mit rendelte

– Semmit, kérem alássan. Azt nem is kellett bevinni.

– Hát azt nem nézte meg senki?

– Nem azt kérem. Csak úgy van, mint annakelőtte.

Összenéztünk és alighanem egyet gondoltunk.

Egyébiránt a rákövetkező héten a kutya meg a gyerek megint jó pajtás volt.

Da capo ...

Ha feleannyit cselekednénk jó Magyarországon a hivatalnoki élet nyomorúságai ellen, mint amennyit beszélnek róla; bizony szebben sütné még a nap is az égen.

Sok keserves baj jár ezzel a szűkölködő állapottal. A koplalás nem is a legnagyobb, bár ezt sem bírja az ember megszokni. De ennél is nagyobb baj az örökös adósság.

Abból pedig azért nem lehet kikecmeregni, amiért a szűk ruha is hamarabb kiszakad. A szűkölködő ember mindig a lehetőségek legszélsőbb határain kénytelen bolyongani. Magyarul: muszáj neki adósságot csinálni. Az egyik budapesti hivatal derék főnöke azonban vállalkozott a csudatételre. Összeírta a hivatalnokok minden adósságát (ez egymaga is két hétig tartott) és akkor tárgyalt a bankokkal. Pótlékokat szoringatott ki felülről s itt-ott a magáéból is toldogatta. Herkules nem végzett Augiasnál akkora munkát. Végre azonban mindent rendbehozott és büszkén jelentette fölfelé:

– Az én hivatalomban nincs többet adósság. Kivertem!

Hogy ennek a derék munkának valamely ünnepélyes szankciót is adjon, maga elé szólította egy nap hivatala személyzetét és igazán megható szónoklatot tartott nekik a takarékoságról, a mértéktartásról, de kivált az emberi akarat hihetetlen erejéről.

Ilyenformán végezte:

– Most pedig, amikor önök meg vannak szabadítva a vérszopó sárkánytól egészen, hiszem, reményelem és elvárom önöktől, hogy életüket vidáman fogják folytatni és ezentúl nem csinálnak több adósságot. A kar lelkesedve válaszolta:

– Nem csinálunk, méltóságos uram, nem csinálunk!

A méltóságos úr azonban itt-ott egy-egy szarkasztikus mosolyt fedezett föl, mivel igen jó szeme van. Amikor a hálás csapat eltávozott, visszatartotta az irodaigazgatót.

– Mondja meg kérem, miért húzódott félre egyeseknek a szájaszöglete? Talán nem tudják,

hogy mennyi munkába és áldozatba került nekem ez a tisztázás?

- Sőt mindenki jól tudja. Hálás is érte. Dehát...
- Miféle dehát?
- Hát, kérem alássan, az másképpen nem is lehet. Amint megtudták, hogy méltóságod ranzsírozza a hivatalt, mindenki szaladt új adósságot csinálni.
- De hiszen megígérték az imént, hogy új adósságot nem csinálnak.
- Nyugodt lehet méltóságod. Mindenki meg is tartja, mert már annyi új adósságot csináltak valamennyien, hogy több kölcsönt már nem is kapnának. Magam is úgy vagyok.

Alkohol.

Kevés olyan tiszteletreméltó iparkodás van, mint az alkoholelles mozgalom. Csak a neve nem tetszik. Ez tudniillik *arabus* szó; igazán az. Tulajdonképpen a legfinomabb, leheletszerű port jelenti, átvitt értelemben pedig a tiszta *szeszt*, vagyis spirituszt. Ámde mit tegyünk, amikor a szesz is . . . arabus szó.

A nép azt se, ezt se érti meg jól. Még a művelt emberek közt is sokan vannak, akik azt gondolják, hogy a nagy világháború tulajdonképpen csakis a mindenféle *pálinkák* ellen folyik (ez is csak arabus szó), ellenben boroskákát, söröcskéket, pezsgőcskéket annál inkább szabad inni.

Tudok olyan bortermelő szövetkezetet is, aki azért lépett be az alkoholelles szövetségbe, hogy az alkoholt üldözvén, annál inkább biztosítsa a – borfogyasztást. Pedig az alkohol éppen olyan, mint az ördög. Mindenféle tetszős formába öltözve viszi el az embert.

A következő eset tehát nem is olyan nagyon csodálatos.

Pécsett is járt egy alkoholelles apostol. Nem csúfolódásból nevezem így, mivel igazi apostolnak tartok mindenkit, aki az emberi test és lélek elfajulásai ellen dolgozik.

Tehát Pécsett valami derék apostol járt. A vármegyebéli urak gondoltak egyet és a környékbéli falvak elöljáróit berendelték az alkoholelles előadásra. Egészen jól gondolták ki, hogy a derék »pógárok« megokosodnak az előadásból és otthon azután egy kicsit vigyáznak a falu torkára. (Nem kell hozzátenni, hogy akkoriban nem volt soron semmiféle választás.)

A pógárok becsületesen meg is jöttek a városba és nagy figyelemmel hallgatták a tanítást, ami különben elég világos és népszerű volt. Aki pedig ilyen tanítást végighallgat és szeme elé kapja a dégenéra ti v táblákat, az lehorgasztott fejjel szokott hazamenni és otthon a pincekulcs után tudakozik. Tudniillik eldugás irányában.

A berendelt pógárok is nagyon meg voltak illetődve. Az egyik vármegyei úr nyomban meg is szólította a legöregebbet:

– No, úgy-e hogy érdemes volt befáradni, bíró uram! Most legalább már tudják kigyelmeitek, hogy mit kap az ember attól a kutya alkoholtól. Még a gyereke is arról koldulhat.

A bíró uram nagyban igenlőtte a beszédet. Sőt meg is toldta ilyenformán:

– Már, kérőm alássan, valami az, amit hallottunk. Csakhogy én már ezt a nélkül is tudtam. Az én községemben már régen arra tanítjuk az embereket, hogy igyanak csak tiszta, jóféle borokat, továbbá öreg törkölpálinkákat meg jó szilvapálinkákat; de ne igyák azt a gyalázatos alkoholt! Az csak a kutyanak való.

Cselédmizéria.

Az úrnő (a kínálkozó cselédhez): No, jól van, legyen hát hónaponként negyven korona. Külön jó szoba. Kimenő. Az unoka-barátja is eljöhet hetenkint egyszer. Azonban hetenkint egyszer a szobákat is jól föl kell vikszolni, továbbá az aprólékos ruhadarabokat minden szombatn ki kell mosni a konyhában.

Cseléd (nagy szemeket mereszt): Már kérem, hogy én ilyen nagy fizetés mellett még ennyit dolgozzak is! Ajánlom magamat.

Azt gondolom különben, hogy ezt az a cseléd már nem otthon a faluban tanulta a parasztoktól, hanem itt a városban és tőlünk, uraktól.

Honvágy.

A múlt nyáron egyik csehországi fürdőben kúráltuk ki magunkat a jóféle hazai enni- és innivalók következményeiből. Azok a zsvány osztrákok már apróra tudják a mi dolgainkat. A masszírozó ember a fürdőben ezzel szokta kezdeni:

– Ma a paprikást gyúrjuk ki uraságodból.

Másnap:

– Ma a töltött káposztát gyúrjuk ki. . . Tudják az egész nemzeti étlapunkat. A magyar fürdővendégek közül olyik, régi jó szokás szerint, családotól megy a fürdőhelyre. A dadát meg a szobalányt is elviszik.

A mi szomszédunknak a szobalánya azonban *honvágyat* kapott. Ez igazi betegség, kérem. Tudományosan *nostalgia* a neve. Aki nem próbálta, nem is tudja, hogy mi az. Én sihederkoromban kaptam meg, amikor hazulról először elszakadtam a városba. Még ma is emlékszem a velejáró szenvedésekre. Kínomban verseket kezdtem írni. De van, aki csak belehal. A katonaságnál jól ismerik a nostalgiát és az igazi orvos figyelemmel is van rá.

Tehát az a magyar cselédlány (egyébként elég csinos cselédlány) megkapta a nostalgiát. Sóhajtozott, a futó felhőkbe bámult, a tányérokat eltörte és nyögött. Szinte halódott.

Az én t. szomszédbarátom elmondta az esetet a fürdőbeli nőorvosnak, aki különben szintén magyar úriember volt. Igen komolyan vette a dolgot:

– Ez, barátom, nagy baj. Ebbe bele is lehet halni. És csak két orvossága van. Az első az, hogy küldd haza a leányt. . .

– Mondd inkább előbb a második orvosságot. A leányra itt föltétlenül szükségünk van.

– A második... ej no! Ismersz-e valamelyik vendéglőben valamely helyes pincért?

– Azt nem. Mind olyan, mint a zöld béka. Hanem van egy csaposlegény az Arany Golyónál, az pompás legény.

– Nohát csináld valahogyan úgy, hogy az a csaposlegény a szobalányodnak udvaroljon. Attól bizonyosan elmúlik a nostalgiaja.

Másnap már észrevettem, amint az én t. szomszédbarátom (különben .becsületes családapa) a csaposlegénnyel beszélgetett, az pedig vigyorgott. Még a fejével is integetett.

Harmadnap este a villa alatt egy természetes alakot láttam settenkedni, akinek a körvonalai nagyon hasonlítottak a csaposlegényhez.

Negyednap a szomszédban egyetlen tányér sem tört el.

Ötödnap a Julist (így hívták) énekelni hallottam.

Hatodnap – elutaztunk.

A télen összejöttem t. barátommal és szóba esett a Julis nostalgiaja. Hogy kigyógyult-e belőle igazán?

– No de ki ám! Csak az volt a baj, hogy amikor hazajöttünk, itthon megint megkapta a nostalgiát. Csakhogy most már mindig Csehország felé epedett.

Hasonszenv.

A homoepathiát magyarul úgy nyolcvan esztendő előtt *hasonszenv*-nek keresztelték el. Szily Kálmán t. urambátyám könyvéből (A magyar nyelvújítás szótára) látom, hogy ez is Bugát lelkét nyomja. A *hasonló* és *szenvedni* szókból rakta össze. A homoepatha orvost utóbb még *hasonszenvész*-nek is nevezte, sőt *hasonszenvenc*-nek is.

Istenem! Mégis csak halad a világ. Kár azonban, hogy nem egyformán.

A szerkesztőségbe olykor szenvedő emberek is írnak levelet és tudakoznak a bajuknak megfelelő orvos után. Az egyik levélnek hangosan fölnevettem:

»... Azonkívül tessék nekem egy hasonszenvi orvost is ajánlani, mert már félesztendeje makacs hasfájásban szenvedek.«

A munkaadó.

A főszoigabíró meséli Torontálból: » – Csak legalább magyarul tudnátok *odafönt* (ez Budapest), ha már pocskoltok bennünket. Hogy azt mondjátok: basáskodunk a néppel; föl vadítjuk az embereket; bírságotunk; sanyargatjuk. Pedig a felét se lehet annak végrehajtani, amit ránk rendelnek felülről. No, ha mind végrehajtanánk, szét is szaladna az ország tőle. Amikor kihirdettem nekik a mezőgazdasági munkásokról szóló törvényt, elérkeztem eddig a szakaszig: »Ha a szerződésben a *munkaadó* arra...« Egyszerre csak elkiáltja valaki magát:

– Miféle adó? *Munka-adó*?! Hát már munkaadó is lösz. Azt a kirelejszumát; hát nincs már elég adó?

Egyszerre vége volt mindennek. Az egész el kezd el ordítani:

– Nem köll munka-adó! Van má elég adó! Abból is jobb lönne eltűrülni. Most mög már a munkára is adót akarnak tönni! Nem köll több adó! Vigye az úr a kis könyvecskét ahunna hozta. Inkább nem szegődünk el, de nekünk több adó nem köll...

Kérésre fogtam a dolgot, hogy legyen eszük. Hiszen az a *munkaadó* nem adót jelent, hanem azt, aki a munkát adja, magyarul az a *gazda*. Megint csak elkezdtek:

– Tuggyuk mán! Akkor is úgy volt, amikor a pótlék kigyütt. Ha *gazda* vóna, úgy állana a törvényben. Hát mé nem áll úgy? Nem engedjük magunkat; elviheti az úr a kis könyveket, nekünk ugyan nem köll az az adó!

Egy darabig veszkéldtem velük, de morogva szétszéledtek. Hazajöttem és most azon jár az eszem, hogy mit cselekedjek? Ha meghallod, hogy egy csendörömet agyonverték, legalább tudd meg, hogy miért volt?!

Becsületfogalmak.

Most egy hihetetlen történet következik.

Néhány magyar úr – közte egy-két vasutas – a németországi sziléziai határon szokott télen vadászni. A határon túlról németországi urak is jönnek a társaságba. Vígán megy.

Különösen kedvelt egyéniség volt egy Conrad Till nevű kövér, jóindulatú német úr, akinek odaát pompás gyára van Porosz -Sziléziában. Jókedvű, jovialis és gazdag úr; mindenkinek a kedvence. Pláne még az orra is piros egy kicsit.

A múlt télen a magyar urak a német társaságban Conrad Till-t nem találták. Nagyon hiányzott nekik. Faggatták a sógorokat:

– Dehát hol van a kövér Till?

A németek a kezükkel legyintettek.

– Micsoda? Talán meghalt?

– Nem éppen... hanem...

Szóval titkolóztak, kitértek. Végre egy melegebb németet megszorítottak a mi uraink. A német úr körülnézett és félrehívta a mieinket:

– Nagyon rosszat cselekedett a kövér Till. Oda van a becsülete.

– Mit, talán sikkasztott, csalt?

– Ilyenforma. Egészen elég, hogy ne jöhessen többé ilyen tisztességes társaságba.

– Hát mi az?

– No jó. De a kezüket ide, hogy hallgatnak róla. Conrad Till hamis adatokat vallott be az adóíven. Értik, mi az?

A magyar urak hangosan föl kacagtak és stafétát küldtek át a határon, hogy azonnal jöjjön el Conrad Till közibük.

Conrad Till másnap reggel megérkezett, de a többi német még aznap estig

hazaszállingózott.

Népipar.

Az egyik igen kedves barátom a délvidéken sokat foglalkozik a népiparral. A hivatása is magával hozza, mivel buzgó kereskedelmi és iparkamarai titkár.

Faluzás közben mindig azt lesi, hogy milyen kézügyesség mutatkozik a népben? Azt azonnal meg is ragadja, hogy népipart »fejlesszen« belőle. Nem is kell mondani, hogy kevés sikerrel. Nálunk a népies iparágak meghonosítása érthetetlenül nehéz probléma.

Egyszer egy félig kimagyarosodott sváb községben igen szép faragású talicskákön akadt meg a szeme. A nép maga faragja, kitűnő kemény fából, helyesen, csinosan.

Szóba állott az atyafiakkal:

– Mennyiért csinálnának maguk nekem egy ilyen jószágot?

A legokosabb köztük hamar kiszámította, hogy mennyiért lehet:

– No, meg lehet csinálni három koronáért. Akkor még eleget nyer is rajta, aki csinálja.

Az én barátom nagyon elcsodálkozott ezen az olcsóságon. Gondolta magában. No, könnyű lesz majd nagy tömegben is vevőt kapni rá. A »baranyai talicska« úgyis híres; legyen belőle népipar.

Fölvette megint a beszédet.

– No jó. Én megrendelek maguknál egyszerre százat. Csinálják meg. Csakhogy ilyen nagyban mennyiért tudnák mégis adni darabját legolcsóbban?

A legokosabb ember elkezdte vakarni a fejét és a többiekre nézegetett. A titkár faggatta:

– No, hát nem lehet ennyit?

– Lehetni lehet, de akkor darabja már négy és fél koronába kerül, ha annyi kell.

A titkár arca egyszerre elborult.

– *De um Gottes Willen*, hogy lehet az? Hiszen akkor olcsóbban kellene csinálni, nem pedig drágábban.

Az atyafiak fölényesen mosolyogtak:

– Ja, ja; es ist doch úgy van!

Végre a legbátrabb egyenesen kivágta a rezet:

– Tetszik tudni, ha száz talicskát kell csinálni, akkor drága pénzen kell venni a hozzávaló fát az uraságtól; de ha csak egyet-kettőt csinálunk, akkor a fát csak úgy – lopjuk.

A népipar máig sem virágzott föl jobban abban a faluban.

Mese a büszkeségről.

Régi jobbágy-adoma. Kicsi koromban hallottam a kocsisunktól. Kár volna, ha elveszne.

Bizonyosan hallották mások is, sokan, kivált, akik falun nevelkedtek. De azok legyenek békecséggel azokért, akik még nem hallották. Mert nagyon régi példabeszéd az, talán több száz esztendő. És megérdemli, hogy még több száz esztendő legyen, mivel aesopusi él van benne.

Egyszer egy nemesember meg akarta mutatni, hogy ő se röstelli a munkát. Segített a kocsisának kitakarítani az istállót, de csúnyául elpiszkolódott az egyik ujja olyasmitől, ami ott bőven találtatik.

Nagyon elbúsult ezen a gyalázon a nemesember. Előhozatta a fringia ját a kocsissal és tőkére tette a piszkos ujját:

– No, Pista, rántsd ki a kardot és csak vágd le bátran ezt a becstelen ujjat ni!

Nem fér össze a nemesi böcsületemmel, hogy tovább viseljem.

A kocsisnak volt annyi esze, hogy jókorát csapott rá, de csak a lapjával.

A nemesember nagyot ordított és azon mód bekapta a piszkos ujját a – szájába.

Körülbelül minden gögnek ez a vége.

Az ősök ereje.

A nevekkel mink már nagyon furán vagyunk. Amikor valami nagyon szép, régi nevet hallok a társaságban, mindig félóráig magyarázzák az emberek, hogy így, hogy úgy. Amikor nem magyarázzák, már tudva van. Hiszen rendben van ez is. Legyünk magyarok meg demokraták. De mikor azok se tudunk lenni. Nagyon sok embert tudok (a legmagasabb nemzeti állásokban is), akik makacsul ragaszkodnak a *német* nevükhöz .. fajmagyar szempontból.

Hát nem bolondság ez?

Egészen ránk illik a német poéta csípős megjegyzése:

»A magyaroknak van a világon a legszűkebb nadrágjuk és mellé a legbővebb gatyájuk.«

A fődolog mindenesetre az *ősi*. Olyan igen fődolog, hogy még a nevek magyarosításánál is kapósabb az *ősi*. Vagy legalább egy kis *y*. Amiből azután sok más bolondság következik.

Egyik tiszteletreméltó fogorvosunk például egy olyan úrnak a foggyökereit vésegette kifelé, aki *ősi* jagon *th*-val írja a nevét. Mondjuk Némethy.

A foggyökérnek azonban egészen mindegy az, hogy a tulajdonosa mivel írja a nevét. És a tulajdonos ilyenkor ordítani szokott, akármivel is írja a nevét. Kivált ha az orvos, tekintettel a beteg gyöngé szívére, helyileg sem meri alaposan elnarkotizálni.

A két első gyökér után Némethy úr tökéletesen kimerült a fájdalomtól. Könyörgött:

– Hadd pihenem ki magam, doktor úr. Rettenetesen fáj. Odavagyok.

Az orvos vállat vont.

– Hát tessék. Addig majd én beírom a tisztelt nevét. Ugyebár, Némethy úr?

– Jajajaj! Igen. Jaj aj aj! De tessék jól vigyázni. A nevemet *th*-vel és *y*-nal szoktam írni. Jajajaj!

Az orvos mosolygott:

– Micsoda? És ezt csak most méltóztatik mondani? Hiszen akkor szégyen volna várakozni. Uraságod derék, hősies apáktól származik és már születésénél fogva is bátor ember. Gyerünk!

...

Megragadta a fogót, a vésőt meg a pácienset. És hányta kifelé a gyökereket egy szuszra.

A páciens innét túl nem ordított. Csakugyan nem illik ez az olyan úri emberhez, aki *th*-val meg *y*-nal írja a nevét és az ősei hősök voltak.

Mellékes, hogy a lába alatt levő zsámolyt szétrugdalta.

